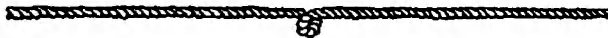

**BOLAJON,
BOLAJONIM**

Ибраһим Мухоммад

PO‘LAT MO‘MIN

**BOLAJON,
BOLAJONIM**

“CHO‘LPON” NASHRIYOTI
TOSHKENT

Mo‘min, Po‘lat.

Bolajon, Bolajonim: She‘rlar. - T.: «Cho‘lpon», 2003. —160 b.

Bolajonlarning sevimli ijodkori, O‘zbekiston xalq shoiri Po‘lat Mo‘minning kitoblari kirib bormagan xonadon, she‘r va qo‘shiqlarini o‘qib, eshitmagan o‘quvchi bo‘lmasa kerak. Ardoqli shoirimizning ilk kitobi nashrdan chiqqaniga ellik yildan oshdi. Mana bir necha o‘n yildirki qalbi qaynoq shoir kichkintoylar uchun hormay-tolmay ijod qilib kelmoqda.

«Bolajon, Bolajonim» to‘plamiga kirgan quvnoq va ravon she‘r, ertak hamda topishmoqlar shoiringizning siz bolajonlarga ko‘ngil tuhfasidir.

BBK 84(5Y)6

M $\frac{4803620202 - 55}{360 (04) - 2003}$ 2004-y.

ISBN 5-8250-0831-4

© “Cho‘lpon” nashriyoti, 2004-y.

324827

CHIROY QO'SHAY O'LKAMGA

(SHE'RLAR)

* * *

*Ey, aziz kitobxonim,
Yetgancha kuch-imkonim,
Sizga she'rdasta tuzdim,
Qarzimni bir oz uzdim.
Qolmayin deb ginada,
Quduq qazdim ignada.*

*To'qidim qo'shiq, ertak,
Bular emasdir ermak.
Erinmay o'qib chiqing,
Yaxshisi, mag'zin chaqing.
Eslab yursangiz uni,
Kerak bo'lar bir kuni...*

*Etmang deb aslo taqlid,
Yomonni qildim tanqid.
Ko'pingizni maqtadim,
Yaxshilikdir maqsadim.*

*Siz bergan zavqdan toshdim,
Kitobim— ko'nghim ochdim.*

BOLAJON, BOLAJONIM

Ey, soʻzlari biyronim,
Chopqillagan jiyronim.
Erkatoyim, polvonim,
Bolajon, Bolajonim.

Sizlar lola yonoqsiz,
Chin koʻngildan inoqsiz.
Bulbulu qarqunoqsiz,
Bolajon, Bolajonim.

Siz kelajak egasi,
Baxt bogʻimiz mevasi.
Chamanlarning jilvasi,
Bolajon, Bolajonim.

Tezda oʻsib, uningiz,
Shod oʻtsin har kuningiz.
Kulib tursin gulingiz,
Bolajon, Bolajonim.

KELTIRASIZ HAVASIM

Bolalar, sizlarga
Aytayin rostim,
Har qachon, har yerda
Kelar havasim.
Yoqadi qiy-chuvlar,
Shovqinlaringiz,
Sezilar yurakda
Toʻlqinlaringiz.
Havasim keltirar

Chopqirligingiz.
Bilagʻon va biyron
Topqirligingiz.
Gulzorlar boʻyida
Kezishlaringiz,
Goh charchab, toliqib
Mizgʻishlaringiz.
Ming yayrab ketaman
Aytsangiz qoʻshiq,
Tarqaydi bir zumda
Tashvishu toʻsiq.
Boʻlmasin hech sizning
Kamu koʻstingiz,
Koʻpaysin har yerda
Yaqin doʻstingiz.
Olamni yangratsin
Kulgilaringiz.
Gullar yozaversin
Orzularingiz.

Bolalar, sizlarga
Kelar havasim.

BIRINCHILIK TILAYMAN

Qani, aytib bering-chi,
Ne degani birinchi?
Eh, mazmuni qandayin,
Yoqar qaymoq, qanddayin.
Muallimni koʻrganda
Salom bergin birinchi.
Senga yana oshadi
Dilda mehri, sevinchi.
Birinchi — bilagʻon,

Fikri bo‘lar ilag‘on.
Doim hushyor yurishar,
Ko‘p ishga ulgurishar.
Birinchilik xo‘p maza —
Tarqar yaxshi ovoza.
Yashasin birinchilik,
Barcha uni biladi.
Maktab, uyda, ko‘chada
Hamma hurmat qiladi.
Esda tutgil, odatda,
Birinci bo‘l odobda.
Esingda bo‘lsin, o‘rtoq,
Bo‘lma birinchi qoloq!
Birinci to‘polonchi,
Va birinchi yolg‘onchi...
Bolajonlar, sizlarga
Birinchilik tilayman.
Kim birinchi olsa “besh”,
Birinchi tabriklayman.

CHIROY QO‘SHAY O‘LKAMGA

Tongda turib kuzataman
Tabiatni,
Tabiatda uchrataman
Ming san‘atni:

Borliq salom berar bir-bir
Tong, oftobga.
Quyosh iliq nurin sochar
Chor-atrofga.

Nur yugurar tog‘lar oshib,
Oshib bog‘lar.

Havo toza, rohatijon,
Ajib chog‘lar.

Kecha gulda ko‘rgan edim
Uchta g‘uncha,
Bitta g‘uncha ochilibdi,
Go‘zal shuncha...

Qushlar esa in quradi
Chug‘urlashib,
Zavqim qaynar, fikrim yana
Chuqurlashib.

Eh, qandayin jozibador
Ona o‘lkam,
Tez ulg‘ayib yana chiroy
Qo‘shay men ham.

SAN‘AT G‘UNCHALARI

San‘at bog‘larining
Mevasi sizlar.
Nurli ertamizning
Egasi sizlar.
Sizlar kuylasangiz,
Lol qolar bulbul.
Sizlar yasansangiz,
G‘uncha ochar gul.
San‘atingiz ko‘rib
Xalqim chamalar:
Sizlar Halimayu,
Mukarramalar.
Sizlar o‘lmaydigan
Tursunoy, Nurxon...

Siz Olim Xo‘jayeV,
 Siz Shukur Burhon.
 Sizlar Soraxonim,
 Sizlar Sanobar,
 Sizga tahsin aytar
 Barcha barobar.
 Sizni ko‘rib turib,
 Kim bo‘lmaydi shod.
 Yoningizda turar
 Navoiy, Behzod.
 Baxtlilar baxtlisi
 Sizning o‘zingiz,
 San‘at sahnamiZning
 Guli bo‘lingiz.
 San‘at chamanida
 Siz hozir g‘uncha,
 San‘atda nur soching,
 Quyoshcha — kuncha.

TONG HAVOSI

Tongdagi havo
 Harir — pokiza.
 Bormi unda yo
 Sehru mo‘jiza?
 Tong havosining
 Yo‘qdir g‘ubori.
 Taralgay gulning
 Hidi — ifori.

Turaman barvaqt
 Shimirmoq uchun.
 Ishga yengimni
 Shimarmoq uchun.
 Gulbargchalarda

Yaltirar shabnam.
 Boqib qolaman
 Hayratda bir dam.

Atrof shunchalar
 Yoqimtoy — iliq.
 Esar shabboda
 Biram serqiliq.

Tonggi havoga
 To‘lganda o‘pkam,
 Yanada go‘zal
 Ko‘rinar o‘lkam.

Tanga singadi
 Tongdagi havu.
 Malham singari
 Toza — musaffo.
 Ming bor tasanno,
 Ey, tonggi havu!

BOG‘CHABOBO

Bobom borlar, har kuni deng
 Qatnaydilar bog‘chaga.
 Bobomlarning bu ishlari
 Qiziq emish boshqaga.
 Bobomlarning tengqurlari
 Hazillashar, tegishar,
 — Katta bo‘lib qoldingmi-ey,
 Bog‘chabobo,
 — deyishar, —
 Bepravolik qilma tag‘in
 Bu keksalik fasliga,
 Sal ehtiyot bo‘lib yurgin

Borib qolma yasliga!
 Bobomlarning soddaligin
 Bola deysiz baayni.
 Besh yosh ukam Hamdam bilan
 Juda yaqin og‘ayni.
 Yuvinishar, choy ichishar
 Erta-sahar turishib.
 Ahyon-ahyon xiyolgina
 Qolishadi urishib.
 Qarasangiz ularga-chi,
 Yana bir zum o‘tmayoq,
 Hazillashib kulishadi,
 Bo‘lishadi chin o‘rtoq.
 Har tong bog‘cha borishadi
 Bir-birini yetaklab.
 Yo‘l-yo‘lakay bobojonim
 Aytib berar ertaklar.
 Bog‘chadagi bolalar ham
 O‘rganishgan bobomga.
 Tarbiyachi opalar-chi,
 Chiqishadi salomga.
 Hamdamjonni topshirarlar
 Bobom bog‘cha opaga.
 Qaytsalar-da izlariga
 O‘xshamaslar xafaga.
 Odatlari juda qat‘iy:
 Kechki soat oltida, —
 Tayyor bo‘lib turadilar
 Har kun bog‘cha oldida.

HURMATGA HURMAT

Bir bolakay ketardi
 Tramvayda o‘tirib.
 Qarab qo‘yar atrofga

Boshin asta o‘girib.
 Nariroqda bir yigit —
 Turar qo‘lda papkasi.
 Yoshiga qaraganda
 Go‘yo katta akasi.

— O‘tiring, — deb bolakay
 Hurmat-la joy bo‘shatdi.
 Bolakayga yigit ham
 Chin ehtirom ko‘rsatdi.

Maza qilib ketar u
 O‘rindiqa o‘tirib.
 Nariroqqa qarasa,
 Boshin xiyol o‘girib,

Xayol surib turardi
 O‘rta yashar bir odam.
 Yigit uni kuzatib,
 Qarab qo‘yar dam-badam.

Yigit o‘sha odamga
 Dik turib bo‘shatdi joy.
 Boshqa o‘tirganlar ham
 Mamnun edi, hoynahoy.

Tramvaylar ketma-ket
 Manzil sari yo‘rtardi.
 -Turfa xil mashinalar
 Quvalashib o‘tardi.

To‘xtaganda tramvay,
 Chiqib qoldi bir bobo.
 O‘tirgan odam dedi:
 — Qani bobo, marhabo!

Yana bir to'xtaganda
Chiqdi bolalik ayol.
Qo'lidagi go'dagi
Bir yoshlarda ehtimol.

Bobo ham qiziq ekan
O'tkazmasdan fursatni, —
U bolalik ayolga
Kuldi-da, joy ko'rsatdi.

Ayol ham hushyor ekan
Bu holatni tuzatdi:
O'g'ilchasin boboga
Hurmat bilan uzatdi.

Tramvayda o'tgan kun
Men shularni kuzatdim.

BUVI BILAN NABIRALAR

Buvisini borib ko'rar
Nabiralar,
Ular ancha — Gulnor,
Dildor,
Sapuralar...
O'z holicha sovg'alarin
Olib qo'lga,
Apil-tapil tushadilar
Shoshib yo'lga.
Xadichani opichlaydi
Opajoni,
Dildor esa yetaklaydi
Marhaboni.
Keng ko'chaning bir tomoni

To'lib ketar.
Chaqqonvoylar g'izillashar,
Oldin yetar.
Buvijonin ko'rib qolib
Chopishadi,
Go'yo ular yo'qotganin
Topishadi.
Kichkintoylar qilishadi
Achom-achom.
Buvijoni ulashadi
Sovg'a-salom.
Bijildoqlar savollarni
Qalashtirar,
Nabiralar nomin buvi
Adashtirar.
Keyin biri aytib qolsa
O'z nomini,
Boshqalari boshlab ketar
Davomini.
Kattarog'i so'rar buvi
Ahvolini,
Gulnor o'rar oppoq doka —
Ro'molini.
Qaysi biri ko'zoynagin
Olib taqar,
Opasining urishganin
Kimdir chaqar.
Gir aylanib buvijonni
O'rashadi,
Ertak aytib bering, deya
So'rashadi.
Kechga qadar hol-joniga
Qo'yishmaydi.
Buvijonin mehriga hech
To'yishmaydi.

QUSHLAR HAQI

Tog' bag'rida — qishloqda
 Yashar bir bog'bon.
 Bog'bonlarning ichida
 Fozil, bilimdon.
 Bog'ida mevalarning
 Bor turfa xili.
 Barcha hayron qolarli,
 Mo'ldir hosili.
 Oralamas bog'iga
 Biron hasharot.
 Bunda bordir
 Qanday sir,
 Qanday mahorat?
 Qushlarga in qurgan u
 Talay daraxtga.
 Bog'bon chindan erishgan
 Shu yo'lda baxtga.
 Mevalarning posboni
 Ana shu qushlar,
 Hasharotlar zotini
 Qirishni xushlar.
 Mehnat qildingiz, deya
 Sizlar butun yoz,
 Etar ekan kuzakda
 Yanada e'zoz,
 Qoldirarkan daraxtda
 Qushlar haqini.
 (Qarang bog'bon tadbirin,
 Mehru aqlini).
 Hasharotlar oz qolgan
 Kuzda, atrofda.
 Yerlar qolgan mevani
 Yayrab oftobda.

Bog'da qushlar sayrashi —
 Chug'ur-chug'uri:
 Bog'bonga tashakkurning
 Chuqur-chuquri...
 Bog'bon bilan barobar
 Xizmatda qushlar.
 Bog'bon bobo tadbirin
 Eshitgan xushlar.

XAT BORDI QIZIDAN

Tabassumning adasi
 Ketuvdi uzoq yurtga.
 Yozning issiq pallasi —
 Dam olishga — kurort¹ga.
 Bir xat bordi izidan —
 Tabassumxon qizidan.
 Xatmisan, ajoyib xat,
 O'qigan qilar rohat.
 “Sog'inchli salom” xati
 Yozishning husnixati, —
 Deyishgani chin ekan,
 Shunday bo'lar xat degan.
 Dam oling, deb bermalol,
 So'rabdi holu ahvol.
 Hatto obu havodan,
 Va so'rabdi davodan,
 Semirgan, ozganidan,
 Nimalar yozganidan,
 Ko'nglini bilib-bilib,
 Uzoqni yaqin qilib,
 Bildiribdi mehrini,
 Ko'rsatibdi zehkini.

¹ Kurort — dam olish maskani.

Har gapida bor tartib,
 Katta-kichikdan tortib —
 Xabar beribdi bir-bir,
 Xati naq “besh”ga arzir.
 Sirayam yo‘q xatosi,
 Juda yoqar ma‘nosi.
 Hammamiz xush, sog‘, debdi,
 Ko‘nglimiz ham chog‘, debdi.
 Barchadan salom, debdi,
 Achom-achalom, debdi.
 Tez-tez yozib turing xat,
 Deb beribdi maslahat.
 Dadasining izidan,
 Xat boradi qizidan.
 Xatmisan, ajoyib xat,
 O‘rgatganimga rahmat!

SHOIRLARGA YIGIRMA QOIDA

Kimki bo‘lmoqchi shoir,
 Gapim bor unga doir.
 She‘r yozish oliy niyat,
 Kerakdir qobiliyat!
 Xamirturush bo‘lmasa,
 Nonda bo‘lmaydi maza.

Ustoz top eng avvalo,
 Ishlaring bo‘lar a‘lo.
 So‘zlarni so‘zga bog‘la,
 O‘quvchi ko‘nglin chog‘la!
 Qofiyang bo‘lsin to‘liq,
 (Bu ko‘plarga taalluq).
 She‘rni yozgin qiziqroq,
 Buzilmasin hech turoq.

Iste‘dod bo‘lsa senda,
 Yozma bir xil vaznda.
 Istiora va majoz —
 She‘rga mag‘izu jihoz.
 She‘rni she‘rga qo‘shmagin,
 So‘z jilovin ushlagin.
 Doim yangi so‘z izla,
 Aslo bo‘lmaysan izza.
 Agarda qilsang taqlid,
 Ko‘ringan qilar tanqid.
 She‘rning bo‘lsin yakuni,
 Oldindan o‘yla buni.
 Dehqon qilganday shudgor,
 Ko‘chirgin takror-takror.
 Qayerda savol, vergul,
 Jiddiy e‘tibor bergil!
 Boshqalardan eng oldin
 Uni o‘zing yod olgin.
 Mavzu hayotiy bo‘lsin,
 Ishingdan ko‘ngling to‘lsin.
 SHOIRman deb men yakka
 Uraverma ko‘krakka!
 Go‘yo qilganday tama,
 Hech o‘zingni maqtama.

Bolalar ichida bo‘l,
 Ilhomga ochilar yo‘l.
 Qolibdi yana bir gap:
 Shoirlikka yo‘q maktab.
 Uni o‘zing ochasan,
 Cho‘qqilardan oshasan.
 Sevinar Quddus bobong,
 Elga shirin so‘z bobong.
 Shod bo‘ladi holbuki,
 Quddus boboning ruhi...

SENTABR SEVINCHLARI

Sentabrning sevinchlari
Yuragimga to'ldilar.
Yurganimda,
Turganimda
Menga hamroh bo'ldilar.

Sentabrning sevinchlarin
Har qadamda sezdim men.
Bolaligim
Davronida
Yana bir bor kezdim men.

Sentabrning sevinchlari
Bamisoli kelajak.
Chamanlarda
Ochilganday
Turfa rangda gul-chechak.

Sentabrning sevinchiga
Quvonchlarim qorayin.
Guldastalar
Ko'targancha
Maktab sari borayin.

Qishin, yozin pishib turgan
U — tinchlikning mevasi.
Hamma har vaqt
Baham ko'rgan
U — tenglikning mevasi.

Bu sevinchlar,
Vatan bergan
Saodatdan yaralgan.

Bolalikning olamiga
Shuur bo'lib taralgan.

Uni ko'rgach,
Yayrab ketdim,
Bolalarning yuzida.
Ko'zlarida,
O'zlarida,
Qo'shiqlari, so'zida.

Sentabrning sevinchlarin
Qonib ichgan bolalar,
Tongotarda,
Qator — safda
Maktab sari borarlar.

Sentabrning sevinchiga
Ayting ming bor tahsinlar.
Odam,
Olam bolalari
Shu sevinchda boqsinlar!

BIRINCHI QO'NG'IROQ

Eh, bugun bayramdir,
Barcha teng, xurramdir,
Birinci qo'ng'iroq
Qaranglar,
Jaranglar
Ovozi eng yangroq!
Barchani chaqirar,
Har tomon hayqirar;
Hushyorlar anglashar,
Qoloqlar yanglishar,
Maktablar chamasi —

Bilimlar kemasi.
Safarga otlar,
Ko'rganlar shodlar.
Direktor — kapitan
Bol tomar gapidan.
Eh, hamma yasangan,
Ustozlar yashargan.
Bolalar havasda,
Ko'targan guldasta.
Chin do'stlar topishar,
Sinfga chopishar.
Tor kelar yo'laklar,
Zavqlanar yuraklar.
Sinf — dars beshigi
Ochilar eshigi.
Partalar yonma-yon
Gijinglar toysimon.
Qulay va ozoda
O'tirish maza-da!
Qo'ng'iroq jarangi,
Ohangi eng yangi.
Bilimlar yurtiga —
Qani, tez yurdik-a,
Deganday tuyular,
Qadamlar qo'yilar.
Eng quvnoq,
Eng yangroq,
Birinchi qo'ng'iroq!

YAXSHILIKKA TAYYORLAN

Har bir ishga
Eng avvalo
Tayyorgarlik qilinadi.

Uning qanday
Bitganligi
Tayyorlikdan bilinadi.

Tayyorlanmay
Boshlasang ish
Sira-sira kelmas o'ngi.
Undan o'zing
Xijolatsan,
Boshqaning ham
to'lmas ko'ngli.

Ekmoq bo'lsang,
Agar ko'chat
Pishitasan avval yerni.
Kuch-g'ayrating
Ko'rsatasan
Peshonadan to'kib terni.
Bormoq bo'lsang
Do'sting tomon,
Tayyorlaysan
sovg'a- salom.

O'ylab qo'ygan
So'zlaring ko'p,
Shirin suhbat
bo'lmas tamom.

Kelajakka
Otlangansan,
Hunar, fanga erursan shay.
O'z istaging
Yo'llarida
Tayyorgarlik ko'r
og'ishmay.

Har qadamda
Tayyorlangin,
Yaxshilikka, omonlikka.
Faqat-faqat
Tayyorlanma
Qabihlikka, yomonlikka!

OFTOB ZO‘R TABIB

Qilayin ta‘rif,
Oftob zo‘r tabib.
U barcha joyda
Hammaga foyda.
Bilsangiz agar
Go‘yo sehragar.
O‘simlik uning
Nurin shimirar.
O‘sar, semirar.
Oftob hissasi —
Ko‘pdir, qisqasi.
Uchrasa betob
Davolar oftob.
Topib turli yo‘l
Qiladi ukol.
Nurdan ignasi,
Eng ingichkasi.
Og‘ritmas sira,
Mohir hamshira.
Dorisi qiziq,
Dorisi issiq.
Vitamini nur,
Maza va huzur.
Barcha hujayra
Oladi bahra.

Virus va mikroob
Berolmaydi tob.
Kuyib bo‘lar kul,
Yo‘qolar butkul.
Har bitta bola
Qilib hafsala,
Kunda toblansa,
Eh, qanday maza!
Tani chiniqar,
Fikri tiniqar.
Hech bir kasallik,
Xoh dangasalik,
Qilolmas hamla,
Biladi hamma.

BAHOR KELAVERADI

Bahor kelaveradi,
Takror kelaveradi.
Gullar kulaveradi,
Dillar kulaveradi.
Sovuqlarni quvadi,
Eritadi muzlarni.
Tozalaydi, yuvadi —
Dalalarni — tuzlarni.
Bir-biriga o‘xshamay,
Hech qayerda to‘xtamay,
Bahor kelaveradi.
Shaxdam yelaveradi.
Fasllarning chechani,
Tenglar kunduz-kechani.
Dalalarda ishboshi,
Yoqimtoydir quyoshi.
Butun borliq uyg‘onib,

Daryo, ko'llar to'lg'anib,
 Yashil kiyib adirlar,
 Gullar sochar atirlar.
 Gullarga gul qo'shadi,
 Qo'shiq bo'lib jo'shadi.
 Dehqon yerga egilar,
 Ko'chat, urug' ekilar.
 Bahor tansiq fursatdir,
 G'ayratingni ko'rsat, der.
 Uchrab qolsa yalqov — bo'sh,
 Undaylarni ko'rmas xush.
 Do'stlar do'stni tabriklab,
 Istaklarin ta'kidlab,
 Kutadilar bahorni,
 Bahorni — bebahoni.
 Bahor aslo tolmaydi,
 Hech kim to'xtatolmaydi.
 Gullar sochaveradi,
 Bahring ochaveradi.
 Mehnat qilgan teradi.
 Shamol bo'lib yeladi,
 Bayram olib keladi,
 Bahordayin diyorga
 Bahor kelaveradi.
 Peshvoz chiqing bahorga,
 Takror kelaveradi,
 Bahor kelaveradi,
 Bahor kelaveradi.

KO'KLAM SHAMOLI

Ko'klam kelganda shamol
 Yana ishga tushadi.
 Yuragida zavqlari
 Iliqlashib jo'shadi.

Yenglarini shimarib,
 Har tomonga yugurar.
 Chaqqonligi sababli
 Ko'p ishlarga ulgurar.

Namliklarni eng avval
 Quritadi, selpiydi.
 Ishlab terga botganni
 Huzur berib yelpiydi.

Daraxtlarni uyg'otib
 Maromida tebratar.
 Chiniqqin deb,
 O'sgin deb —
 Talay mashqlar o'rgatar.

Ochilgan gul uforin
 Dimog'larga yetkazar.
 Dillardagi g'uborni
 Yengillatar —
 Ketkazar.

Bog'bon bobo soqolin
 Bilintirmay silaydi.
 Bog'da mevalariga
 Mo'l-ko'l hosil tilaydi.

Kezadi hech tinmasdan
 Qir, adirlar bag'rini.
 Keltirgan sof havosi
 Ochar odam bahrini.

Goho quyosh nuriga
 Aralashib ketadi.
 Sho'x boladay ba'zida
 Sal adashib ketadi.

Shamol olma shoxida
 O'ynab gulbargchasini,
 Qanchasi,
 Qanchasini —
 Go'yo tangachasini,
 Himmat —
 Mehnatingga deb
 Boshlar uzra sochadi.
 Erkalanib,
 Surkalib
 Birdan yana qochadi.
 Bu serg'ayrat shamolning
 O'xshaydi aqli borga,
 Xizmat qilar elimga,
 Xizmat qilar bahorga.

YAXSHILIKKA OG'DIRDIM

Bir yomon bolaga
 Do'st bo'lib qoldim.
 Ba'zilar hayratda —
 Qolishdi oldin.
 "Voy, nega o'ziga —
 Uni ko'rdi ep".
 Achinib-achinib
 So'zlashar hadeb.
 Ularning tashvishi —
 To'g'ri, o'rnida,
 Qashqasi bor edi
 Qanshar, burnida.
 O'rgandim men uning
 Ko'nglin ohista.
 Bechora odobda
 Ekan ko'p xasta.

Ehtimol men unga
 Yoqqanday bo'ldim.
 Do'stlik mehri bilan
 Boqqanday bo'ldim.
 Birga ketib yo'lda
 Otmoq bo'lar tosh,
 Qo'y, unday qilma, deb
 Qimirlatsam bosh, —
 Toshini tashlardi,
 O'sha zahoti.
 Yo'lga tushib borar
 Xulqi — odati.
 Kinolarga tushdik,
 Birga qildik dars.
 Shaxmatlar o'ynadik,
 Goh boshladik bahs.
 Kundan-kun halimday
 Yumshab bordi u.
 Yaxshi bolalarga
 O'xshab bordi u.
 Bir kuni qildik biz
 Qilichu to'qmoq,
 Qasamyod ayladik
 Bo'lishga o'rtoq.
 Aslida emasdi
 Yomon yoki goj.
 Faqat yaxshi gapga
 Ekan u muhtoj.
 Uylariga borsam,
 Xursand oyisi.
 Mehmon qilar rosa,
 Bor-da boisi.
 Yaxshi sifatлари
 Ko'p-da o'zida:
 Yolg'on gapirmas hech,

Turar so‘zida.
Yog‘day yoqar unga
Shirin maqtovim.
O‘ngidan kelganday
Mo‘ljalim — ovim.
Yaxshilik tomonga
Axir og‘dirdim.
Qilgan xizmatim shu:
Ko‘pga yoqtirdim.

**O‘YNAB KELSAM,
O‘YLAB KELSAM...**

Xonamda ko‘p
O‘tirmasdan,
Hadeb yozib,
O‘chirmasdan,
O‘z-o‘zimdand
Bo‘lmay xunob,
O‘z-o‘zimga
Bermay azob,
O‘ynab kelsam.
Chiniqaman,
O‘ylab kelsam
Tiniqaman.
Asablarim
Yaxshilinar,
Ruh-ta‘blarim
Yangilinar.
Ko‘zim nuri
Ravshanlashar,
Nafaslarim
Ravonlashar.
Sho‘xligimday
Sharsharalar,

Soy sohili,
Keng daralar.
Gullar ko‘rki
Ko‘zga davo,
Yog‘day yoqar
Toza havo.
Kuch qo‘shilar
Yurishimdan,
Fikrim o‘sar
Ko‘rishimdan.
Charchoqlarim
Chiqib ketar.
Chala darsim
Tezda bitar,
O‘ynab kelsam,
O‘ylab kelsam.

**SIZ BIZNI DEYSIZ,
BIZ SIZNI DEYMIZ**

Sizlar ota-onamiz,
Bizlar-chi farzand.
Rosa yayrab ketasiz,
Biz bo‘lsak xursand.
Yetkazmoqni istaysiz
Bizni voyaga.
Oftob o‘tsa tortasiz
Salqin-soyaga.
Gulni o‘stirgan misol,
Bizni ayaysiz.
Bizning baxtimiz uchun
Ishlab, yashaysiz.
Ko‘rinmay qolsak agar,
Zumda izlaysiz.

Ovutib erkalaysiz,
Goho sizlaysiz.

Bardoshlisiz shunchalar,
Ota-onalar.
Eshitasiz bizni deb
Ba'zan ta'nalar.

Sizni bilib-bilmasdan
Ranjitamiz goh.
Payqamaymiz ba'zida
Chekkaningiz oh...

Oramizda uchraydi
Nodonlar hanuz.
Qadringizni bilishga
Ochsaydilar ko'z.

Chaqiraman ularni
Sizni sevishga.
G'amxo'rliгу mehringiz
Dildan sezishga.

Hamma joyda, har qachon
Siz bizni deysiz.
Ishoninglar, farzandlar —
Biz sizni deymiz.

XO'P MAZA — O'N LAHZA

(Katta tanaffus)

Qor yog'ar — bo'ralar,
Sinfдан
Siniqqan
Bolalar mo'ralar.

Boshlandi tanaffus,
Kech qolgan der afsus.
Darsidan charchagan,
O'yinga chanqagan —
Bolalar yugurar,
Ketma-ket ulgurar.
Maktabning maydoni,
Chiniqish makoni.
Qor yumshoq poyandoz,
Juda soz, juda soz.
Qiy-chuvlar hech tinmas
Qo'rqoqlar ko'rinmas.

Bir zumda haryonga
Kattakon maydonga —
To'kilgan yong'oqday,
Ochilgan bodroqday,
Bolalar chopishdi.
Sheriklar topishdi.
Go'yoki changishib,
Sovuqni yengishib,
Quvlashar,
Tutulmas.
Zuvlashar,
Yetolmas.
O'ynashar, to'yishmas.
Bir-birin qo'yishmas.
Kim chaqqon,
O'zag'on?
Juda ko'p epchillar,
Yerda qor g'irchillar.
Irg'ishlar shovvozlar,
Semizlar halloslar...
Qorlarga yumalar,
Kimlar sal yumdalar.

Urishar, yarashar.
 Hazillar yarashar.
 Yayrashdi bir jahon,
 Yurishdi tanda qon.
 Siniqqan chiniqdi,
 Fikrlar tiniqdi.
 Tanaffus — o‘n lahza,
 Zab maza, zab maza.
 Qor hamon bo‘ralar,
 Ko‘ringlar, bolalar —
 G‘ayratu shashtini.
 Yurishar,
 Surishar
 Tanaffus gashtini.
 Eh, afsus, eh, afsus,
 Tugadi tanaffus.
 Qo‘ng‘iroq chalindi:
 Darsga — deb “yalindi”.
 Boshlandi yana dars.
 Yana “besh”, yana bahs.

MOMIQ QOR

Yog‘adir momiq qor,
 Beg‘ubor, beg‘ubor.
 Ham oppoq,
 Ham yumshoq.
 Tutaman kaftimni,
 Yuzimni, aftimni,
 Ohista silaydi
 Va sog‘liq tilaydi.
 Qarang, qor parchalar
 Yoqimtoy qanchalar.
 Yozaman qulochim
 Misoli sor lochin.

Haryonga chopaman,
 Olam zavq topaman.
 Qor yog‘ar elanib,
 Oq rangga belanib, —
 Dalalar yastanib,
 O‘zicha yasanib,
 Ko‘rinar keng borliq
 Oq qorlik
 Ohorlik.
 Bug‘doyzor niholin
 Ko‘rpasi misoli
 Irog‘-u yovuqda
 Saqlaydi sovuqdan.
 O‘ylasam gohida,
 Daraxtlar shoxiga —
 Oq qushlar qo‘nganday,
 Go‘zaldir, oh, qanday...
 Yashang deb bezarar
 Havo ham tozarar.
 Oppoq qor yog‘adir
 Barchaga yoqadir.
 Maqtasam kiroyi —
 Qor qishning chiroyi,
 Gapimning ochig‘i:
 Qor — yerning ozig‘i.
 Asli mo‘l hosildir,
 Murodlar hosildir.
 Yog‘adir oppoq qor,
 Hammayoq oq gulzor.

OPPOQ QISH-EY...

Oppoq qish-ey, oppoq qish,
 Eh, qorlari yumshoq qish.
 Chana, konki o‘ynatgan,

Kelganlar turar-da
 Navbatda,
 Sumalak kavlaydi
 Albatta.
 Momolar udumi,
 Qisqasi,
 Qo'shilgay hammaning
 Hissasi.
 Shunda u pisharu
 Quyilar.
 Shundan u xo'p shirin
 Tuyular.
 Sumalak suzilar
 Barchaga
 Yetar u qanchadan —
 Qanchaga.
 Mehr olar odamlar —
 Odamdan.
 Sumalak darakdir
 Ko'klamdan.

**ONA MEHR-
 DIYDORI
 RA'NOGA BO'LDI
 DORI**

(Bo'lgan voqea)

Oyisidan Ra'noxon
 Ajralmasdi hech qachon.
 Ishidan qaytgunicha,
 Ra'no tinchimay picha,
 Buvi bilan ammaga,
 Ko'ringuncha hammaga,
 Oyisidan so'zlardi,
 Kelishini ko'zlardi.

Ne bo'ldiyu oyisi
 (Bordir sabab, boisi)
 Ketdi uzoq shaharga,
 Ikki oylik safarga.
 Olti yashar Ra'noxon
 Mo'ltillab, bo'lib hayron,
 Buvisi bilan qoldi.
 Shu ahvolda tez kunda
 Bir oz tinchi yo'qoldi.
 Ko'pchilik hayron bunga,
 Hatto rangi siniqar,
 Ona yo'liga chiqar
 Oyisini izlar u,
 Kiyimlarin silar u.
 Qachon kelarlar oyim?
 Buvisidan-chi, doim,
 Ra'no so'rar jovdirab,
 Buvi ba'zan dovdirab,
 Unutar qilar ishin.
 Bilmas nima deyishin.
 Adasi ham erkalab
 Ishga ketar ertalab.
 Buvi doim girgitton,
 Lekin jajji Ra'noxon
 Kundan-kun ketar ozib,
 Oyisi ham haftada,
 Rosa qilib hafsala
 Yurar edi xat yozib.
 Kunlar o'tardi asta,
 Bo'lib qoldi qiz xasta.
 Shifokor ham, avvalo,
 Qildiyu turli davo,
 Ra'no beri qaytmadi.
 Shifokor ham negadir
 Kasalini aytmadi.

Yoinki tutdimi sir?
 Buvi, adasi hayron,
 Tuzalmas Ra'no hamon.
 Ochilmas ta'b-chiroyi.
 Kunlar o'tib borardi,
 Tunlar o'tib borardi.
 Ra'noning oyijoni,
 Sog'ingan mehriboni
 Kelib qoldi bir kuni...
 Endi ko'rsangiz uni
 Kasallari sochilgan,
 Chiroyi ham ochilgan.
 Ona mehr-diydori
 Ra'noga bo'ldi dori.

KIMDA KO'P "BARAKALLA"?

"Barakalla" degan so'z
 So'zlarning guli — sozi.
 Har bolaning ishini
 O'lchovi — tosh-tarozi.
 "Barakalla" va "balli"
 Teppa-teng "besh" bahoga.
 "Balli"si ko'p bolaning
 Dili o'xshar bahorga.
 "Barakalla"ni olish
 Ham osonu, ham qiyin.
 Eshitganmi uni hech —
 "Ikkichi"yu, betayin?
 Agarda-chi, bo'lsa ko'p
 Kimning barakallasi,
 Juda tiniq ishlaydi —
 Uning aqli-kallasi.
 Kattaga bor salomi,

Kichiklarga ko'magi,
 Barakalla olganning
 Sof bo'ladi tilagi.
 "Barakalla" so'zida
 Bor derlar bol mazasi.
 Qilgan yaxshiliklarning
 Eng birinchi mevasi.
 "Barakalla" kimda ko'p?
 Qo'l ko'taring shu palla.
 Biz ham unga yana bir —
 Aytamiz: "Barakalla!"

XUMSON HAVOSI

Xumson havosi
 Dardning shifosi.
 Sof havolarning
 Eng musaffosi —
 Eh, musaffosi,
 Xumson havosi!
 Muncha davosan,
 Sehring bormi yo?
 Gullar bo'yini
 Shimibsan go'yo.
 Mayin yel bo'lib
 Yuzim silaysan,
 Shifokor misol
 Sog'lik tilaysan.
 Topar ming davo
 Yuragim, o'pkam,
 Senga zamindir
 Bu ona o'lkam.
 Mo'jiza borday,
 Yam-yashil dara.

Bunchalar chaman,
 Bunchalar sara.
 Toshdan-toshlarga
 Urilar suvlar.
 Sohilni bezar
 Gullar — suluvlar.
 Go‘zalliklardan
 Naq, ko‘zlar yonar,
 Qalashar zavqim,
 Ilhom uyg‘onar.
 Yayraydi tanam,
 Qonlarim jo‘shar,
 Rutubatlarim
 Oligsa uchar.
 Ey, sehriy havo,
 Shimiray to‘yib!
 To‘qiyman qo‘shiq
 Mehrimni qo‘shib.
 Xumson havosi
 Dardning shifosi.
 Sof musaffosi —
 Eh, musaffosi
 Xumson havosi!

YAYLOV ROHATI

Bepoyon yaylov,
 Ketardim yayov.
 O‘tlar xilma-xil,
 Hammayoq yashil.
 Oyoqyalangman.
 Alang-jalangman —
 To‘ymaydi ko‘zim.
 O‘zimdan o‘zim —

Aytaman qo‘shiq,
 Yo‘q biror to‘siq.
 Yel mayin yelar,
 Eh, uchgim kelar.
 Keng osmon yaqin,
 Havo sal salqin,
 Beg‘ubor, toza.
 Rohatu maza.
 Bosaman oyoq —
 Gilamday yumshoq.
 Yengilman qushday,
 Misoli tushday...
 Bepoyon yaylov,
 Kezardim yayov.

PISHGANDA GILOS

Shoxlarda gilos
 Pishibdi qiyg‘os.
 G‘uj-g‘uj bo‘lishib,
 Oyday to‘lishib.
 Shoxlar oralab,
 Bir-bir mo‘ralab,
 Goho chiroqday,
 Milt-milt qilishar.
 Yoqut munchoqday
 Yilt-yilt qilishar.
 Tortar ko‘zlarni,
 Qo‘zg‘ar so‘zlarni.
 Shoxlarda gilos —
 Eh, pishmish qiyg‘os!
 Totli mazasi,
 Mehnat mevasi.

BOSVOLDI SO‘YDIK

Kecha kechqurun
 Bosvoldi so‘ydik.
 O‘zi ham kelar
 Kattakon qo‘ydek.
 Qarab tursangiz
 Sinchiklab unga,
 O‘ralgan go‘yo
 Beqasam to‘nga.
 Bedapoyaga,
 Ekilgan ekan.
 Palagi toza,
 Yetilgan ekan.
 Yoqimli edi,
 Oh, uning hidi.
 Og‘irki, zildek,
 Misoli fildek.
 Rosayam shirin,
 Yorgudek tilni.
 Kim topgan ekan
 Bu navni — xilni?
 — Dori solmagan,
 Dehqonga rahmat! —
 Deya tushirdi
 Qovunxo‘r Ahmad.
 Nurmat deganlar
 Pishillab qoldi.
 G‘ij shira bo‘ldi
 Ko‘ylagin oldi.
 — Voy, to‘ydim, — dedi
 Yeb ikki tilim,
 Hammadan oldin
 Og‘aynim Dolim.
 Kecha kechqurun

Bosvoldi so‘ydik.
 Naq, asal ekan,
 Besh bola to‘ydik.
 Zo‘r-da, bosvoldi,
 Anchasi qoldi.

OTA-ONA QALBI, OTA-ONA QADRI

Quyosh berar issiqlik, nur,
 Deymiz hayot asosi.
 Ota-ona juda aziz,
 Quyoshga teng bahosi.
 Ota-ona aytgan har so‘z
 Farzand uchun qarzu farz.
 Hech qayerda va hech qachon
 Etmang dilin xijil, darz.
 Bizlar uchun ayamaydi
 Ular hatto nonini.
 Ayamaydi, ayamagan
 Hattoki o‘z jonini.
 Agar chiqsa issig‘imiz,
 Yonib ketar olovday.
 Yuguradi tun-kun demay
 Shifokorga darrovda.
 Yursa-tursa bizni o‘ylar,
 Quyosh qoyil ularga.
 Yetkazishga urinadi
 Bizni ilmu hunarga.
 Doim quloq tutish zarur
 Ota-ona qalbiga.
 Dil so‘zimiz — yetajakmiz
 Ota-ona qadriga.
 Ularning-chi har doimo
 Ko‘ngli bo‘lar bolada.

Bizlarning ham yosh ko'nglimiz
Bo'lsin ota-onada.

ISHLAGAN CHARCHAYDI

Ishlaganlar tishlaydilar
Yashaydilar,
Terlaydilar,
Ishlab-ishlab
Charchaydilar.
Charchashlarga bo'lar ekan
Turli sabab.
Ba'zi bir xil charchashlarni
O'tay sanab:
Chilangarning ishi og'ir —
Charchar qo'li.
Pochtachini charchatmasmi
Bosgan yo'li?
Haydovchining ko'zlariga
Keladi zo'r.
Kecha-kunduz ko'rish qiyin
Televizor.
O'qituvchi dam oladi
Tanaffus chog'.Kimlardadir og'riydi bel,
Charchar oyoq.
Paxtakorning ishi tig'iz:
Ekar, terar.
Chopiq chog'i paykallarda
Rosa terlar.
Do'konlarda sotuvchilar
Ertayu kech,
Yuk ko'tarar,
Yurar, tortar,

Tinmaydi hech.
Olimlarda charchar asab,
Toliqar bosh.
Charchaganday tuyuladi
Oqshom quyosh...
Charchashlikning g'alatisi
Bordir yana:
Og'zi charchar kimki bo'lsa
Mahmadona.
Ochofatning charcharmikan
Qorni sira?
Charchamaydi,
Charchatadi —
Ba'zi xira...
Ishlab, terlab charchamoqlik
Rohat juda.
Na terlash bor,
Na charchash bor —
Bekorchida...

BAHORNING SHARTI

Shamol yelib,
Ko'klam kelib,
Menga qarab so'zlar edi:
— Agar yaxshi bola bo'lsang,
Ko'rsatgin-chi menga endi
Himmatningni,
Hurmatningni.
Dedim shunda:
— Seni maqtay,
Qo'shig'imda yangratayin.
Bahor so'rar:
— Undan keyin?

Barchasi baxtin izlar,
Erkin yurishni istar.
Dunyoda eng baxtiyor,
Hammadan ko'p baxti bor —
Sen o'zingsan, bilib ol,
Ulg'ay va o's bermalol.
Eng birinchi, ey, o'g'lon,
So'zim esla har qachon,
Qadriga yet baxtingning,
Bo'sh o'tkazma vaqtingni.
Bu javobdan bolajon
Juda ham bo'ldi shodon.
Nur ichra o'ynab ketdi,
Chamanzor bo'ylab ketdi.

SHAY BO'LAYLIK YORDAMGA

Olma shoxi kundan-kun
Borar edi egilib,
Talaygina xom olma
Yotar edi to'kilib.

Olma bargi shivirlar:
Yordam qilgin deganday.
Ko'tarishga hosilni —
Bardam qilgin deganday.

Og'irlashib borardi
Olmalari yetilib.
Sinishiga oz qolgan
Serhosil shox egilib.

Tushunardi hamma ham
Ko'rib ahvol-tarzini.

Ko'mak berdim zudlikda
Payqaganday arzini.

Ayri qo'ydim avaylab,
Ko'tarsin deb qaddini.
(Olganman-da, dadamdan
Bunday ishning haddini).

Hosilga mo'l shoxlari
Turishardi tebranib.
Go'yo rahmat deyishar,
Yuzlari gul-gul yonib.

Og'aynilar, olmani —
Qiyos qilsam odamga,
Hosil bo'lar murodlar
Shay tursangiz yordamga!

BESH BOSHOQDAN SUMALAK

(Behzodning hayrati)

Behzod ismli
Bitta bolakay,
Oltinchi sinfga
O'tgan har qalay.
U-chi lagerda
Yozda oldi dam.
“Ko'p narsa bilar
Ko'p yursa odam”.
Deyilgan gapda
Eh, ma'no ko'p-da.
Yoz fasli
Asli
Ajoyib kitob.
Bug'doyzor qirlar

Qiziq-qiziq bob.
 Ajib manzara,
 Der: “Menga qara”.
 Behzod atrofni,
 Jonli kitobni,
 Qirma-qir osha
 Qildi tomosha.
 Bug‘doy g‘arq pishgan
 Quyosh mavjida.
 G‘allakorlarning
 Ishi avjida.
 Tushgan kunida
 Bug‘doyga o‘roq,
 Hasharga chiqdi
 Bir guruh o‘rtoq.
 Sho‘ng‘ishdi ishga
 Ular birlashib.
 Hashar qilishdi
 Rosa terlashib.
 Bug‘doyzor — dala
 Liq to‘la bola.
 Ularni ko‘rib
 Bir bobo keldi.
 Bug‘doyzor qirga
 Uzoq tikildi.
 Yupun yoshligi
 Tushdi esiga,
 Xayolda qaytdi
 Ortga — iziga.
 Bu bug‘doyzorni
 Qadimda bobo —
 Qandayin qilib
 Etganin barpo,
 Xayolga cho‘mib
 So‘zladi asta.

Tingladi uni
 Barcha havasda.
 — Ochig‘in aytsam,
 Oltmish yil oldin
 Sevinib chindan, —
 Topganday oltin,
 O‘nta boshqni
 Tugib belboqqa,
 Keltirgan edim
 Bir kun qishloqqa.
 O‘sha boshloqlar
 Ko‘payib har yil
 Shu bug‘doyzor — qir
 Bergandi hosil.
 Behzod bu gapdan
 Hayratda qoldi.
 Qo‘liga asta
 Bir boshq oldi.
 “Har bir boshqda
 O‘ntadan ko‘p don.
 Bir necha yilda
 Bo‘libdi xirmon”
 Derdi o‘zicha,
 Boshq qo‘lida.
 Nimanidir u
 O‘ylar ko‘nglida...
 Ko‘p narsalarni
 Bobodan so‘rab,
 Besh boshq oldi
 Qog‘ozga o‘rab.
 O‘qish boshlandi,
 Tugab ta‘til ham.
 Behzod o‘ylardi
 Boshqni har dam.
 Ekib ko‘rmoqchi

Uni aslida.
 Yer tayyorladi
 Kuzak faslida.
 Gulzor yonidan
 Bir bo'ya eni —
 Joyni ajratib,
 Qo'ygandi, endi,
 Kimdir keldi-da,
 Qildi masxara:
 — Bug'doy o'sarmi —
 Hovlida, qara.
 Behzod qilmadi
 Bu gapga parvo.
 Ishga kirishdi
 G'allakornamo.
 Necha martalab
 Yemi chopdi, so'ng —
 Dehqonga o'xshab
 Soldi o'g'it-go'ng.
 Boshoqlardagi
 Donlarni qoqdi.
 Har bitta donga
 Sinchiklab boqdi.
 Sepdi donlarni
 Asta, avaylab,
 Ustidan tuproq
 Sochdi ataylab.
 Zo'r ish qilganday
 Bo'ldi ko'nglida.
 Bug'doyzor turar
 Ko'zi o'ngida.
 Maktabga borib,
 Qaytganda darsdan,
 Tikilar edi
 Birpas-birpasdan.

Haftalar o'tar,
 Hafta ketidan.
 Bir kun qarasa
 Marza chetidan —
 Bir dona urug'
 Nish uribdi sal.
 Rosa sevindi
 Behzod shu mahal.
 Go'yo ko'nglida
 Ochilganday gul,
 O'zidan-o'zi
 Sakrardi nuqul.
 Shu kuni Behzod
 “Besh” olganday shod.
 Bir haftadan so'ng
 Ishi kelib o'ng,
 Olganday, qarang,
 Topshiriq — buyruq
 Unib chiqibdi
 Yoppasi urug'.
 Shu orada deng,
 Yaqinlashdi qish.
 Bosdi Behzodni
 Bexosdan tashvish.
 Bug'doy niholin
 O'ylardi holin.
 O'tib uch-to'rt kun
 Ustidan choyshab —
 Yopganga o'xshab,
 Qor bosdi butun.
 “Sovuq urmasa
 Bo'lardi maza”
 Degan xayolda
 Yurar har holda.
 “Qishda ham bug'doy

Qirda qolar-ku!"
 O'ziga o'zi
 Taskin berar u.
 Qish kuni lekin
 O'tardi sekin.
 Qor ostida jim
 Uxlar nihollar.
 Kor qilmas edi
 Sovuq shamollar.
 Keldi navbahor,
 Erib ketdi qor.
 Kichik bug'doyzor
 Bo'ldi yam-yashil.
 Kutardi shuni
 Behzod muttasil.
 Begona o'tlar
 Uchrasa o'tar.
 Bug'doy qiyog'in
 Yuvardi yomg'ir.
 Go'yo silardi
 Mayin yel g'ir-g'ir.
 Do'stlari kelib
 Ko'rishar goho.
 Yosh g'allakorga
 Berishar baho.
 Hovli chiroyin
 Ochgan u yana.
 Endi Behzodga
 Qilishmas ta'na.
 Ko'pchilik qoyil
 Uning ishiga,
 Bug'doyga bo'lgan
 Havas — ishqiga.
 Boshog' chiqarar
 Nihollar asta.

Go'yo nur sochar
 Quyosh havasda.
 To'lishar edi
 Boshog'da donlar.
 Behzod ko'nglida
 Kular armonlar.
 Novvotrang olib
 Pishardi bug'doy.
 Bug'doy o'rimin
 Kutar Behzodvoy.
 Oxir oltinday
 Bug'doylar pishdi.
 Bir kun Behzodvoy
 "O'rim"ga tushdi.
 (Unda yo'q biroq
 Chalg'i va o'roq).
 Yoydi oftobga
 Qurisin debon.
 Ko'targan bo'ldi
 O'zicha xirmon.
 Ajratdi bir kun
 Donga, somonga.
 To'rvaga solib
 Ildi ayvonga.
 Behzod ko'nglida
 O'ylar nenidir...
 Ko'klamga qadar
 Uni tutdi sir.
 Erta ko'klamda
 Oyijoniga
 Shunday dedi u,
 Kelib yoniga:
 — Oyijon, menda
 Bor bitta istak,
 Shu bug'doyimdan

Qilsak sumalak.
 Xullas, oyisin
 Behzod ko'ndirdi.
 Bug'doylarini
 Shoshmay undirdi.
 Vannaxonada
 Turdi issiqda.
 Suv sepdi goho.
 Bu ish qiziq-da.
 Bir kun azonda
 Katta qozonda
 Pishdi sumalak,
 Naq ikki chelak.
 Men ham yeb ko'rdim
 Shu sumalakdan.
 Behzodga qoyil
 Qoldim yurakdan.

BOBOM BOLA BOQARLAR

Bobom borlar,
 Uy ichida eng kattalar,
 Keksalar.
 Ba'zan bola boqadilar
 Oyim ishga ketsalar.
 Bobom erta turadilar,
 Yuradilar kuymanib.
 Men ham erta turaman-da,
 Bobomlardan iymanib.
 Hanuz hassa ushlamaslar,
 Baquvvatmish bellari.
 Hammamizni erkalarlar,
 Juda shirin tillari.
 Eng kichkina chaqaloqni

Biram yaxshi ko'rarlar.
 Oyimlardan,
 Dadamlardan
 Ahvolini so'rarlar.
 Bo'sh bo'lsalar, chaqaloqni
 Solib aravachaga,
 Ovutgani,
 O'ynatgani
 Chiqadilar ko'chaga.
 Bobomlarni ko'rsa ukam
 Darrovda jim bo'ladi.
 Nelarnidir gapirsalar,
 Qiqir-qiqir kuladi.
 Yig'lasa-chi, yupatarlar
 Asta-asta tebratib.
 Tepasida o'tirarlar
 Chaqaloqni uxlatib.
 O'zim qaray qolay desam,
 Darsingni qil, deydilar.
 Hammamizni
 Hamma yerda
 G'amimizni yeydilar.
 Ana shunday bobom borlar,
 Ukajonim boqarlar.
 Oyimlarga,
 Adamlarga,
 Odamlarga yoqarlar.

IKKI QO'LIM

Ikki qo'lim,
 Ikki qo'lim,
 Sizda bardam o'n barmog'im.
 Siz tufayli,
 Qanday sharaf,

Yurt xizmatin bajarmog'im.
 Gul ekaman —
 Sizlar bilan,
 O'stiraman parvarishlab.
 Himmatimga,
 Mehnatimga
 Rahmat aytar el olqishlab.
 Biringizni
 Ko'ksim qo'yib,
 Hurmatimni ko'rsataman.
 Biringizni
 Chin yurakdan
 Do'stim tomon uzataman.
 Men bilaman,
 Qo'llarim siz —
 Yomonlikni xushlamaysiz.
 Yurak so'zim —
 Iltimosim
 Aslo qurol ushlamangiz!

DUTOR SEHRI

Nedandir bir kun, qarang,
 Asabim bo'ldi tarang.
 Ko'nglim xiradan xira,
 Ta'bim ochilmas sira.
 O'zimni qo'yay qayga?
 Qisilardi yuragim.
 Xonamda radioning
 Qulog'ini buradim.
 Yangradi dutor kuyi.
 Boshimni solib quyi —
 Sadolarin tinglardim,
 Nelarnidir anglardim.
 Ustimdan og'ir engil

Tushganday, bo'ldim yengil.
 Yasha, dutor ohangi —
 Ruhimni etding yangi.

XAYOLNI USHLAGAN BOILA

Xayol nima?
 Kim bilar?
 Xayol yoinki otmi?
 Fikr qushin uchirgan
 Yo qo'shaloq qanotmi?
 Ba'zilar-chi, xayolni
 Dengizdan chuqur, derlar.
 Bilag'onlar goh uni
 Nurdan ham uchqur, derlar.
 Bitta bola xayolni
 Ushlay deganda xiyol,
 Ura qochib qolarkan
 Tutqich bermasdan xayol.
 Gohida ushlay desa
 Xayolning etagidan,
 G'izza o'tib ketarmish
 Oyog'ining tagidan.
 Xullas, bola xayolni
 Ushlamoqchi bo'libdi.
 O'zining foydasiga
 Ishlatmoqchi bo'libdi.
 O'sha bola bir kuni
 Uni tutib olibdi.
 Tutqich bermas xayolni
 O'z yo'liga solibdi.
 Xayolni ushlaganin, --
 Oshnalar, demang xayol.
 Men uni bu o'rinda

Oldim bo'lsin deb misol.
Xayol — maqsad har yerda
Kuchingizni sinaydi.
Harakat qilganlarga
Doimo bo'ysunadi.

YOSHIMGA YET, DEYDILAR

Salomat buvi,
Alomat buvi,
Kichkintoylarning
Ahil-totuvi.
Buvining bordir
O'n nabirasi.
Shunga yarasha
Qirq chevarasi.

Ular ko'payib
Borar tobora.
Ismin eslolmay
Buvi ovora.
Salomat buvi
Alomat buvi,
Chevaralarin —
Yoqar qiy-chuvi.

Sevinchlariga
Sevinch qo'shadi,
O'shalar bilan
O'yin tushadi.
Yaqinda kampir
Yuzga kiradi.
Ko'plar ismini
Chalkashtiradi.

Ra'no o'rniga
Chaqirar Norni,
Qosim deyman, deb
Chorlar Qo'chqorni.
Kulib qo'yishsa
Bolalar goho,
Bu holdan buvi
Ranjimas aslo.

O'z xatosini
Yoshiga yo'yar,
Siz ham yoshimga —
Yeting, deb qo'yar.

YASHASIN YAKSHANBA

— Eh, yashasin yakshanba!
Maktabga tushar “tanba”.
Hammadan ko'proq — ortiq
Akang chiqarar hordiq! —
Deya bitta o'g'ilcha,
Parvo qilmasdan qilcha,
Ko'chada kuni bo'yi,
Aniqmas mo'ljal-o'yi,
Nuqul changga belanib,
Yurar sanqib-elanib.
Yakshanba uning uchun
Faqat bekorchilik kun
Yakshanbani butunlay
Tushunmabdi bolakay.
Asli, yakshanba kuni
Kunlarning sermazmuni.
O'ylasangiz chinakam
O'z darsi bor uning ham.

Kerak bo‘lar chiniqish,
Miriqib kitob o‘qish,
Ruhiyatga dam berish,
Sayr etish, gullar terish,
Ota-onaga yordam —
Eng fayzli hordiq va dam.
Hafta rejasin tuzib,
Kim yursa doim o‘zib,
Biz o‘shanga yarasha
Deymiz:—Yakshanba, yasha!

AHIL DO‘STLAR

Bir maktabdan yaxshi dovrug‘
Tarqab ketdi yaqinda.
Barcha quvnap gapirardi
Ikki o‘rtoq haqida.

Bir partada o‘tirardi
Ikki oshna darsida.
Juda-juda ahil ular
Aka-uka tarzida.

Bir-biriga xo‘p mehribon,
Ko‘ngli tushgan ko‘ngliga.
Shu sababdan ikkovining
Ishi yurar o‘ngiga.

O‘qituvchi gaplarini
Bir quloqday tinglashar.
Zehn qo‘yib, hushyor turib
Dars mag‘zini anglashar.

Gap-so‘zlari biram shirin,
O‘zlari ham yoqimtoy.
Otalari,

Onalari —
Bulardan shod hoynahoy.

Baholansa bunday do‘stlik,
“Besh” baho ham oz bo‘lar.
Yoshlikdagi qalin do‘stlik
Bir umrga soz bo‘lar.

Boshqalar ham sezishsaydi
Ahil do‘stlik nafini.
Ko‘payishin istar edim
Bunday do‘stlar safini.

TOLIB BOBONING TOLI

Tolib bobo qishloqda
Ishqibozdir tollarga.
O‘stiradi avaylab
Yedirmasdan mollarga.
So‘zlaydilar olimday
Tolning xosiyatini.
Har bir tolda ko‘rasiz
Maqsadu niyatini.
Ishkomlarda xizmatda
Bobo ekan tolpoqa.
Barcha bilar boboning —
Sharafi benihoya.
Qishloq, ariq bo‘ylari
Tolzorlarga aylangan.
Har kun bobo ularni
Aylangani-aylangan.
Ba’zi tolning tanasi
O‘xshab ketar boboga.
Salom berar nihollar

Tebranib shabbodada.
 Bir kun ko'rsa, bolalar —
 Tol novdadan uzishib —
 "Qilichbozlik" qilishar...
 Bobo qalbi uvushib,
 Achindi-ki shunchalar,
 Singan novda-niholga.
 Joni tutash novdalar
 Tushgan endi ne holga!
 "Qilichbozlar" ham birdan
 Yengilganday to'xtashdi.
 Tol xivichin "yemay" deb
 Kimlar qochishga shoshdi.
 Bobo esa guvranib
 Novdalarni sanardi.
 Bolalarni xivichmas,
 Ko'zi bilan savardi...

INTILAMIZ QUYOSHGA

Tog'dan oftob ko'rinsa,
 Yayrab kutib olamiz.
 Nurlarini qo'l bilan
 Go'yo tutib olamiz.

Intilamiz quyoshga,
 Qaddimizni tiklaymiz.
 Aziz mehmon kelganday
 Kel, deya tabriklaymiz.

Kutib olganimizdan
 Chiroyi ochiladi.
 Sevinchlari atrofga
 Nur bo'lib sochiladi.

Intilamiz quyoshga,
 Qo'r oladi bag'rimiz.
 Harorati tufayli
 Ochiladi bahrimiz.

Quyosh — borliq onasi,
 Barchaga barobar —teng.
 Taratar nur, issiqlik,
 Saxovati, mehri keng.

Biz istaymiz doimo
 Boshimizda bo'lishin.
 Bir kun agar ko'rmasak
 Sog'inamiz kulishin.

TOG' ZAVQLARI

Sira-sira chiqmagandim,
 Chiqdim toqqa.
 Yuksaklikdan qarab ko'rdim
 Hammayoqqa.
 Keng ekranda ko'ringanday
 Butun atrof,
 Yaqinlashib qolgan go'yo
 Osmon, oftob.
 Rosa yengil sezar edim
 Men o'zimni.
 Go'zallikdan uzolmasdim
 Hech ko'zimni.
 Tog' havosi toza ekan,
 To'ydim rosa.
 Xayollarim jilovini
 Qo'ydim rosa.
 Qishlog'imni izlab ko'rdim
 Balandlikdan,

Tanib qolib,
chapak chaldim

Xursandlikdan.

Yuragimga sig'mas edi

Zavq-shukuhim.

Tog'lar kabi ko'tarildi

Yana ruhim.

MEVA SHIRIN — FARZAND SHIRIN

Bilsangizlar, daraxtlarning

Farzandlari mevasidir.

Bahor chog'i shig'il guli

Ona daraxt jilvasidir.

Har bir daraxt mevasiga

O'z naslidan beradi rang.

Allaqanday mo'jiza bor,

Aql hayron qolar, qarang.

Tanasidan — tomiridan

Talay oziq yetkizadi.

Bir mehribon ona bo'lib

Go'dagini "emizadi".

Kuz chog'ida mevalarin

Yerga to'kmoq bo'lsa shamol,

Farzandlarin o'z bag'riga

Daraxt bosar ona misol.

Ey, bolalar, ey, farzandlar,

O'qing, o'qing hayot sirin.

Ota-ona mevasi — siz,

Shuning uchun siz ham shirin.

BIR-BIRIN KUZATAR FASLLAR

Bir-birini qay usulda

Kuzatishar fasllar?

Bir-biriga nimalarni

Uzatishar fasllar?

Fasllar bu, Yilboboning

O'g'illari, qizlari.

Har qadamda seziladi

O'ziga xos izlari.

Go'yo ular bir-birining

Qo'llaridan ushlarlar.

Gir aylanib, davra qurib

To'rtov o'yin tusharlar.

Qir-adirni dam oldirib,

Dalalarni uxlatib,

Bahoroyni Qishpolvon ham

Kutar ekan o'xshatib —

Oppoq qordan ko'rpa yopib

Oq bo'yoqqa bo'yarkan.

Va zararli mikroblarni

Yo'qotarkan — quvarkan.

"Issig'ingni ko'paytir", deb

Aytar hatto oftobga.

O'z xizmatin o'tar ekan

Yozilganday kitobga.

Qishpolvon o'z vazifasin

Uch oy ichra o'tarkan,

Xizmat qilish navbat bilan
Bahoroyga o'tarkan.

Bahoroy ham yomg'ir bilan
Yuvar ekan yerlarni.
Yashillikka burkar ekan
Dalalarni, qirlarni.

Daraxtlarga taqar ekan
Turfa-turfa chechaklar.
Shamol mayin-mayin esib,
Aytar qo'shiq — ertaklar.

Dehqon esa yer bag'riga
Chigit, urug' qadarkan.
Shu tufayli Quyosh Yerni
Nurin sochib, sevarkan.

Bahoroyning mehnatidan
Yashararkan keng olam.
Belni bog'lab,
terlar to'kib
Yayrar ekan el, odam.

Ko'p narsani tayyor qilib
Bog'lardan gul terarkan.
Go'zal Yozga bahoroyim
"Keling",
deb gul berarkan.

Vazifasin bajarishga
Kirishganda go'zal Yoz,
Eng avvalo Quyoshbobo
To'sharkan nur —
poyandoz.

Mehnat rosa qizir ekan
Go'zal Yozning davrida.
Meva-cheva pishar ekan
Saratoning hovrida.

Paxtalar ham yetilarkan
Yulduz-yulduz chanoqda.
Gul faslning fazilatin
Ko'rish mumkin
har yoqda.

Har narsani tayyor qilib
Topshirar Kuz o'g'longa.
Mo'l hosilni yig'ish uchun
Kuz tusharkan
maydonga.

Eng avvalo
"oq oltin"ni
Qilar ekan tog' — xirmon.
Mevalarni joylar ekan,
Mo'l bo'lsin,
deb dasturxon.

Kuzdan qabul qilish uchun
Qishpolvon ham
shaylanar.
Har bir fasl oy,
kun bilan
Bir-biriga bog'lanar.

Har biriga gal kelarkan
Bir martadan bir yilda.
Yilboboninhg farzandlari
Xizmatda shu zaylda.

YAM-YASHIL BUG‘DOYZOR

Qarayman qir tomonga —
Uzoqlarga, tog‘likka.
Nur yoyilar jahonga,
Bug‘doyzorga, qo‘riqqa,
Qarayman qir tomonga...

Shivalab o‘tgan yomg‘ir
Dalalarni yuvgan sof.
Qirda yel o‘ynar g‘ir-g‘ir,
Jilmayar haryon oftob.
Shivalab o‘tgan yomg‘ir...

Bug‘doyzor, qir yam-yashil.
To‘yib-to‘yib nur emar.
Ertangi bo‘liq hosil
Ko‘z oldimda ko‘rinar.
Bug‘doyzor, qir yam-yashil...

JIYDA JILVASI

Ariq bo‘yi — uvatda
Gulladi jiyda.
Jimir-jimir tovlanar
Quyosh mavjida.
Taralardi jiydaning
Isi — ufori,
Yoqar edi misoli
Shifobaxsh dori.
Ko‘hlik edi judayam
Kumush bargchasi.
Yaltirardi gullarin
Oltin parchasi.
Eh, shunchalar zavq bersa

Gulin jilvasi,
Maza bo‘lar undan ham
Pishsa jiydasi.

YOMG‘IR OHANGLARI

(Manzara)

Uyg‘otgandi uyqumdan
Yomg‘ir yog‘ishi tongda.
Quloq solsam shu zumda
Yog‘ar turli ohangda.
Tunukani royalday
Bir maromda chalardi.
Daraxtlarga shivirlab,
Barglarini yalardi.
Kiyindim-da ohista
Chiqdim ko‘lning bo‘yiga.
Qarab qoldim havasda
Ko‘lga yog‘ish kuyiga.
Bug‘doyzordan keluvchi
Ohanglar-chi, xo‘p mayin,
Yo‘llar bo‘ylab yog‘ishin
Eshitardim shoshmayin.
Chalinganday go‘yoki
Bir ajoyib cholg‘ular.
Yomg‘irning ohanglari
Dilda qo‘zg‘ar tuyg‘ular...

YO‘LDAGI SADA

Jazirama issiqda
Ketardim yo‘lda.
Qimir etgan daraxt yo‘q
Na o‘ngda — so‘lda.

Quyoshning nuri go‘yo
Sanchardi igna.
Qani endi joy bo‘lsa,
Eh, salqingina.

Olar edim miriqib
Bir ozgina dam.
Shu umidda, shu o‘yda
Tashlardim qadam.

Ko‘z o‘ngimda — olisda
Bir daraxt ko‘rdim.
U daraxtga yetay deb
Yeldim — yugurdim.

Bahaybat sada ekan
Ko‘ringan boya,
Chor atrofga tashlagan
Salqinu soya.

Bu sadaning bo‘y-basti
Kelardi tog‘day.
Yashilligi — yashnashi
Tuyuldi bog‘day.

Cho‘l issig‘in yengolgan
Go‘yo u haykal,
Ko‘rinardi hali u
Bardam — mukammal.

Yo‘lovchiga rohat,
dam
Berib bu sada,
Qozongandi e‘tibor
Cho‘lda bo‘lsa-da.

Sada kabi bir daraxt
O‘stiray men ham.
Yo‘lovchilar eslashsin
Olgan chog‘da dam.

MAQTANISHDI GULLAR

Hovlimizga ekkanman
Gullar sarxilin,
Bora-bora o‘rgandim
Ularning tilin.

Bir kun ular so‘zlashdi,
O‘zim tingladim.
So‘zlarining ma‘nosin
Tezda angladim.
— Sizni ekkan kim?
— deya

So‘rardi biri.
(Menga rosa ayondir
So‘zlarin siri).

Gullarim o‘z rangidan
Maqtanishdi xo‘p.
Tebranishib kimnidir
Axtarishdi ko‘p.

Biri meni ko‘rsatdi:
“Usta ekan”,
deb.

Boshqalari yayradi:
“Bizni ekkan”,
deb.

OLIM OTANING OLMALARI

Olim otam qariganlar,
Yuradilar hassada.
Ba'zi bir xil bolalar der:
Ularga xo'p mazza-da!
Avtobusga chiqsalar-chi,
Turmaydilar suyanib,
Ko'rgan odam joy beradi
Bobomlardan uyalib.
Qarib qolgan bo'lsalar ham
Ishlari zo'r hozirda.
Qishloq bo'ylab birinchidir
Olmalari hosilda.
Keng olmazor yaratganlar,
Qoyil qolgan olimlar.
Olmachilik sohasida
O'zlari ham olimlar.
Olmazorda o'sar hatto
Olmaota olmasi.
Hammayoqda mashhur rosa
Olim ota olmasi.
Olmalarning shoxlari-chi,
Mo'l hosildan engashgan.
Ko'rinishda go'yo ular
Otamlarga tenglashgan.
Har bir shoxda olmalari
Pishib yotar shig'il, zich.
Shoxlariga qo'yibdilar
Qator-qator tirgovuch.
Qarimagani bo'lsalar-da,
Ular Olim otamday,
Har bir tupi ko'rinardi
Hassa tutgan odamday.

Ba'zi chollar hazillashar
Astagina jilmayib:
— O'zingizday olma shoxlar
Qolishibdi bukchayib.
Olim ota olmalari
O'zlariday hassali.
Olmalardan yeganmisiz?
So'zlariday mazali.

SUV SEPAMAN HOVLIGA

Tongda turib hovliga
Har kuni suv sepaman.
Bu yumushni o'zim-chi,
Juda-juda sevaman.
Gullarimning bargidan
Yuviladi chang-g'ubor.
Shundan keyin ularga
Eh, bersangiz e'tibor —
Biram yashnab ketadi
Turfa gullar yaprog'i.
Tovlanadi oftobda
Bargchalarin yonog'i.
Ariqlarga suv ochsam
Ketishadi pildirab.
Go'yo qo'shiq kuylaydi
Suvlar mayin shildirab.
Sut emganday bo'ladi
Gulzordagi har nihol,
Shitirlaydi gul, yaproq,
So'zlashadi ehtimol.
Hovlimizning keng sahni
Yana kulgan bo'ladi.
Go'yo qalbm gullarning

Chiroyiga to‘ladi.
Gullar menga rahmat deb
Mayin yelda tebranar.
Yashnagandan yashnaydi
Chor atrofni tegralar.
Tongdan boshlab hovlimiz
Oromgohday tuyular.
Kimki ko‘rsa diliga
Mehru havas quyilar.

TOPSHIRIG‘IM, BUYRUG‘IM

Vazifalar topshirdim
Har bitta a‘zoyimga.
Dedim: “Qarab ish tuting
Rayimga-avzoyimga.
Huzurimda doimo
Hushyor turingiz juda.
Harakatlar qilmangiz —
Aslo huda-behuda.
“Faqat yaxshi gap eshit!”
Undadim qulog‘imga.
“To‘g‘ri qadam bosgin”, deb
Eslatdim oyog‘imga.
“Go‘zallikdan bahra ol”,
Deb ko‘zga yo‘l ko‘rsatdim.
“Yaxshiga duch kelganda —
Kulgin”, deya o‘rgatdim.
Burnimga tayinladim:
“Ko‘tarilma osmonga,
O‘zingni uraverma —
Har tuynuk, har tomonga”.
Aytib qo‘ydim ohista
Yuragimga — dilimga:

“Bo‘lar-bo‘lmas yolg‘onni
Chiqarmagil tilimga”.

Dedim:

“Qochma mehnatdan!”

Bilagimga — qo‘limga.

“Sen bilan nur sochilar

Kelajagim — yo‘limga”.

“Bilimlardan xazina

To‘pla — dedim boshimga. —

Fikrlardan sochgil nur,

O‘xshagil quyoshimga”.

“Elga doim kulib boq” —

Deb yuzlandim yuzimga.

“Xalqqa xizmat qil dildan”

Buyruq berdim o‘zimga.

Tasdiqlashdi gapimni

A‘zolarim butunlay.

So‘z berishdi birma-bir,

Bo‘laylik deb ishga shay.

YER CHOPILDI — JAVOB TOPILDI

— Bezovta qilmang, —

Deya onamga,

Dars tayyorlashga

Kirdim xonamga.

Boshimni qashib

Rosa o‘tirdim.

Ko‘p misollarni

Yozdim, o‘chirdim.

Xayol otlari

Chopishib chaqqon,

Tutqich bermayin
Qochdilar haryon.

Masala qurg'ur
Yechilmaydi hech.
Bunday qarasam,
Bo'lib borar kech.

Bekor o'tirmay
Hovliga chiqdim.
So'ng yerni chopib,
Rosa chiniqdim.

Bir ozdan keyin
Yorishdi ko'nglim.
Go'yo ochildi
Fikrimga yo'lim.

Barcha savolga
Javob topildi.
Shu bahonada
Yer ham chopildi.

SAXIY BOLA VA OLMA

Odiljonning olmasi
Qildi nishona.
Pishganidan tushibdi
Yerga bir dona.
Uni yemoqchi bo'ldi
Odiljon ola...
Ko'rgan ko'zni o'ynatar,
Ajoyib olma.
Taram-taram husniga

Qarasa uzoq,
Usta rassom rosayam
Berganday bo'yoq...
Lekin uni yeyishga
Qiyjadi ko'zi.
"Kimga bersam ekan?" — deb
O'yladi o'zi.
"Oyijonim yesalar
Qoladi qoyil",
Deb eltdi oyisiga
Odil astoydil.
Olmani qo'lga olib,
Kuldi oyisi,
Dedi: — Buncha yoqimli
Bo'lmasa isi.
Oyijoni uqtirdi:
— Buvingga ber, — deb
— Sendan xursand bo'ladi
Buvijoning yeb.
— Rahmat,
o'zing yeyqol, — der
Buvijoni ham.
Bobosiga eltdi u
Olmani shu dam.
Olmani olib qo'lga
Qarar bobosi:
— Olmalarning ichida
Asil, a'losi.
Qani uni yeyolsam,
Sust ketar ko'nglim.
Buni yemoqlik uchun
Tish kerak, o'g'lim.
Hidlab ko'rdi uch-to'rt bor
Xo'p yoqdi hidi.
Bobosi ham oxiri:

— O‘zing ye, — dedi.
 Bu olmani hammaga
 Bir-bir ilindi.
 Odilning saxiyligi
 Shunda bilindi.

OLTIN KUZIM

Oltin kuzim,
 Oltin kuzim, oltin kuz,
 Ta’rifingga,
 Maqtovingga izlab so‘z,
 Vodiylarni,
 Vohalarni kezaman.
 Paxtazoru,
 Bog‘u rog‘lar bezangan.
 Olam chiroy
 Baxsh etding bo‘z-qo‘riqqa,
 Yasan-tusan
 Haryon — chiqqan ko‘rikka.
 Bahor, yozgi
 Mehnatimga yakunsan,
 Oltin kuzim,
 Ham saxiysan, to‘kinsan.
 Yoqimtoysan,
 Iliqqina bahorsan.
 Bahordan ham
 Aslida bebahosan.
 Arzir seni
 Faxrlanib maqtasam,
 Keng quchog‘ing
 Saroylarday muhtasham.
 Ishkomlarda
 Uzumlarning chamani,
 Quvontirar

“Oq oltin”zor hammani.
 Jami narsa
 Muhayyo bu saroyda.
 Hammadan ham
 Beqiyosdir chiroyda.
 Bu saroyning
 Go‘zalligi san’atdir;
 Bu san’atning
 Asosida mehnatdir.
 Bu mehnatning
 Asosida g‘ayrat bor.
 Bu g‘ayratning
 Asosida himmat bor.
 Bunday himmat
 Elimdagi insonda.
 Bunday chiroy
 Biz yashagan bo‘stonda.
 Oltin kuzim,
 Oltin kuzim, mo‘l kuzim,
 Tayyordirman
 Xizmatingga men o‘zim.

DADAMLARDAN O‘RGANDIM

Gul ko‘chatim
 Qilar edim parvarish,
 Tez orada
 Bo‘yi bo‘ldi bir qarich.
 Gul ekishni
 Dadamlardan o‘rgandim.
 (Gulga mehr
 Qo‘yganlarin ko‘rgandim).
 Ishim ko‘rib
 Dadajonim sevindi.

Menga bergan
 O'g'itlari sezildi.
 Ko'chatlarim
 Barq urmoqda, o'smoqda.
 Dadamlar der:
 — O'g'lim mendan o'zmoqda.
 Borajakman
 Dadamlarning yo'lidan.
 Olajakman
 Ishlarini qo'lidan.

BAHOR SABOG'I

Bahor menga
 Har kelganda
 Ilhom berar,
 Yana zavqim
 Toshiraru
 Orom berar.
 Bahor menga
 Ko'p narsalar
 O'rgatadi.
 Yuragimda
 Elga mehr
 O'rnatadi.
 Qulog'imga:
 "Gullaringa
 Qara, deydi,
 Hammasi soz,
 Bir-biridan
 Sara, deydi.
 Tongda turib
 Yugur haryon,
 Chiniq, deydi.
 Sof havomdan

Shimirib qol,
 Tiniq", deydi.
 Bog'larimda,
 Tog'larimda
 Kezar bahor.
 Dalalarim
 Yashil rang-la
 Bezar, bahor.
 Men bahorning
 So'zin o'tab,
 Bo'lmadim kam.
 Bahor ila
 Yana ko'rkam
 Ona o'lkam.

O'LKAMIZNI O'RGANAYLIK

O'lkamizni
 O'rganaylik,
 Undan ming bor
 O'rgilaylik.
 Onadayin
 Yurtimiz ul.
 Obro'yimiz —
 Burdimiz ul.

Mehr qo'ysak
 Arzir unga,
 Ulg'aytirgay
 Kundan-kunga.
 Borgan sayin
 Ko'rkamlashgan,
 Qaddin tiklab
 O'ktamlashgan.

Kulaversin
Obodligi,
Oshavergay
Dil shodligi.
Hosilga boy
Dala-bo'zlar,
Chiroyiga,
To'yimas ko'zlar.

Ikki daryo
Oralig'i,
Turonzamin
Saralig'i.
O'lkamizni
O'rganaylik,
Ming bor-ming bor
O'rgilaylik.
O'rganaylik —
O'rganaylik.

YAXSHILARI KO'PAYSA

Bolalar ichida
Shalpayganlar bor.
Taltaygan tantiqlar,
Yalpayganlar bor.
Chakagi tinmagan
Shaqillagan bor.
Ko'cha-ko'yda sanqib
Laqillagan bor.
Nuqul uyqumijoz
Esnaganlar bor,
Juda odamovi,
Sezmaganlar bor.

O'qiganu lekin
Uqmaganlar bor.
Birorta yaxshilik
Yuqmaganlar bor.
Og'zidan oshini
Oldirganlar bor.
Yaxshilar ixlosin
Qoldirganlar bor.
Onani holidan
Toldirganlar bor.
Ochig'i, undaylar
Onda-sonda bor.
Ular na sifatda,
Va na sonda bor.
Shunday bolalardan
Qolgandir ko'nglim.
Nuqsonin yozishga
Bormaydi qo'lim.
Bolalar ichida
Yetuk ko'paysin.
Bilimdon, azamat,
Tetik ko'paysin.

DOVYURAKLAR

Bolalar doim
Topqir bo'lsalar,
Chaqqonu epchil
Chopqir bo'lsalar.
Ko'zlari o'tkir
Merganlar kerak.
Mardona ko'krak —
Kerganlar kerak.
O'shanday avlod
Bizning o'zimiz.

Aytib turadir
 So‘zu ko‘zimiz.
 Temur avlodi
 Bizning o‘zimiz.
 Sog‘lom, barkamol
 Avlod bo‘lsalar,
 Ilmu hunarda
 Kuchga to‘lsalar,
 Ular Vatanga
 Tan — jon, yurakdir.
 Dovyurak, odil
 Farzand kerakdir.
 O‘shanday avlod
 Bizning o‘zimiz.
 Aytib turadir
 So‘zu ko‘zimiz.
 Temur avlodi
 Bizning o‘zimiz.

YAXSHILARNI MAQTASH KERAK

Assalom deb
 O‘tib ketdi
 Bir bolakay.
 Alik olib,
 Tilak qildim
 Unga atay:
 Otasiga
 Rahmat, dedim
 Eng avvalo,
 Baholari
 Bo‘lsin dedim
 Nuqul a‘lo.
 Bobolarin

Bilar edim
 Ko‘pdan buyon,
 Yaxshiligin
 Qilgim keldi
 Bir-bir bayon.
 Sira tinib,
 Tinchimas u
 Harakatda.
 O‘z nasliga
 Tortibdi-da
 Haqiqatda.
 Xulq-atvorin
 Maqtasam gar
 Taltaymasmi?
 Dangasalik
 Yuqib darrov
 Yalpaymasmi?
 Yaxshilarni
 Bilsa bo‘lar
 Yurishidan,
 Nur yog‘ilar
 Qarashidan,
 Turishidan.
 Bundaylarni
 O‘z nomi-la
 Atash kerak.
 Ibrat uchun
 Maqtash kerak,
 Maqtash kerak.

OBRO‘ QAYDAN KELADI?

Obro‘ qachon ketaru,
 Obro‘ qachon keladi?

Kutilmagan paytda
Ba'zan oson keladi.

Obro'yini yo'qotgan
Qaydan topib oladi?
Kimda bo'lar vaqtincha,
Kimda mangu qoladi.

Obro' yoki oltinmi?
Ehtimol o'z koni bor?
Kimki obro' topmoqqa —
Urinsa imkoni bor.

Nohaq ko'nglin og'ritsang
Biror yaxshi kimsani...
Ana shunday holatda
Obro'li der kim sani?

Darhol tutday to'kilgay
El ichida obro'ying.
Ta'nalardan, dashnomdan
Topolmaysan o'z uying.

Ketayotib ko'chada
Yiqilsa bir nogiron,
Unga mehring ko'rsatib
Yordam bersang sen chaqqon,

Ko'rganlarning oldida
Zumda oshar obro'ying.
Maqtovlardan ko'k sari
Yuksaladi qad-bo'ying.

Saxiylikdan, poklikdan
Obro' kelar behisob.

Qachon obro' topibdi
Beandisha, beodob?

Obro' topish yo'llari
Bog'liq erur o'zingga.
Ko'zday saqla obro'ying,
Quvonch to'lgay
ko'zingga.

Biror narsa yo'qotsang
Topilgay goh op-oson.
Obro'yingni yo'qotsang,
Topolmaysan
hech qachon!

DARAXTLAR MASHQ QILAR

Daraxtlar shamolda
Tebranib mashq qilar.
Harakat chog'ida
O'zicha gasht qilar.
Qo'shiqday taralar
Yaproqlar shiviri,
Nimadir deyishar
Go'yoki har biri.
Yaproqlar o'zicha
Chalishar chapaklar,
Ularga qo'shilar
Maysalar, chechaklar.
Ehtimol chiniqar
Daraxtlar novdasi,
Osmonga bo'y cho'zar
Bahaybat gavdasi.
Barglarning yonidan

Mo'ralar mevalar.
 Ular ham o'zicha
 Qilurlar jilvalar.
 Yerdanmi suv tashir
 Bildirmay ildizlar,
 Hamisha xizmatda
 Kecha-yu kunduzlar.
 Quyosh ham osmondan
 Sochadir nurini,
 Nainki nurini,
 Harorat — qo'rini.
 Daraxtlar shu bois
 Mashq qilar tebranib,
 Mo'l hosil berajak
 Chiniqib, toblanib.

YOMG'IR YUVAR YAPROQLARNI

Yomg'ir yuvar
 Yaproqlarning changini,
 Yana ochar
 Chiroyini — rangini.
 Yaproqchalar
 Go'yo dushda yuz yuvar.
 Bir bor emas,
 O'n bor yuvar, yuz yuvar.
 Yomg'irdan so'ng
 Nihollar tez ko'kargay.
 Balki shundan
 Hosillari ko'paygay.
 Ey, ko'klamning
 Iliqqina yomg'iri,
 Kinga yoqmas
 Mayin yellar g'ir-g'iri.

Yuragimdan
 G'uborlarim quvaman.
 Yomg'irlarda
 Men ham yuzim yuvaman.

QIZG'ALDOQJON

Qizg'aldoqjon,
 Hay, o'rtoqjon,
 Qizaribsan,
 Tozaribsan,
 Ko'zim yonib,
 Dilim qonib,
 Ko'rgan sarim
 Oshar mehrim.
 Qizg'aldoqjon,
 Serbaldoqjon,
 Husning yal-yal,
 Go'yo mash'al
 Yoqilganday
 Hech to'ymayman.
 Ming o'ylayman
 Go'zalliging
 Afzalliging.
 Ona Yerim,
 Ona mehrim.
 Eng ardog'im
 Qizg'aldog'im.
 Gulyonog'im,
 Do'st bo'layin,
 O'rgilayin
 O'zginangdan,
 Yuzginangdan,
 Qizg'aldog'im,
 O'rtoqjonim.

KITOB O‘QIGAN BOLA

O‘rganar avval odob
Kitob o‘qigan bola.
Yuzi bo‘ladi oftob
Kitob o‘qigan bola.

Hurmat qilar kattani,
Kichiklar jonu tani,
Bajaradi va‘dani —
Kitob o‘qigan bola.

Suhbati xo‘p serma‘no,
Yurish-turishi a‘lo.
Olar faqat “besh” baho
Kitob o‘qigan bola.

Har fursati o‘lchog‘liq,
Unda bor vaqti chog‘liq.
Qilmas aslo chatoqlik —
Kitob o‘qigan bola.

EH, ROSA SHIRIN EKAN!

Tongda dadam uyg‘otib,
Dedi: — Uxlama qotib.
Qovun sotib olgani
Bormoqchiydik, yur, qani!
Sevinch chaqnaq ko‘zimda,
Tayyor bo‘ldim bir zumda.
Atrofimizda shu dam —
Aylanib qoldi ukam.
Ergashdi boraman, deb

(Borishin ko‘rmasdim ep).
U yalindi o‘tinib,
So‘ng yig‘ladi o‘tirib...
Ayyor-da ukam qurg‘ur,
Dadam dedi: — Mayli, yur.
Jo‘nadik uchchalamiz.
Yo‘lda g‘iz-g‘iz uchamiz.
Dadam haydashga usta,
Mashinamiz ko‘k tusda.
Yetib keldik bozorga,
Go‘yoki qovunzorga.
Olaylik deb saralab,
Yurdik bozor oralab.
Bosvoldi taram-taram,
Kiyganday to‘n-beqasam.
Quyosh nusxali cho‘gir,
Asal solganday og‘ir.
Qovunu tarvuzlar tog‘,
Ko‘rib ko‘ngil bo‘lar chog‘.
“Diding bo‘lsa meni ol,
Ichim to‘la lim-lim bol.
Rosa meni to‘yib ye,
Dehqonimga rahmat, de!”
Deganday ko‘k ananas,
Qo‘zg‘ar ishtaha — havas.
Chekkaroqda bir dehqon
Qovunin maqtar chunon:
— Kelib qol, ey, xaridor,
Vaqting o‘tmasin bekor!
Bu Mirzacho‘l qovuni,
Kimki olmasa buni —
Tushib qoladi puli...
Eh, yeganlar darmonda,
Yemaganlar armonda.
Olib qol, shinavanda,

Qoldi qovun mazasi...
 Ammo ba'zi-ba'zida —
 Shu qovun voqeasi
 (Mirzacho'l qovunini
 Yerdan uzolmaganim)
 Tushib qolsa yodimga
 Rosa g'alati bo'lib
 Qarar edim yonimga...

DADAM ISHDAN KELSALAR

Dadam ishdan kelsalar
 To'lib ketar uyimiz.
 Ko'kka yetguday bo'lar
 Xursandlikdan bo'yimiz.
 Uyimizda, aytaymi,
 Biz beshta aka-uka.
 Dadam sal kechiksalar
 Kenjamiz taka-puka.
 Derazaning yoniga
 Turib olar-da, tikka:
 — Tezroq keling, dadajon! —
 Deya qarar eshikka.
 Kelsalar peshvoz chiqib
 Beramiz bir-bir salom.
 Eng avval ukam bilan
 Qilarlar achom-achom.
 Kiyimlarin yechsalar
 Cho'tkalaymiz bittamiz.
 Qo'llariga suv quyib,
 Oppoq sochiq tutamiz.
 O'zining dadasini
 Maqtarkan demang tag'in,
 Orden, medallari bor

Aytib qo'yay bu yog'in.
 Dadam katta zavodda,
 Eng mohir muhandislar
 Terim mashinasiga,
 Har xil detallar yasar.
 Biz hammamiz sezamiz,
 Ishlari ancha og'ir —
 Dastgoh uzra kun bo'yi
 Charchaydilar-da, axir.
 Charchoqlari bosilar
 Biz bilan o'ynab-kulib,
 Boshimizni silarlar
 Hammamizdan o'rgilib.
 Dadamlarning mehriga
 Har kech rosa to'yamiz.
 Dadam, oyimlar uchun
 Biz konsertlar qo'yamiz.
 Dadam, oyim o'ltirib
 Tomoshabin bo'lishar.
 O'yin, ashulamizdan
 Xursand bo'lib kulishar.
 Dadam o'tgan darslardan
 Ba'zan bir-bir so'rarlar,
 Kundalik, daftarlarni
 Tekshirib ham ko'rarlar.
 "Uch"imizni ko'rsalar:
 — Ish chakki-ku

— deb qo'yar.

"Besh" bahoga indamay
 Mayin jilmayib qo'yar.
 Dadam ishdan kelsalar
 To'lib ketar uyimiz.
 Ko'kka yetguday bo'lar
 Xursandlikdan bo'yimiz.

AYASINI AYASIN

Nima yesa Hanifa,
Ayasiga ilinar.
Hanifaning bu bilan
Muhabbati bilinar.
Ayajoni charchasa
O'tiradi yoniga.
Shirin so'zlab, kuldirib
Orom berar joniga.
Achom-achom qiladi,
Yuzlarini silaydi.
Maqtab, ayajoniga
Yaxshiliklar tilaydi.
Hammadan ham Hanifa
Yaxshi ko'rar ayasin.
Hanifadek hamma ham
Ayasini ayasin.
Hanifalar yashasin.

KO'ZIM VA O'ZIM

Yashasin, kelsa mehmon,
To'lib ketar dasturxon.
Shokolad, marmeladi,
Hammasi soz, g'alati.
Konfetga qo'l uzatish,
Deyishadi uyat ish.
Mendayam bor iroda,
O'tiraman yiroqda.
Konfetlar yilt-yilt etar,
Tutsam hamki o'zimni,
Eplolmayman ko'zimni.
Qaray desam bir chetga,
Ko'zim og'ar konfetga...

KITOBIM QO'LIMDA

Kitobim qo'limda,
Qaranglar, qaranglar.
O'qisam, so'zlari
Jaranglar, jaranglar.
Kitobim qo'limda,
Ma'nosi ko'nglimda.

Kitobim ajoyib,
Bir talay siri bor,
Eng yaxshi odoblar —
Yozilgan yeri bor.
Kitobim qo'limda,
Ma'nosi ko'nglimda.

YIG'LAR EKAN DARAXTLAR

Daraxtlar ham
Yig'lar ekan,
Buni qarang,
Uni ko'rib
Men o'zimni
Tutdim arang.
Tabiatda
Hodisalar
Bo'lar gohi,
Bo'ron kelib
Sindi birdan
Daraxt shoxi...
Singan ko'zdan
Go'yoki yosh
Tomchilardi.

Yovuz bir kuch
Bechorani
Qamchilardi.
Ko'rganim bor
Bir kinoda
Yig'lardi ot,
O'simlikning
Yig'lashin ham
Ko'rdim, hayhot!
O'ylab ko'rsam,
Daraxtlar ham
Jonli ekan.
Yuragi bor,
Tomirlari
Qonli ekan.
Zarur ekan
Daraxtlarni
Avaylamoq.
Zarur ekan
Dildan mehr
Sarf aylamoq.

SAQLAGIL MARDONA

Bu Vatan eng aziz,
Yagona,
Istiqlol baxsh etgan
Zamona,
Sen uni ardoqla
Va yoqla,
Bag'rida bar urar
Gulxona.
Hamisha saqlagil
Mardona — mardona.

Vataning dahlsiz,
Muqaddas,
Jonlarga tutashday
Chambarchas.
Sen uni ardoqla
Va yoqla,
Nur to'lsin
Xonayu ostona,
Hamisha saqlagil
Mardona — mardona.
Elimning tinchligi
Baxtidir,
Eng totli serunum
Vaqtidir.
O'lkamning tuprog'i
Durdona
Hamisha saqlagil
Mardona — mardona.
Turoniy elimning
O'g'loni,
Ishongan, suyangan
Qo'rg'oni,
Sen uni ardoqla
Va yoqla
Sarhadni buzmasin
Begona.
Hamisha saqlagil
Mardona — mardona.

ONA TILIM

O'rgilayin,
ona tilim,
o'zginangdan.
Tillarimga

bol keladir
so'zginangdan.
Tilim, yana
bo'lavergin
burro-burro.
Oh, naqadar
ohangdorsan,
yana a'lo.
Ona tilim,
mening uchun
yagonasan.
Aslida sen
sharqonasan,
turkonasan.
So'zlaganda
namoyondir
o'zbekligim.
Namoyondir
yaxshilarga
ko'zdekligim.
Uzoq-uzoq
tarixlarga
asosimsan.
Ulug'-ulug'
allomalar —
Navoiyimsan.
Merosimdan,
ilmu fandan
to'l mazmunga.
Dunyolarga
tanilaver
kundan-kunga.

GULLARGA QARAYMAN

Ertalab turib
Qarayman gulga.
Meni kutishar,
Ko'z tutib yo'lga.

Gullar ko'ziga
Boqsam doimo,
Qilishar asta
Ishora, imo.

Keldingmi, deya
Shivirlashadi.
Gulbargchalari
Shitirlashadi.

Omonmisiz, deb
Silab qo'yaman.
Xushbo'y isiga
Rosa to'yaman.

Deyman, men borman
Shamol egmaydi,
Gul yuzingizga
G'ubor tegmaydi.

Quvonchim bo'lib
Ochilishganday,
Go'yo bo'ynimga
Osilishganday...

O'lchab bo'yimga
Gullarim bo'yin,

Atroflarida
Tushaman o‘yin.

Go‘yo salom, deb
Engashar gullar.
Maktabga ketsam
Ergashar gullar.

OFTOB VA KOPTOK

O‘g‘lon tepdi koptokni,
Mo‘ljal olib oftobni.
Koptok uchdi osmonga,
To‘g‘ri quyosh tomonga.

Yo‘lda maqtandi koptok:
— Ko‘rdingmi, do‘stim oftob,
Men ham uchishni ko‘kda —
Orzu qilaman ko‘pdan.

Uchayapman sen sari —
Yer yo‘ldoshi singari.
Kulib oftob
Der shu tob:

— Sen qaydayu men qayda,
Bunday maqtanma qayta.
Intilsa-da, koptok — to‘p
Uchib borolmadi ko‘p.

Kuchi tugadi asta —
Tusha boshladi pastga.
Yerda yotardi koptok,
Kulardi ko‘kda oftob.

CHUMOLI BILAN MIRSOLI

Dars tayyorlab o‘tirardi Mirsoli,
Izn bermay qiynar edi misoli.
Har xil yo‘lda ishlar edi, bo‘lmasdi,
Xunob edi, ko‘ngli aslo to‘lmasdi.
“Endi sira ishlolmasman, ehtimol”,
Deya umid uzib, surar ming xayol.
Qarasaki, tokcha tomon chumoli
Chiqardi sal, tushar yana yiqilib,
O‘ylardi u:

“Chiqvolsin-da, ishqilib”.
Yiqilsa ham intilardi yuqori,
Oxirida kelmay qoldi madori.
Dam oldiyu yana qildi harakat,
Degandayin harakatdan barakat.
Oxir chiqdi yuqoriga chumoli,
Uni ko‘rib chapak chaldi Mirsoli.
Mirsoli der: “Odamman-ku,
men axir!”
Yana ishga kirishdi u birma-bir.
O‘ljasini olib tushdi chumoli
Yechilgan chog‘ Mirsolining misoli.

OFTOB CHIQDI OLAMGA

Oftob chiqdi olamga,
Chopib bordim dadamga.
Dadam ko‘chat ekardi,
Salom berdim dadamga.
Shunday dedim to‘satdan:
— Keldim sizga yordamga,
Uzatvoring ko‘chatdan.

Dadam qarab ko'nglimga,
 Tutqazdilar qo'limga
 Bir tup luchchak shaftoli
 Va dedilar shunday so'z:
 — Sen ham bog'bon misoli,
 Parvarishlab, uzma ko'z.
 Ariq bo'yini o'ydim,
 Bir chelakcha suv quydim.
 Ko'chatni ekib qo'ydim,
 Menga topildi soz ish,
 Doim qildim parvarish.
 Ekkan yilim yoz chog'i,
 Chiqdi ancha yaprog'i.
 Suv boyladim ariqqa,
 Shimidi miqqa-miqqa.
 Qo'y yemasin deb darrov
 Atrofiga tutdim g'ov.
 Oftob chiqdi olamga,
 Chiqdim tag'in ko'klamga.
 Shaftoli ham shox otdi,
 Dilda havas uyg'otdi,
 Bo'y ko'rsatdi yaprog'i
 Go'yo toycha qulog'i.
 O'sdi tana — poyasi.
 Qalin tushdi soyasi.
 Oftob chiqdi olamga,
 Bahor keldi dalamga.
 Borib dedim dadamga:
 — Eh, gulladi ko'chatim —
 Aytib keldim, ko'rsatdim.
 — O'g'lim, yasha, — dedilar.
 Dildan quv nar edilar.
 Yoz kezardi dalamda.
 Ko'chatim yetti dona
 Qilgan edi nishona.

Bir-birini qilmay farq,
 Xo'p to'lishib pishgan g'arq.
 Oftob chiqdi olamga,
 Chopib bordim dalamga.
 — Pishdi, — dedim dadamga,
 Dadam darrov keldilar,
 Asta terib berdilar.
 Men ulashdim hammaga:
 (Olib qo'ydim ammamga),
 Dadamga,
 Ayamga,
 Ukamga,
 Akamga
 Va yumshog'in buvimga,
 Hatto qoldi o'zimga.
 Buvim der:
 — Rahmat, o'g'lim,
 Zab shirin ekan qo'ling.
 — Rahmatni deng, dalamga, —
 Dedim sig'may tanamga.
 Ayam, akam, ukam ham,
 — Rahmat, — dedilar xurram.
 Oftob chiqdi olamga,
 Chopib bordim dadamga.
 Dadam bog'da ishlardi
 — Rahmat, — dedim dadamga.

QISH QORI BILAN

Qish uchun viqor
 Oppoqqina qor.
 Havo top-toza,
 Oh, qanday soz-a.
 Qor uchqunlari —

Osmon unlari,
Sochilar asta,
Boqdim havasda.
Kengliklar ko'rkam,
Go'yo oq ko'klam.
Qarang husniga:
Yerning ustiga —
Choyslab yoyilgan,
Rosa, qoyilman.
Qishning oqligi,
Qor yumshoqligi —
Bolakaylarning
Sho'x-quvnoqligi
Yoqqandan yoqar,
Dilga o't yoqar.
Bolalar g'ujg'on
O'ynar qorbo'ron.
Bo'sh yotgan chana
G'izillar yana.
Qayda sirpanchiq
Bolajonlar liq.
Qish nomi asli
Oppoqlik fasli.
Badan chiniqar,
Fikr tiniqar.
Ey, yoqimtoy qish,
Qoringga olqish.
Sog'intirgan qor
Keltirgay bahor.

ONA TILIM — ONA TILIM

Tilim chiqqan
So'zing bilan,

Dilim ravshan
O'zing bilan.
Faxr etadir
Xalqim — elim,
Ona tilim — ona tilim.
Oq-qorani
Taniganim,
Senga bog'liq
Jonim-tanim.
Kitoblarim
Bergay bilim,
Ona tilim — ona tilim.
Onam aytgan
Allalarni,
To'y, bayramda
Yallalarni,
Eshitganim
Ertak-naqlim —
Ona tilim — ona tilim.
Otajonim
O'gitidan,
Volidamning
Oq sutidan,
Oldim bahra,
Yayrar ko'nglim —
Ona tilim — ona tilim.
Yagonasan
Vatan misol,
Sendan topdim
Baxtu iqbol,
Xazinamsan
Qalbim-dilim --
Ona tilim — ona tilim.
Har so'zimdada
Olam ma'no,

Bo'lavergin
 Ravon — burro,
 Bamisoli
 Tilda bolim —
 Ona tilim — ona tilim.
 Navoiydan
 Merosimsan,
 Taronayu
 Ovozimsan,
 Ustozlardan
 Oldim ta'lim,
 Ona tilim — ona tilim.
 Qo'shiqlarim
 Yangrayversin,
 Chin do'stlarim
 Anglayversin.
 Boyitadir
 Seni naslim —
 Ona tilim — ona tilim.
 O'stirgaysan
 Tafakkurim,
 Senga ming bor
 Tashakkurim.
 Yuragimda
 Zavqim lim-lim,
 Ona tilim — ona tilim.
 Pastlar seni
 Yerga urdi,
 O'zlarining
 Ketdi burdi.
 Bo'lmading hech
 Tilim-tilim,
 Ona tilim — ona tilim.
 Yassaviyning
 Xitobisan,

Qodiriylar
 Kitobisan,
 Ey, o'zinning
 Mustaqilim,
 Ona tilim — ona tilim.
 Jonimda yur,
 Qonimda yur.
 Tinglab, so'zlab
 Qilay huzur.
 Sen bilan shod
 Kun, oy, yilim,
 Ona tilim — ona tilim.
 Sendan ayon
 O'zbekligim.
 Yaxshilarga
 Ko'zbekligim.
 Kulgan yana
 Istiqlohim —
 Ona tilim — ona tilim.

YOZGANLARIM SIZGA YOQSA...

Uchrashuvga
 Borganimda
 Atrofimni
 O'ragan ko'p.
 Nega doim
 Bolalarga
 Yozasiz, deb
 So'ragan ko'p.
 Jon-jonimga
 Yoqadi-ey
 She'r o'qishim
 So'rashgani,

Dastxat yozib
Bering, deya
Ketkazmasdan
O‘rashgani.
Gulday kulgan
Jajjilarga
She‘rlar yozmoq
Savobmasmi?
Biyron tilda
Qo‘shiq qilib,
Aytishgani
Javobmasmi?
Ana shunday
Bolalarga
Yozmay turish
Gunohmasmi?
Yayrashgani,
Sayrashgani
Rostin ayting,
Guvohmasmi?
Ona xalqim
Tuz ichirgan,

Menga mehru
Karam bergan.
Yuragimga
Ilhom quyib
Qo‘llaringa
Qalam bergan.
Bolakaylar,
Yozganlarim
Birortasi
Sizga yoqsa,
Eng pokiza
Dilingizga
Yaxshilikdan
Chiroq yoqsa, —
Aslida shu
Umrin bo‘yi
Erishganim
Orzularga,
Yuragimning
To‘lganidir
Quvonchlaru
Yog‘dularga...

CHALAKAM- CHATTILAR

(HAJV VA HAZILLAR)

**DO'STIM NEGA
XAFA?**

Do'stim mendan
Aynib qoldi
Birdaniga.
Bilolmadim
Sababini
Nedan, nega?
Oldinlari
Oramizdan
Qil o'tmasdi.
Do'stligimiz
Mahkam edi,
Qilt etmasdi.
Birdan nifoq
Soldimikan
Yomon o'zga?
Gunoh qilgan
Bo'lsam agar
Aytsin yuzga.
Holimizdan

Xabardoru
G'amxo'r edik.
Inoqlikda
Maktab ichra
Mashhur edik.
Meni ko'rgan —
Zahoti u
O'zgaradi.
Boshqa yoqqa
Ketishga tez
Qo'zg'aladi.
Ikkalamiz
Sababi yo'q
Chiqqanmiz po'm.
Ochilmaydi,
Yorilmaydi,
Tishlagan mo'm.
Ko'rib turib
Tanimasga
Olar go'yo...
Oramizda
Bormi biror

Chaqimchi yo?
Og‘aynilar,
Bering axir
Bir maslahat,
Neligini
Bilish uchun
Yozaymi xat?

QO‘RS

Sinfingizda, bolalar,
Naq bitta qo‘rs bola bor.
Siz ham yaxshi bilasiz,
So‘zi cho‘rs-cho‘rs bola bor.
Doim yurar gerdayib,
Hech yaxshilik yoqmaydi.
Bachkanalik bo‘lar deb
Sira kulib boqmaydi.
O‘ng savolga siz darhol
Ters javobni olasiz.
Holu ahvol so‘rashib
Goh baloga qolasiz.
— Yaxshi yuribsanmi? — deng,
— Nima ishing bor? — deydi.
Yaqin kelsa kichiklar,
— Bor, bor, nari bor! — deydi.
Unga hech kim yoqmaydi,
Yoqmas hech kimga o‘zi.
Qorlar yog‘ib turadi
Qovog‘idan yoz kezi.
Gapin eshitmaganlar
Balki der:
“Durust bola”.
Hech qayda uchramagan,
Bunaqangi qo‘rs bola.

ZIKIR ZERIKAR

Zikirvoy zerikar,
Do‘stlardan bekinar.
Nega u zerikar?
Nega u bekinar?

Uyiga kiradi,
Chiqadi hovliga.
Betobga o‘xshaydi,
Qaranglar holiga.

O‘zicha
U picha
Goh kezar ko‘chani,
O‘ylagan mo‘ljali
Yo tezda o‘chadi...

— Zikirvoy, yur,
— desa,

Bolalar kelishib.

— Boringlar,
— hamang,
— deb

To‘rsayar, kerishib.

Yurakdan aytishga
Bir issiq so‘zi yo‘q.
Ko‘nglini yozishga
Nega hech do‘sti yo‘q?

Zikirvoy qo‘rqoqdir,
Uyiga bekinar.
Shu sabab Zikirvoy
Zerikar, zerikar...

MIRHAMID VA ARXIMED

Mirhamid kim?
Arximed kim?
Talay bola bilar balkim.
Mirhamid, bu
O'quvchi-ku.
Arximed-chi — ulug' olim,
Fizikada mashhur doim.
Imtihonda tunov kuni
Naq ko'rsangiz edi uni —
Mirhamidni,
Eslolmadi Arximedni.
Eshitinglar,
 gapning rostin,
Aytolmabdi ixtirosin.
Bilmasligin qilibdi fosh,
Otlari ham qofiyadosh.
O'shanga ham qiziqmabdi,
Qizarmapti —
Hatto afti.
Xo'sh, bolalar,
Arximed kim?
Uni bilar butun olam.
Bilib olsa soz bo'lardi
Arximedni Mirhamid ham.

KASALLIK QO'RQAR KIMDAN?

Kasallik qo'rqar kimdan?
So'rang tabib-hakimdan:
— Kasallik yillab, oylab
Josusday yurar poylab.

Kasal-chi, gapning rosti,
Suqatoyning chin do'sti.
Yalqovlarni og'dirar,
Ifloslikni yoqtirar.
Mikroblar yordamchisi —
Qo'lidagi qamchisi.
Nojo'ya gap, jaholat
Unga qiladi xizmat.
Qo'rqadi u yoshlikdan,
Chidamli — bardoshlidan,
Mehnatda chiniqqandan,
O'ziga kuch yiqqandan,
Oftob, havo va suvdan,
Qochaverar qo'rquvdan.
Dorilardan qo'rqadi
Bel, tomirin qirqadi.
Ozodani ko'rganda
Bo'ladi tez sharmanda.
Bokschi, futbolchidan
Qo'rqar muskul, kuchidan.
Qo'rqar erta turgandan,
Ko'p piyoda yurgandan.
Xullas, kimki polvon, mard,
Qo'rqadi kasallik — dard!

SOG'LIG'IN YONDIRAR

To'rt bola tanaffus chog'ida,
Sanqishib maktabning bog'ida,
Ohista chetroqqa chiqishar,
Galma-gal papiros chekishar.

Og'izdan qop-qora "halqalar"
Haryonga zaharday tarqalar.

Hisoblab bu ishni to'g'riday,
Atrofga alanglar o'g'riday...

Ularning otini bilmasdim,
Bilsam-da, og'zimga olmasdim.
Axloqi o'xshamas butunga,
O'pkasin to'ldirar tutunga.

Chekishar, chekishar to'rtovi,
Burqsiydi tutuni — olovi,
O'zidan o'zligin tondirar,
Olovda sog'lig'in yondirar.

KESATAR — KESAK OTAR

Bir bola bor u haqda
She'r yozmasam bo'lmaydi.
Labi tirjaygan choqda
Ko'zi sira kulmaydi.

So'rashda holu ahvol
Tili sayrar — tezotar.
Ahvolingizni darhol
Zimdan boqib kuzatar.

Maqtab turar-da, lekin
Kulib-kulib kesatar.
Ko'ngil bog'iga sekin
So'zdan tosh-kesak otar.

Kesatar —
Kesak otar.
Avval hayron qiladi.
Har so'zida bor xatar,
Dilni vayron qiladi.

XOLMAT NEGA SO'KINAR?

Nima uchun Xolmatvoy
Ko'cha-ko'yda so'kinar?
Nahot bema'ni odat —
So'kinishdan naf unar?

Eshitganning dilida
So'zi qolar dog' bo'lib.
Bopladimmi rosayam —
Deydi kayfi "chog'" bo'lib.

So'kingani so'kingan
So'z tagini o'ylamay.
Qo'ni-qo'shni bolalar
Qochar undan, o'ynamay.

Xolmatvoyning til, og'zi
Eh, shunchalar bemaza.
Odamlarning ixlosi —
Nega qaytar bo'lmasa?

Aytib qo'ying, Xolmatga,
So'kinishni tashlasin.
Eng avvali, yaxshilab —
Tilni mahkam tishlasin.

Qachongacha so'kinar?
Tezda o'zi o'kinar.

PALAPARTISH

Bor ekan bir
Palapartish.

Yurish-turish,
 Yeyishida,
 Biror nima
 Deyishida,
 Na tartib bor
 Na halovat,
 Na bor rohat.
 Go'yo hali
 Quyilmagan,
 Yaxshi ishda
 Suyilmagan,
 Manfaat yo'q
 Oilaga,
 Bo'ysunmasmi
 Qoidaga?
 Goho o'xshar
 Yengiltakka,
 Muhtojmikan
 Yo kaltakka?
 Yo'g'-ey, unday
 Demay turing,
 Tezda yaxshi
 Tomon buring.
 U ehtimol,
 Hali nihol.
 Bo'lsa hamki
 Palapartish,
 Unga kerak
 Zo'r parvarish.
 Aytayin chin,
 Bo'lmang faqat
 Tomoshabin.
 Yelkasini
 Silash kerak,
 O'rni kelsa

Siylash kerak.
 Uchrab qolsa
 Palapartish
 Uni yaxshi
 Yo'lga tortish
 Eng ulug' ish,
 Eng qutlug' ish!

DOSKAGA CHIQSA AGAR...

Bitta bola doskaga —
 Chiqsa o'zin yo'qotar.
 Nazarida har bola
 Ko'zi bilan o'q otar.

Rangi o'chib bir zumda
 Yuragi "shuv" etadi.
 Xayolining kaptari
 Uchib g'uv-g'uv etadi.

Bilganlari esiga
 Kelmaydi biror marta.
 Bari edi yodida
 O'tirganda partada.

O'qituvchi yangimas,
 Mehribon va muloyim.
 Tushuntirar yaxshilab
 O'z darsini har doim.

Qarolmaydi, ayniqsa,
 Bolalarning ko'ziga.
 Biroq o'sha bolaning
 O'zi hayron o'ziga.

Yurib-yurib oxiri
Bitta tadbir o'yladi.
Dars tugagach, doskada —
O'z-o'ziga so'yladi.

Takrorladi bu holni,
Hamma bor deb his etdi.
Bo'shanglikni,
Qo'rquvni
Oxiri u yiqitdi.

Endi chiqsa doskaga
Bulbulni lol qoldirar.
Uni na ter bosadi,
Na biror bor qaltirar.

O'zi xursand o'zidan
Bo'shalganday tutqundan.
O'qituvchisi mamnun,
Do'stlari ham shod undan.

HARFLARI CHARCHAGANMISH

Bir bolaning harflari
Chizma-chiziq.
Nega bunday chizma-chiziq?
Juda qiziq...
Qoidali yozilmagan
Biror harf.
So'zdan chiqar turli ma'no,
Turli ta'rif.
Bormi ayb yo ruchkada,
Yo qog'ozda?
Qanday qilib bilim olar

Shu alpozda.
Nuqson bormi u bolaning
Ko'z, qo'lida?
Bu ahvoli chakkimasmish
O'z ko'nglida.
Harflarichi, go'yo ishlab
Charchasharmish...
Shu sababdan
chaplasharmish,
Chalkasharmish...
Yo'q, boshqadir uning asos,
Masalasi.
Charchab qolgan u bolaning
Hafsalasi.

ALDAYDI KIMNI?

Aytayinmi bir savolimni,
Darsdan qochgan aldaydi kimni?
To'rtta bola kecha dars payti
G'oyib bo'ldi misoli daydi.
"Ko'rmadimi hech kim basharti",
Deb pastqamda alanglashardi.
O'qituvchi yangi dars o'tar,
Keb qolar, deb ularni kutar.
Ota-ona esa uyida
Darsda, degan xayol-o'yida...
Bolalar-chi, sanqishar bo'm-bo'sh,
Ular kimni aldashadi, xo'sh?
Ayta qolay gapning uchini,
Aldashadi o'qituvchini.
Topishar-da vaj-bahonasin,
Aldashadi ota-onasin...
Bular juda qattiq adashar
Asli ular o'zni aldashar!

CHIZILMAGAN QULOQ

Ahad ishlab ukasin rasmin,
Yozib qo'ydi tagiga ismin.
Ishlagandi qo'ldan kelgancha,
Yuz-ko'zini o'xshatgan ancha.
Ko'rgan odam shu zahotiyiq —
So'rar edi: — Nega bequloq?
Oyijoni quloqsizsan, deb
Ukasini koyirdi hadeb.
Ahad o'ylab yuribdi shundoq:
Gapga kirsam chizarmish quloq.

KIMGA MAZA, KIMGA QIYIN?

Bir bola der akasiga:
— Rosa maza, aka, sizga.
Menga esa juda qiyin,
Tug'ilganman sizdan keyin.
Aka so'rar:
— Ayt-chi, menga,
Nega qiyin ekan senga?
Ukajoni o'ylab shu tob,
Bilganicha to'qir javob:
— Deyishadi, kichkinasan,
Qilishmaydi nazar-pisand.
Siz o'qiysiz o'ninchida,
Men-chi, to'rtga o'tdim endi.
Xo'rliklarim kelar juda,
Birdan katta bo'lsam edi...
Aka esa undan kular,
Uka gapni gapga ular:
— O'sib ketgan bo'yingiz ham,

Ishlar aqlu o'yingiz ham.
Tushib qolsa qorong'i — kech
Yurolasiz qo'rqmasdan hech.
Akasi ham asta o'ylar,
Bilganicha unga so'ylar:
— Ey, ukajon, hali shoshma,
O'z haddingdan darrov oshma.
Yoningdadir yoshlik — baxting,
Hozir sening shirin vaqting.
Tushunasam keyin-keyin,
Senga emas, menga qiyin.

BILAG'ONLAR YETISHMAS

Bilasizmi, bir sinfda
Bilag'onlar yetishmas.
Ilg'orlarni qoloqvoylar
Sira quvib yetishmas.
Qoloqlarni ilg'orlarga
Bir kun taqsim qilishdi.
Sinfdoshlar o'z ahvolin
Yana chuqur bilishdi.
Eng yomoni, qoloqlar hech —
Yurishmasmish yetakka.
Yoki bog'lash zarurmikan
Etaklarin etakka?
Og'zidagi o'z ovqatin
Kim ham deydi: "Chaynab ber".
Har bir kimsa o'z ovqatin
O'zi chaynab, o'zi yer.
Eng yaxshisi, qoloqlarning
O'zi qilsin harakat.
Xalqimizda shunday gap bor:
"Harakatdan barakat".

BIR YARIM KARIM

Bir sinfda o'qiydi
 ikkita Karim.
 Bittasin to'la, derlar,
 bittasin yarim.
 Hayron qoldim rosayam
 bunday laqabga,
 Bilish uchun bir kuni
 bordim maktabga.
 Yarim Karim kimdir, deb
 so'radim asta.
 Yarim Karim degani
 juda barvasta.
 Selitra yeganday
 rosa g'ovlagan,
 Yarim deyish noo'rin
 shunday gavdaga.
 Yarim deyishlariga
 bor boshqa asos.
 Gavdasimas, ishiga
 qilishgan qiyos.
 Kitob, daftar yirtilib
 bo'libdi yarim,
 Bunga parvo qilmaskan
 g'ovlagan Karim.
 To'la Karim degan-chi,
 kichkina, ushoq,
 O'qish, ishi joyida,
 juda tirishqoq.
 Demak, o'qir u yerda
 bir yarim Karim,
 Chaqing gapning mag'zini
 endi,
 do'stlarim.

OYIM OLAR YONIMNI

Turgim kelmas ertalab,
 Bilmayman ne sababdan?
 Uyg'onaman amallab,
 Kech qolmay deb maktabdan.

Turgim kelmas sirayam
 Yotaversam o'ralib.
 Boshqalarga qarayman, —
 Ko'rpadan sal mo'ralab...

Yumshoqqina yostiqlan
 Ko'tarmasam kallamni,
 Bilishmasmi boshqalar
 Shunday shirin pallani?!

Birov turgin deyishin
 Doim poylab yotaman.
 Goh ko'zimni yumvolib,
 Yolg'on xurрак otaman.

Dadamlar-chi, ba'zida
 Qaraydilar xo'mrayib...
 Akam piching otadi:
 "Bo'lganmisan, — deb,
 — mayib?"

Kimdir kelib bildirmay,
 Oyog'imni chimchilar.
 Gapirishar oyimga
 Ba'zi bir "chaqimchilar".

Bittagina oyimlar
 Oladilar yonimni.

Orom olsin, deydilar
Oyijonim, jonimni...
Faqatgina ertalab
Turganimga doim kech,
Ko'pchilik uy ichida
Yoqtirishmas meni hech!

XOLIQ — “OSHIQ”

Bir qarang-a, anov Xoliq
Yurar doim qovoq solib...
O'qiydi u yettinchida,
O'ylagani o'z ichida...
Quruq qolgan nimadan u?
Arazmikan barchadan u?
O'zin jiddiy tutar go'yo,
Biror nima bo'lganmi yo?
Urishganmi yo oyisi?
Bo'lsa kerak bir boisi.

Yuragiga tushganday cho'g',
Goho-goho tortadi “uh”.
Gapirmaydi yo ochilib,
Qovoqlari naq osilib,
Yerga tushay-tushay debdi.
Bu hol unga qaydan kepti?
O'qishlari ancha durust,
Sezilmaydi hech kamu ko'st.

Men ham bir oz o'ylab yurdim,
Bolalardan so'rab ko'rdim.
Bitta bola kelib sekin, —
Aytdi-qo'ydi uning sirin:
— Chalg'itmoqda sizni, bizni,
Sevib qolgan bitta qizni...

MAYLI BERISHSIN JAZO

Bir kun jahl ustida
Bir bolani so'kkandim...
Shundan beri, rosti-da
Yemoqdaman xo'p pandim.
Yomonlar haqida gap
Ketib qolsa ba'zida, —
Mening ismim bo'ladi
Odamlarning og'zida.
Qancha yaxshi ishlarim
Ko'zga sira ko'rinmas.
Dog'ni olib tashlashga
Nega hech kim urinmas?!
Mayli bersinlar jazo,
Bo'laman jon deb rizo.
Lekin o'sha “gapimni”
Yuzga solmangiz boshqa.
...Bir og'iz yomon so'zim
Eh,
balo bo'ldi boshga.

UCH BOLANING JANJALI

Bitta ota-onaning
Bordir uchta bolasi.
Ammo uchlasining
Xulqida bor olasi.
Aka-uka va singil
Bir zum o'tmay jiqqamusht.
Janjalini ko'riboq
Deysiz o'ngmi bu yo tush.
Zo'r janjalga bosh bo'lar

Arzimagan bahona.
 Qarabsizki uy ichi
 Bo'lib ketar "jang" xona.
 Ko'rpa-to'shak otilar,
 Yostiq o'xshar koptokka,
 Uchovi ham o'quvchi,
 Uchovi ham kap-katta.
 Bir-birining mehrini
 Yoki yeb qo'yishganmi?
 Axir, ular jigar-ku,
 Shunchalik to'yishganmi?
 Kichiklarga, ayniqsa,
 Kattakoni bermas kun.
 Xo'jayinlik qilarmi —
 Xizmat qil deb, men uchun?
 Aka bo'lsa ukani
 Birdan quvib chiqadi.
 Singlisi ham zum o'tmay
 Oyisiga chaqadi.
 Akalarni qarang-ki,
 Singlisini siylamas.
 Qizcha ham o'z o'rnida
 Akalarin sizlamas.
 Goho hayron qolasiz
 Uchovi apoq-chapoq.
 Yana bir ozdan keyin
 Ahvol bo'ladi chatoq.
 Maktabga jo'nashguncha
 Shu tariqa "jang" bo'lar.
 Ularning "dod-voy"idan
 Quloqlar garang bo'lar.
 Har qanaqa urushga
 Bizlar doim qarshimiz.
 Uyda, elda, jahonda
 Totuvlik bo'lsin hargiz.

UZR SO'RAYMAN

Ancha yoshga borsam-da hatto
 Yoshligimda qilganman xato —
 Qarzim borday go'yo birovda,
 Vijdonimni etar bezovta.
 Hammasini eslab bahuzur
 Ta'zim bilan so'rayman uzr.

O'sha kezlar aqlim ekan xom,
 Keksalarga bermasdan salom —
 O'tar edim doim gerdayib.
 Eh, bu holat juda ham ayb...
 Hamon dilda xijolat kezur,
 Tinchirmanmi so'rasam uzr?

Bir odamni so'kib qochgandim,
 Qo'rqib bog'dan boqqa oshgandim.
 O'tolmasdim keyin bog' tomon,
 Nomim bo'lgan edi ko'p yomon.
 Qilmishimga yegayman ta'zir,
 Kechirarmi so'rasam uzr?

Bir kun menga buyurishdi ish,
 "Voy-voy jonim, og'riyapti tish",
 Deya ko'zni qilgan edim lo'q.
 O'sha tishim tushgan, hozir yo'q.
 Yolg'onimdan ko'nglim behuzur,
 Bo'ynim egib, so'rayman uzr.

Jismoniy tarbiya darslarin
 Kerakmas deb o'ylaganim chin.
 Chiniqmadi muskulim, tanim,
 Esimda bor qatnashmaganim.
 Hozir jonim og'riydi zir-zir,
 Kelisharmi so'rasam uzr.

Uy ishini oldim ko'chirib,
O'qituvchim "5" qo'ydi ko'rib.
Ustozimni, demak, aldadim.
Bu ish bo'lib o'tsa ham qadim,
Yo'lga chiqib har kun muntazir –
Tayyordirman so'rashga uzr.

Gunohlarim barini o'zim,
Aytish uchun chidamas yuzim.
Ey, bolalar, iltimosim bor:
Xatolarim qilmanglar takror,
Sizlar uchun imkon bor hozir,
Keyin ketmas pushaymon – uzr.

IKKI XIRA

O'tirardim she'r yodlab,
O'ylab xonamda.
Xira pashsha uchardi
Mana shu damda.
Chap tarafdin quvlasam,
Kelardi o'ngdan.
Mushkul edi judayam
Qutulmoq undan!
Rosayam chaqqon ekan
Bo'lmadi tutib.
O'tiraymi pashshaning
Ketishin kutib?
Kitobimni olib, so'ng
Ko'chaga chiqdim.
Shu on bitta oshnamga
Nogoh yo'liqdim.
Qayga borsam ergashib,
Tutadi gapga,
Bidir-bidir gaplari

Tegar asabga.
Qutulgandim pashshadan
Eson va omon,
Bilolmayman, oshnamdan
Ketay qay tomon?
Qilolmayman darsimni
Sirayam – sira!
Uchraganmi sizga ham
Shundayin XIRA?

SALOMIGA ZOR EMASDIM...

Salom bermay o'tib ketdi
To'rt qizaloq...
Hayratdaman, tush ko'rganday
Aloq-chaloq.
O'ylagandim berishar deb
To'rtov salom,
To'rtovidan bittasi ham
Demadi lom!
Ko'rmaganday, bezrayganча
O'tib ketdi...
Yuragimdan ming xijillik
Tutib ketdi!
Shu xijillik bo'lmaganda
Gap ochmasdim,
Men ularning salomiga
Muhtojmasdim.
Bunday holni ko'rmagandim
Sira-sira.
Yo ko'zlarin bosdimikan
G'urur – shira?
Qaytishardi maktabdan-a,
Qo'lda papka.

Zimdan boqdim,
 Chalg'ishmagan
 Boshqa gapga.
 Bari tanish,
 Yashar bizning mahallada.
 Xayollari qayda edi
 Shu pallada?
 Salomiga olar edim
 Men ham alik.
 Bo'larmikan odobsizlik,
 Eh, shunchalik?..
 Qayga ketdi ulardan or,
 Madaniyat?
 Salom bersa tilar edim
 Yaxshi niyat.
 Qizaloqlar holatiga
 Men achindim.
 Odobiga, odatiga
 Ming achindim.

KITOB KO'TARIB...

Bordir bitta bolakay,
 (Ismi yozmay har qalay,
 Tag'in xafa bo'lmasin,
 Yaqinlari kulmasin).
 Doim kitob qo'lida
 Hatto yurgan yo'lida.
 Qarasangiz ba'zida,
 O'qiyotgan tarzda –
 Varaqlar kitobini,
 Izlaganday bobini.
 Aytaymi gapning rostin?
 Sirayam o'qimasdi,

Kitobxon deb bilsin, deb
 Ko'rgan havas qilsin, deb
 Yurar edi maqtanib,
 Soxta obro' axtarib.
 Shunday bola uchrasa,
 Gapim bor edi rosa:
 Kitob ko'targan bilan
 Obro' bo'lmaydi baland.
 Bilib qo'ysin bolakay,
 Hadeb kitob ko'tarmay,
 Birma-bir o'qib chiqsin,
 Mag'zi-mag'zini chaqsin.
 Ilmi yana ko'payar,
 Kitob uni ko'tarar.

BURUN BILAN QULOQ MASALI

(Abdulla To'qayga nazira)

Ming'ir-ming'ir gapirib bir kun
 Maqtanibdi Quloqqa Burun.
 Har gapida qilibdi dimog':
 – Bilasanmi, og'ayni Quloq,
 Sen va Ko'zdan obro'yim katta,
 Atrofimda Yuz ham xizmatda.

Hatto mendan keyin turar Ko'z.
 Baring meni etasan ko'z-ko'z.
 Ko'rinaman hammangdan burun
 Shu sababdan nomim ham Burun.

Ko'tarilib Burun osmonga,
 Qaramabdi uyon-buyonga.
 Qo'yganidan o'zin yuqori
 Do'stlarining kelibdi ori.

Shivirlashib Quloq bilan Ko‘z,
Bitta yerga qo‘yishibdi so‘z:
– Nega bizni qilmaydi izzat,
Burunga hech etmaymiz xizmat!

Ko‘z yumilib ko‘rmabdi atay,
Quloq qolmish taqqa eshitmay.
Ko‘z, Quloqsiz Burun maqtanchoq
Bir devorga urilmish shu choq.

Qarang, Burun bo‘lmish dabdala...
Burundan bor shunday masala.

CHIN VA YOLG‘ON

Bir og‘izdan chiqsa ham ikkov,
Chinga Yolg‘on bo‘lar edi g‘ov.
Yolg‘on goho og‘iz to‘ldirib
Va‘da berar rosa ko‘pirib.
Sirim aslo ochilmasin deb
Yurar Yolg‘on ich-etini yeb.
Shu sababdan egri yo‘l chizar,
Anqov bilan laqmani izlar.
Yomonlarning ko‘nglin chog‘ etar,
Yaxshilarni yo‘ldan chalg‘itar.

Hurmat-izzat topganidan Chin,
Yurar edi misoli lochin.
Chin – quyoshning nuriga o‘xshar,
Uning bilan hammayoq yashnar.
Chin insonga suv va havodir.
Har narsaga doimo qodir.
Kimki bo‘lsa Chinga hamroh, do‘st,
Unda bo‘lmas sira kamu ko‘st.
Dushmanidan ham battardir Yolg‘on,
Unga dildan bermangiz makon.

O‘QITUVCHI BAHO QO‘YGANDA

Dars paytida olganingda “besh”
Hammayoqdan yog‘adi olqish.
Kim sevinar, qani, bilgin-chi,
Barchadan ham bo‘lib birinchi?
O‘qituvching birinchi bo‘lib —
Miyig‘ida qo‘yadi kulib.
Qo‘yayotib “a‘lo” bahoni
Qo‘yayotgan bo‘lar o‘ziga.
Yayrab ketar ko‘ngli, vijdoni,
Eh, qarasang shunda ko‘ziga...
Dars chog‘ida olsang-chi “ikki”
O‘qituvching holi sezilar:
Eshitganday kimdandir dakki
Yurak-bag‘ri rosa ezilar.
Javobingga “ikki” bahoni
Hech qo‘ygisi kelmay turadi.
Xira bo‘lib ko‘ngli — vijdoni
Achinadi, xayol suradi...
Go‘yo yurak daftariga dog‘
Tomgandayin bo‘ladi shu chog‘.
Sinfga ham g‘ashlik cho‘kkanday.
Shodlik guli bargin to‘kkanday.
Hammaning ham tushar qovog‘i,
Senga ayon gapning uyog‘i...
Xizmat qilib, berib shuncha dars
Ezilishi sira yaxshimas —
O‘z mehnati ketganda bekor
Kim bo‘lmasin, chekadi ozor.
Eh, “besh” olib chamanga kirsang,
Guldan ko‘char yuzlaringga rang.
Oshib borar hurmat, obro‘ying,
Sevinadi mahallang, uying.

Kirganningda hatto eshikdan,
 Qiyqiradi ukang beshikdan.
 “Ikki” olsang, ne derkin otang?
 Onajoning deydi: “Eh, attang...”
 Shu sababdan olsang doim “besh”
 Hammayoqdan yog‘adi olqish.

ILMDAN ODOB KUCHLI

“Ildan ham kuchlidir odob,
 Bu bir naql, mag‘zi-tagin top”,
 Deb gapirgan edilar oyim,
 O‘ylar edim topishni doim.
 O‘qib chiqdim talay ertaklar,
 Naql meni hamon yetaklar.
 Izlar edim birorta misol,
 Hamroh edi har yerda xayol.
 Uchrab qoldi menga bir odam,
 Olim sifat edi chinakam.
 Balki uyi to‘la kitobga,
 Yo yetolmas o‘zi hisobga.
 Ko‘rgan odam uni hoynahoy,
 O‘ylanmay der, zap ilmga boy.
 Sochlari ham savat, jingalak,
 Ilmligidan beradi darak.
 Balki bilar juda ko‘p narsa,
 Biror fandan agar bahs borsa –
 Darrov unga qo‘shar luqma – gap.
 Bilolmasa berar edi chap.
 Tosh qo‘ymasdan u taroziga,
 Ko‘char edi boshqa mavzuga.
 Na gapining ilig‘i bordir,
 Na yoqimli qilig‘i bordir.
 O‘z ko‘nglida go‘yo shunday der:

“Avval o‘zing menga salom ber!”
 Ilmim bor deb rosa to‘rsayar,
 Qochadilar uni ko‘rsalar.
 Go‘yo undan to‘yishgan edi,
 Gaplashmasdan qo‘yishgan edi.
 Shunday odam,
 ayting, yaxshimi

Chiqib qolsa chetga-chiqitga?
 Bilimga boy shunday yigitga
 Birdaniga hamma qarshimi?!
 Uchrab qoldi yana bir odam,
 Odobga boy edi chinakam.
 Hamma yerda topolgan e‘zoz,
 Ilmi kabi odobi ham soz.
 Soxta obro‘ axtarmas edi,
 Ilmim bor deb maqtanmas edi.
 Biror odam so‘rasa savol,
 Quloq tutar jilmayib xiyol.
 So‘zlarining borday asali
 Suhbati ko‘p edi mazali.
 Keksa-yoshga edi bir xilda,
 Bir xildagi eng shirin tilda –
 Ochar edi yurak-qalbini,
 Bildirardi odob qadrini.
 Ikkovini, qarang, yaqinda
 Uchratgandim bir to‘y – yig‘inda,
 Ho‘, oldingi, “ilm”li yigit
 Kirib keldi amaldor taxlit.
 Ko‘rinishda dimog‘ osmonda,
 Bosh silkitar ahyon-ahyonda,
 Ammo hech kim bermas e‘tibor,
 Degan kabi go‘yo nari bor.
 Hatto “keling” deya aytishmas,
 Ko‘rib turib yo‘ldan qaytishmas...
 Kelgan edi odobli yigit,

Birdan barcha dilida “yilt-yilt”
 Go‘yo chiroq yonganday bo‘ldi,
 Yon-veriga odamlar to‘ldi.
 Darrov “keling-keling”,
 deyishdi,
 Hurmat bilan to‘rga eltishdi.
 Mana, ko‘ring ikki xil holat,
 Ikki odob, ikki xil odat.
 “Odob kuchli erur bilimdan”,
 Degan naql o‘tdi dilimdan.
 Har bir odam olgan bilimin,
 Bilim to‘la aqliyu dilin –
 Odob-ta‘lim bilan bezasa
 Bo‘lar edi rosayam maza...
 Bilimining nafi tegardi,
 Xalqi doim rahmat deyardi.

SIZGA NIMA BO‘LDI, O‘G‘IL BOLALAR?

Qizlar yaxshi o‘qishar
 Anov maktabda.
 Boshqa bir ma‘no bordir,
 Balki bu gapda.
 O‘sha maktabga bordim
 Bir kun ataylab.
 Gapning tagin o‘rgandim
 Asta, avaylab.
 O‘g‘il bolalar, nega
 O‘qisharkan bo‘sh?
 Qoloq bo‘lishlariga
 Sabab bormi, xo‘sh?!
 O‘qituvchi ham o‘sha,
 Sinflari bir.
 Bir xil darsni hamisha

Tinglashar axir.
 O‘g‘il bolalar ishi
 O‘xshar qiyinga.
 Yoppasiga berilgan
 Ular o‘yinga.
 Yetkazishib sinfni
 Talay maqsadga,
 Qizlar keltirar obro‘
 Ona maktabga.
 O‘g‘il bolalarda-chi
 Yo‘qday hafsala,
 Buyurilsa biror ish
 Qilishar chala.
 O‘zlarini o‘zlari
 Ololmay qo‘lga,
 Dars tugasa, chopishar
 G‘izza futbolga.
 Barcha yaxshi biladi
 O‘qish – birinchi,
 O‘g‘il bolalar, menga –
 Quloq bering-chi!
 Yurakdan aytadigan
 So‘zim bor sizga,
 So‘zlarimga tushunib,
 Tushsangiz izga.
 Sizga nima bo‘ldi, hey,
 O‘g‘il bolalar?
 Qomatlari shertaxlit,
 Norg‘ul bolalar.
 Begonaday kelasiz.
 Shunday maktabga,
 Qachongacha chidaysiz
 Tanqidga – gapga?
 Kamchilingiz bormi
 Yoki qizlardan?

Hammaning umidi zo‘r
Doim sizlardan.
Qiz bolalar oldida
Uyatmasmi hech?
Bilim olish faslidan
Qolmoqdasiz kech!

— Sen tanlading.
— Sen so‘yding, — deya
Ayblashdi biri-birini.
Agar tarvuz chiqsa g‘o‘r, oppoq,
Ey, bolalar, bo‘shashmang tamom.
Har ish ilmin o‘rganing tezroq,
Ayting-ayting, bosh bo‘lmasin xom.

XOM TARVUZ

Uchta sherik qovun bozordan
Keltirishib kecha bir tarvuz,
Galma-galdan maqtashib obdan
Bir-biriga berishmasdi so‘z.
Xarid qilgan tarvuzlari-chi,
Teng kelardi kattakon sharga.
Qaraganda qilardi yalt-yalt,
Po‘sti o‘xshar edi marmarga.
Uchovida ishtaha karmay,
Keltirishdi pichoq va lagan.
Maqtanardi Asadvoy shunday:
— Akangiz-da, uni tanlagan!
Nurmat uni so‘ymasdan burun
Ko‘rgan edi uch-to‘rt bor chertib...
Tarvuz po‘k-po‘k etardi nechun?
— Tez so‘ysang-chi,
— der Asad jerkib.
Tarvuz bo‘ldi qoq ikki palla,
Biroq chiqdi paxtaday oppoq,
Qay ko‘z bilan ko‘ring shu palla.
Xomush tortib shunda uch o‘rtoq
Bir-biriga qarab qo‘yishdi.
Xip bo‘g‘ildi ishtaha, tomoq,
Yemasdanoq go‘yo to‘yishdi.
Uch og‘ayni qotirdi miya,
Bilolmasdan tarvuz sirini.

TO‘NKAGA TO‘NKADI TO‘LANVOY

To‘lanvoy bir kun
Ketmay yo‘lkadan,
Oshib o‘tmoqchi
Bo‘ldi to‘nkadan.
Sakragan edi
Chaqqonlik qilib,
To‘nka chetiga
Ketdi qoqilib.
Chalpakday bo‘lib
Yerda yotardi.
Bir do‘sti kelib
Asta ko‘tardi.
Hamma gunohni
To‘nkaga to‘nkab,
Turolmas To‘lan
O‘zini o‘nglab...

TUYA KO‘RDINGMI?

“Tuya ko‘rdingmi, yo‘q de!”
Ba‘zilar yalinishar,
Yoinki biror sirni

Kimdandir yashirishar.
 Bobomlardan so‘radim
 Bu gapning tag-mag‘zini.
 Diqqat bilan tingladim
 Ularning so‘z-darsini.
 Bobom derlar:
 — Hali ham,
 Bu voqea yodimda,
 Kambag‘alning tuyasin
 O‘g‘ri urgan qadimda.
 O‘g‘ri kimni uchratsa:
 — Tuyani ko‘rganim yo‘q,
 Aytasan egasiga! —
 Deya qilavergan do‘q.
 Tuya, axir ignamas,
 O‘rkachi tog‘day esa.
 Kim “yo‘q” deya bo‘zrayar
 Tuya ko‘rdingmi desa?
 Qo‘rqoqlarni mo‘ljallab
 Aytiladi bu naql.
 Shuning uchun har joyda
 Ishlat tadbir va aql.
 Ko‘rib turgan narsasin
 Ko‘rmadim, deb tonish bu.
 O‘zi-o‘z vijdonini
 Aldash bu,
 Aldanish bu!

USHLAMOQCHI UYQUNI

Ahmad yotar o‘rnida
 Baqraytirib ko‘zini.
 Poyloqchiga o‘xshatdim
 Shu top uning o‘zini.

— Nega uxlamaysan? — deb
 So‘ragandim hol-ahvol, —
 Uyquni ushlamoqchi —
 Bo‘lganin aytdi darhol.
 Yana tutdim savolga:
 — Ushlab nima qilasan?
 Shivirlab der ohista:
 — Shoshma, keyin bilasan.
 Agarda ushlab olsam
 Sim qafasga solaman.
 Kerak bo‘lgan mahali
 Darrov ishga solaman.
 Shunday deya bechora
 Ko‘zin yummas ataylab.
 Hamon uyg‘oq yotardi
 Uyqu kelishin poylab...

Ey, bolalar, bolalar,
 Uni qaranglar, uni,
 Ahmadjon xurрак otar
 Ushlolmasdan uyquni.

BARCHA MENI TERGAYDI...

Hamma meni
 Tergaydi, qarang,
 Ammo yordam
 Bermaydi, qarang.
 Eshitganim
 Nuqul nasihat,
 Asablarim
 Bo‘ldi-ku tarang!
 Kechagi gap
 Aytilar bugun,

Quloqlarim
 Emas-ku garang!
 Ular mendan
 Katta, albatta,
 O'zni tutib
 Yuribman arang.
 Uyqumda ham
 O'sha so'zlar-chi,
 Qilishadi
 Jarang va jarang.
 Axir men ham
 Bo'lay mustaqil!
 Boshim emas
 Unchalik zarang!

 Hamma meni
 Tergaydi, qarang...

SULAYTIRDI O'ZINI

Bitta bola qo'zichog'in
 O'tlatardi.
 O'tloqlarda chopqillatib
 O'ynatardi.
 Ushlab olib kallasiga
 Kalla qilar.
 Gohida zo'r chiqqan bo'lib,
 "Alla" qilar.
 Qo'zisini o'z holiga
 Qo'ymas edi.
 "Gij-gij"lashga sira-sira
 To'ymas edi.
 Zo'r suzong'ich bo'lib chiqdi
 Qo'zichog'i.
 Qochib qolar kichkintoylar

Ko'rgan chog'i.
 O'rgatgani uchun, qarang,
 Qo'zini u,
 Eng birinchi sulaytirdi
 O'zini u...

QO'RQOQ EKAN ZO'R BOLA...

Bitta murg'ak bolani
 Devday bola do'pposlar.
 Qilgan qanday yomonlik,
 Bormi unda asoslar?
 U shunchalik zo'r ekan,
 Nega endi halloslar?
 Yo boshqalar oldida
 Ko'rsatmoqchi kuchini.
 O'sha murg'ak boladan
 Olmoqchimi o'chini?
 Yo masxara qilganmi
 Olgan "ikki", "uch"ini?
 Bolakayning aybini
 Aytib bersin zo'r bola.
 "Hech qanaqa aybi yo'q",
 Dedi chetdan bir bola.
 Bir nochorini qaqshatgan
 Nomard ekan g'o'r bola.
 Men ismini so'rasam,
 Aytmediya, muttaham.
 Qo'rqqoq ekan "zo'r" bola,
 Qochib ketdi bir zumda.
 U bolaga nafratim
 Qo'zg'aldi dil, ko'zimda.
 Qo'rqqoq ekan "zo'r" bola,
 U chalavoy, g'o'r bola.

KIMDAN KIM BEZOR?

Kimni kim ezar?
Kimdan kim bezor?
Bo'lganga bezor —
Talay misol bor:
Yomondan yaxshi —
Chekadi ozor.

Quyon, qo'zichoq
Bo'ridan bezor.
Mushukdan sichqon
Bezillar chunon.
Qochar tulkidan
Xo'roz, o'rdak, g'oz.

Bezorilar ko'p,
Ozorilar ko'p.
Ishchan — bekordan,
Yaxshi — beordan —
Bezoru bezor,
Misollar qator.

Hamma o'zicha
Haq kunduz-kecha.
Biri qilar ov,
Biri qo'yar g'ov.
Yashamoq uchun
Sarflashar kuchin.

O'zimcha sekin
Aytaman lekin:
Beruvchi ko'mak
Uchraydi siyrak...

BO'RI TUSH KO'RSA

Bo'ri qay bir kun
Chiqarmasdan un,
Boribdi ovga,
Kepti o'tovga.
So'lak oqizib,
Yotibdi pisib.
Charchab tolibdi,
Uxlab qolibdi.
Ko'rsa bo'ri tush,
Ko'ngil emish xush.
Yam-yashil o'tloq,
Talay qo'zichoq.
Bo'pti xushchaqchaq.
Uyg'onib, biroq
Cho'pon bobodan —
Yeganmish tayoq.
Bo'rilar shundan
Uxlamas tunda...

SUZMOQCHI-YOV...

Sichqon izlab,
Mushuk deydi:
— Miyov-miyov.
Shoxga qo'nib
Zarg'aldoq der:
— Biyo-biyov.
Don izlagan
Jo'jalar-chi:
— Chiyov-chiyov.
Ovga chiqqan
Qirg'iy esa:

— Qiyov-qiyov.
Ko'kda uchgan
Turnalar-chi:
— Qirov-qirov.
Kelayotir
Buqa botir:
Yomonlarni
Suzmoqchi-yov...

MAKTABDAN QAYTAYOTIB

Ko'ring, bitta bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Qolibdi loyga botib.

Yana bitta bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Toydi sirpanchiq otib.

O'shanday bir bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Diydirar sovuq qotib.

Tag'in bo'lak bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Kelar qushga tosh otib.

Bir landavur bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Yurar papka yo'qotib.

Yashasin bir bolakay
Maktabdan qaytayotib,
Kelmoqda zavq uyg'otib.

G'ANI QANI?

(Bo'lgan voqea)

— G'ani qani?
— G'ani qani?
Deb so'raydi uni hamina.
Uyda ham yo'q,
Hovlida ham.
Ko'cha eshik yopiq — tamba.
— Kiruvdi u darsxonaga
Darslarini o'qigani...
Deyisharu topisholmas,
— G'ani qani?
— G'ani qani?
Darsxonada — stolida
Uy vazifa chala yotar.
Kitob-daftar ochiq-sochiq,
Ko'rgan odam boshi qotar.
— Maktabidan kelganmidi?
— Voy, choyini ichmabdi-ku, —
Onajoni izlar uni,
Bechorani bosar qayg'u.
Ko'chani ham qarashadi.
Ko'chada yo'q.
— G'ani qani?
Qo'ni-qo'shni yordamlashar,
Izlashadi mahallani.
— G'anijonu, huvv... G'anijon!
Ona ko'ngli taka-puka.
Xullas kalom,
— G'ani qani?
Zir yugurar opa-uka.
G'anisini eng birinchi —
Onajoni o'zi topdi.
Bog'chadagi shaftolida
Shaftoli yeb uxlab qopti...

QOCHIB KETDI

Bir o'quvchi cho'chib ketdi,
Tanaffusda qochib ketdi.
Yo qochdimi tobi uning?
Birdan rangi o'chib ketdi.
Xayollari — g'uv-g'uv ari
Har tomonga uchib ketdi.
Olib papka, paltosini,
Go'yo tezda ko'chib ketdi.
Bajarmabdi uy ishini,
O'z sirini ochib ketdi.
O'qituvchi so'raydi deb,
Darsdan ura qochib ketdi.

YOMONLAR KELAR QAYDAN?

Yaxshilardan so'rayman:
— Yomonlar kelar qaydan?
Ba'zilar o'ylab qolar,
Ba'zi birlar der:
— Qaydam...
Yana o'yga tolaman,
Tug'ilarmi yo yomon?
Tug'ilmasa kerag-ov,
Yana qilaman gumon.
Borlar dono bobomlar
Qoyil javob berdilar.
Sabab va asosiga
Misollarni terdilar:
— Yomon hech tug'ilmaydi,
Shuni bilib qo'y, o'g'lim,
(Birinci javobdanoq
Yorishgan bo'ldi ko'nglim...)

— Yomonlikning asosi
Eng avval bekorchilik.
Bekorchining qilmishi,
Turgan gap, bekorchilik.

Bekorchining bo'lganmas
Aslo yaxshi tilagi.
Zerikadi doimo,
Uvishadi yuragi.
Ko'lmak suvday sarg'ayib
Rangi-ro'yi o'chadi.
Xayollari buzilib
Yomonlikka ko'chadi.
Bu holdagi kasallik
Juda ham tez yuqadi.
Mikroblari ko'paysa,
Polvonni ham yiqadi.

Bekorni ko'rgan zamon
Tortinmay olgin qo'lga.
Boshla mehnat deyilgan
Ajoyib — oydin yo'lga.
U mehnat maktabida
Yaxshilikka yo'l olar.
Bekorchilik — yomonlar
Shu yo'sinda yo'qolar.

U XURSAND, MEN XAFAMAN

Maktabidan bir o'quvchi
Juda erta qaytib keldi.
Ming sevinib,
Yallo qilib,
Yo'lda qo'shiq aytib keldi.

O'ta qiyin masalani
Birdan bilib qolgandayin,
Naq ko'zlari kulib turar,
Oltin topib olgandayin.
"Besh" olgandir ehtimol u?
Haddan ziyod shodon edi.
Bu tariqa quvonganin
Birinchi bor ko'rdim endi.
Sevinchiga sherik bo'lay,
Deya unga berdim savol.
Ishonmassiz so'zlarimga,
Javobidan bo'ldim behol...
So'ramasam bo'lar ekan,
Rosa xira bo'ldi ta'bim.
Anchagacha men o'zimga

Kelolmadim,
Qochdi tobim...
Sirni ochsam...
Bir dars bo'lib,
Qolganlari bo'lmaganmish.
Kelolmabdi o'qituvchi,
Yana shunday
"mish-mish".

Ana shunga,
Ana shunga
Quvonibdi dil-dildan!
Uni qarang,
U bir xursand,
Men xafaman...
Ushbu she'rni yozdim arang.

ERTAKLARIM, ERTAKLARIM- KITOBINGA YETAKLARIM

ERTAKLARIM

Ertaklarim, ertaklarim,
Berdim mehrim, yuraklarim.
Siz tufayli kulib turar
Shirin-shirin istaklarim.
Ertaklarim...
El qalbiga quloq soldim,
Ta'lim oldim, zavqlar oldim.
O'qiganda bo'lgan ibrat,
Ey, mazmuni o'rnaklarim,
Ertaklarim...
Eshitganda darsimdaysiz,
Yozayotgan qarzimdaysiz.
Alpomishday urgan javlon
Niyatlari yuksaklarim —
Ertaklarim...
Kecha-kunduz dilimdasiz,
O'zbek — ona tilimdasiz.
Yuragimdan unib chiqqan
G'unchalaru chechaklarim—
Ertaklarim...

Sizni menga onam aytgan,
Do'stim aytgan — olam aytgan.
Barcha-barcha o'qisin deb
Kitoblarga yetakladim --
Ertaklarim...

XALOSKOR LAYLAK

To'qayzor yaqinida,
Bitta qushning inida,
Yashardi uch polapon
Chiyillashar uchovlon.
Ayniqsa-chi, ovqatga
Og'zin ochishar katta.
Bular tomon
Nogahon
Pisib keldi bir ilon.
Bolachalar jish edi
Yovuzga yemish edi.
Ilon tutib birini
Turar xushlab ko'nglini.

UCH HAQIQAT

Bo'ri to'yib xo'p,
 O'lja olib ko'p,
 Chiqib armondan
 Kelar o'rmondan.
 Yo'lda yo'q hech kim...
 Shu payt bir echki —
 Chiqdi chap yoqdan,
 Bo'rini ko'rib,
 Naq sho'ri qurib —
 Qotdi tayoqday.
 Bo'ri sevindi,
 Ne qilsin endi?
 Uni yey desa —
 Qorni to'q rosa.
 Ammo ko'zi och,
 Qidirar iloj.
 Echki ham hayron,
 Qochsaykin qayon?..
 Tishlarin qayrab,
 O'zicha yayrab,
 Olaytirib ko'z,
 Bo'ri boshlar so'z:
 — Echkini dono
 Derlar doimo.
 Uchta haqiqat
 Aytasan faqat.
 Shunda yemayman,
 G'iring demayman.
 Yetmasdan ajal,
 Shartimni bajar!
 Echktivoy cho'chib,
 Ranglari o'chib,
 Boshi bo'ldi gang,

So'zladi arang;
 — Aytayin avval,
 Esim bo'lsa sal
 Solar edim yo'l
 Teskari tomon,
 Zulmingdan butkul
 Qolardim omon.
 Bo'ri astoydil
 Der qolib qoyil:
 — Bu gapga chindan
 Berajakman tan.
 Yana o'ylab ko'r,
 Undan bo'lsin zo'r.
 Echki shu palla
 Qotirdi kalla,
 Bir so'z esiga —
 Kelmas aksiga,
 Fikri chalkashib,
 Qoldi bosh qashib.
 Ko'zyoshi to'kdi,
 Ichida so'kdi.
 Yetsayu kuchi —
 Ketsaydi uchib...
 Xayoli qochdi,
 Ko'nglini ochdi.
 Qildi tavakkal,
 So'zladi dangal:
 — Bo'ri xo'p to'qsan,
 O'zingda yo'qsan.
 Niyating hamon
 Men uchun yomon.
 Bo'lganingda och.
 Toparding-da, vaj.
 Qurmasdan suhbat,
 O'tkazmay fursat,

Qidirmay asos,
 Yer eding paqqos.
 Bo'ri der kulib,
 Go'yo mot bo'lib:
 — Donosan chindan,
 O'rganding kimdan?
 Haqdir mazmuni,
 Tan oldim buni.
 Uchinchisin ham
 Aysang chekmay g'am,
 Bo'lasan ozod,
 Men demayman dod.
 Echki o'ylardi,
 Bo'ri so'ylardi:
 — Bo'lmaysanmi tez,
 Ishlarim tig'iz! —
 Go'yo shoshardi,
 Og'zin ochardi.
 Ma'qul so'z topmay, —
 Omadi chopmay,
 Echktivoy tag'in
 Aytdi ochig'in:
 — Qolsam-chi tirik,
 Ish bo'lib yirik —
 Keldi-da, o'rni,
 Qo'yvordi bo'ri,
 Deya aytardim.
 Uyga qaytardim,
 Bu gapga balkim,
 Ishonmas hech kim...

Bo'ri albatta
 Edi hayratda.
 Bu uchta haq gap,
 Ishin qildi chap.

Bo'lsa-da og'ir
 Bo'ri der oxir:
 — Qolding o'limdan,
 Qolma yo'lingdan.
 Bu uchta haq gap
 Senga berdi naf.
 Echki kech payti
 Uyiga qaytib,
 Rosa kerildi
 Bor gapni aytib.
 Gaplaring yolg'on,
 Deyishdi shu on.

QANOTI BOR UCHMASA

Bor ekan bir chumchuqcha,
 Qiliqlari ortiqcha.
 Ya'ni o'ta dangasa:
 Inda yotib don yesa,
 Istaganda ichsa suv.
 Shunday talab qilar u:
 Ona chumchuq har kuni,
 Boqishi shartmish uni...
 Bajarmasa onasi,
 Chiqar-da esxonasi,
 Go'yo bo'lganday jinni,
 Boshga ko'tarar inni.

Ona chumchuq bechora
 Tinchiy qolsa, deb zora,
 Tashir topgan-tutganin,
 Ko'zi qiymas yutgani...
 Shu alfozda boyaqish,
 Qiynaladi yozu qish.

Koʻrmdik bunday qushni,
 Deyishar qoʻni-qoʻshni.
 Rosa hayron boʻlishar,
 Tekinxoʻr, deb kulishar.
 Yoki qushcha nimjonmi,
 Mayibmi, nogironmi?

Yoʻq,
 unaqa emas hech,
 “Kasalim bor”, demas hech.
 Tugal barcha aʼzoyi,
 Lekin feʼli avzoyi,
 Lekin feʼli-avzoyi...
 U tengi talay qushlar
 Uchar, hasharot ushlar.
 Sayrashar mayin-mayin,
 Bir-biridan qolmayin.
 Onasiga koʻzu qosh,
 Har ishiga koʻmakdosh.

Nasihatni olmas u,
 Bilganidan qolmas u.
 Chaqirishsa qoʻshnilar
 Na ularga qoʻshilar.
 Baʼzida-chi, qilar doʻq,
 Inda yotar, koʻzi loʻq.
 Inda oʻtsa yoshligi,
 Qani uning qushligi?
 Qush degan zab oti bor,
 Hamda qoʻsh qanoti bor.
 Ega boʻlib qanotga
 Qanday boʻldi uchmasa?..

Agarda-chi, hayotda
 Shunday bola uchrasa.

Nima derdim adashib,
 Qolar edim bosh qashib...
 Chumchuqni unutardim,
 Sheʼrni unga atardim.

OLTIN TOSH

Oʻtgan ekan bir dehqon,
 Oʻgʻlin ismi Toshpolvon.
 Tugʻilganida bola —
 Ekan u ancha boʻla.
 Kundan-kun yetilibdi,
 Koʻplar havas qilibdi.
 Yoqimtoy muloyim,
 Oyogʻi olti doim.
 Zehni oʻtkiru hushyor,
 Ota yonida dastyor.
 Baquvvat muskullari,
 Chayir ekan qoʻllari.
 Qarasangiz jussasi —
 Polvonsifat, qisqasi.
 Bor ekan tengqurlari
 Oʻziday polvon bari.
 Kurash tushib, mashq qilib,
 Yurisharkan gasht qilib.

Boy yeriga yonma-yon
 Boʻlar ekan tor sayhon,
 Kelar ekan bir tanob.
 Ekan kungay — seroftob.
 Ota-bola shu yerga
 Tushishib rosa terga —
 Qishin-yozin unnarkan,
 Nima eksa unarkan.
 Otasi xoʻp bilimdon.

Har ishga yetib ko'zi,
 Bajarar ekan o'zi.
 Ota-bola bir yili
 Qovun ekishgan ekan.
 Rosa bo'пти hosili
 To'lib ketibdi haryon,
 Ko'rganlar qopti hayron.
 Pushtalarga qarasang,
 Yotganday ekan xarsang.
 Oqurug', bosvoldilar,
 Eng og'ir-muzvotilar —
 Ko'tarsa yetmas quchoq,
 Etiga yetmas pichoq.
 Yegan havas qilarkan,
 Shirasi til tilarkan.
 Ota-bola sotibdi,
 Sotsalar ham ortibdi,
 Ulashmishlar tanishga,
 Qoqi qiptilar qishga.
 Shu polizga yonma-yon
 Boyning yeri bor ekan.
 Yeri ekan bepoyon,
 Lekin ko'ngli tor ekan.
 O'g'li bilan boy bir kun
 Kelib yebdilar qovun,
 Ichidan kuyishibdi,
 Va yanib qo'yishibdi.
 Boyning yeri butunlay
 Hosil bermaskan bunday.
 Kelib boyning hasadi,
 O'zgaribdi maqsadi.
 Yerni tortib olmoqqa,
 Yuguribdi haryoqqa.
 So'ng qoziga arz qipti.
 Yeng ichida“qarz” qipti.

Kulganday unda armon,
 Yozdiribdi bir farmon.

.....
 Bu otamdan qolgan joy,
 Deya da'vo qipti boy.
 Ofat kelganga o'xshab,
 Talay yasovul, mirshab
 Farmonni bajarmoqqa
 Kelishibdi qishloqqa.

O'tmasdanoq hafta, oy,
 Tantana qilibdi boy:
 Qovuni bilan birga —
 Ega bo'libdi yerga.

Tinchisin deb hoynahoy,
 Saxiylik qilibdi boy.
 Ma'lum qilib qoziga
 Polizning evaziga,
 Hech nima bitmas toshloq
 Joydan beribdi, ozroq —
 U yer ekan tosh, shag'al,
 Tuproq ko'rinmas sag'al.
 Dehqon kuyibdi rosa,
 Og'ir tashvish qurshabdi.
 O'g'li bunday qarasa,
 Foyda yo'qqa o'xshabdi.
 Qaygaki yetar qo'li,
 Hammayoqda berk yo'li.
 Ota ko'nglin chog'labdi.
 Belni mahkam bog'labdi.
 Toshpolvon —
 Tanti o'g'lon
 O'tkazmabdi fursatni,
 Ko'rsatibdi g'ayratni.

Polvonligi ish berib,
 Ishlabdi ko'krak kerib.
 Bilar ekan ish ko'zin.
 Qarabsizki, bir boshdan
 Yerini shag'al, toshdan
 Tozalabdi bir o'zi.
 Tayyorlabdi ekishga,
 Hatto qoldirmay qishga.
 Otasi kelib bir kun
 Ishidan bo'пти mamnun.
 O'g'lon chekibdi zahmat,
 Ko'rganlar deпти rahmat.
 O'rtalikda katta tosh
 Unga hech egmabdi bosh.
 Urinsa ham har kuni
 Qo'zg'atolmabdi uni.
 Polvon bo'sh kelmay, lekin —
 Qazibdi sekin-sekin.

Bu toshni ko'klamgacha
 Yonin ochibdi ancha.
 Ota esa: — Bu toshga
 O'g'lim, urinma boshqa, —
 Deb achinib o'g'liga,
 Dalda bermish ko'ngliga.
 O'g'li odob bo'yicha,
 Ishni to'xtatib picha,
 Sira tura olmay jim,
 Yana boshlabdi hujum.
 Bo'sh qolganda kavlabdi,
 Charchabdi, kalovlabdi,
 Gohida olibdi dam,
 Chekinmabdi sirayam.
 Toshpolvonning-chi, uchta,
 Bo'larkan yaqin do'sti.

Qolishmas ular kuchda,
 Yo'qdayin kami-ko'sti.
 Beraylik deya yordam,
 Kelishibdi ular ham.
 To'rtovlon,
 To'rtta polvon,
 Rosayam urinibdi,
 Eng oxiri xarsangtosh,
 Ko'pchilikka egib bosh —
 O'rnidan surilibdi.
 To'rtovlon,
 To'rtta polvon
 Xarsangtoshni yiqibdi.
 Toshning tagidan esa
 Ro'y berganday mo'jiza
 Bir katta xum chiqibdi.
 Ichida liq-liq oltin.

.....
 Toshpolvon-chi,

eng oldin
 Otasin aytib keпти.
 Ko'rib hang-mang qolibdi,
 O'zin qo'lga olibdi.
 O'g'liga shunday deпти:
 — Qani, tezroq bo'linglar,
 Sanab,
 to'rtga bo'linglar.
 Saxiy ekan-da o'zi,
 To'q ekan ota ko'zi.
 Oltinni ulashibdi,
 Do'stlari quvnashibdi.
 To'rtovlon,
 To'rtta polvon
 Oltinga boy bo'lishib,
 Chaqchaqlashib, kulishib,

Jo'nashibdi uy tomon.
 Bu xushxabar bir onda
 Tarqabdi to'rt tomonga.
 Xabarni boy eshitib
 Esi chiqib, entikib,
 Qaramay hech qayoqqa
 Yuguribdi toshloqqa.
 Bo'sh xum yotar qarasa —
 Xarsangtoshning yonida.
 Jon qolmabdi jonida.
 Kuyib ketibdi rosa.
 Uxlamay o'sha kecha,
 Yana tuzibdi reja,
 So'ng qoziga boribdi,
 O'tinib yolboribdi, —
 Voqeani aytibdi.
 Qozi debdi o'ylanib,
 Shum boyni picha yanib:
 — O'yla, uyoq-buyoqni,
 Yelga uchirma so'zing.
 Axir o'sha toshloqni
 Hadya etding-ku o'zing.
 Kechasanmi lafzingdan?
 Boyliging qayda qolar?
 Bor obro'ying yo'qolar.
 Yurtga mazax bo'lasan,
 Tiriklayin o'lasan.
 Boy qaytibdi qup-quruq,
 Topolmasdan yo'l-yo'riq.
 U hasaddan yonibdi,
 Tunlari uyg'onibdi.
 Sira chiday olmabdi,
 Hech udda qilolmabdi.
 Hasadga berolmay tob,
 Bo'lib qolibdi betob...

Toshpolvon yangi yerga
 Do'stlari bilan birga,
 Yana qovun ekishib,
 Maqsadiga yetishib,
 Davr surib yurmishlar.
 O'zgaribdi turmushlar.
 Yo'qolibdi baxillik,
 Yo'qolibdi yomonlik.
 Yo'qolibdi johillik,
 Barq uribdi omonlik.
 Xum chiqqan o'sha toshloq
 "Oltin tosh" degan qishloq —
 Nomini olgan ekan,
 Ertakda qolgan ekan.

HISOB BOBO VA RAQAMLAR

Bor ekanlar Hisob bobo,
 Juda olim, juda dono.
 Hamma joyda yashaydilar,
 Charchamayin ishlaydilar.
 Xizmatlari juda aniq.
 Ko'zlari ham ko'rar tiniq.
 O'nta o'g'il-qizlari bor,
 Yumushiga doim tayyor.
 Saf-saf bo'lib turishadi,
 Na bir-birin turtishadi,
 Na bir-birin urishadi,
 Ko'pdan yashab yurishadi.

Ular ahil bir oila,
 Oilada bor qoida:
 Ishga navbat kutishadi,
 O't deyishsa o'tishadi.

Shunday qilib barcha raqam
Bir-biriga berar yordam.

Sizga tanish u hoynahoy.
Birinchisi ana, Birvoy.
O'ngu chapga hech og'ishmay —
Askarlarday turadi shay.
“Bir”ning ishi juda ko'pdir,
Ta'rif etsam agar bir-bir,
Xizmatiga hamma qoyil,
Hisob bobo sevgan o'g'il.
Siz bilasiz, “Ikki” raqam
Ajoyibdir ha, juda ham.
Boshi uning go'yo ilmoq,
Yalqovlarga berar qiynoq.
“Ikki” bir kun ranjib go'yo
Bir so'z debdi: — Hisob bobo,
Dars chog'ida meni nuqul
Yalqovlarga qo'yishadi,
Masxaralab kulishadi,
Menga sira emas ma'qul.

Hisob bobo debdi shunday:
— Yanglishbsan sen butunlay,
Xom ekansan, ey omon bo'l.
Sen u yerda o'ynaysan rol.
Seni ko'rib qizarishar,
Keyin asta tuzalishar.

Bu gaplarga demasdan “voy”,
Gijing bo'lib so'ng “Ikkitoy”,
Chopib ketdi “kishnab-kishnab”,
Yurar hozir rosa ishlab.

Bu so'zlarni eshitgach “Uch”
Bobosiga kelmadi duch.

“To'rt”dan madad so'rab nuqul
O'z ishiga bo'ldi mashg'ul.
Hammasidan mashhurdir “Besh”.
“To'rt”bo'libdi “Besh”ga do'st-esh.
Ikkalasi ishda inoq,
Qo'shiq aytib shodu quvnoq.
Do'ndirganlar dars — o'qishni,
Olishadi “To'rt”u “Besh”ni.
Yaxshi ko'rar Hisob bobo,
Taltaymang deb qo'yar goho.
Mana qarang, polvon “Olti”
Bunday nomni qaydan oldi?
“Besh”dan ortiq aqlu kuchda
Bo'linadi ikki, uchga.
Qatorida turar “Yeti”.
Ta'riflashga navbat yetdi.
Unga doim vaqti chog'liq,
Ishga abjir, beli bog'liq.

Hisob bobo qizi — “Sakkiz”,
Unga qo'shni turar “To'qqiz”.
Ikkalasi Fotma-Zuhra
Urishmaslar sira-sira.
Dum-dumaloq anavi “Nol”.
Na oyog'u na bordir qo'l.
Seppa-semiz, lekin ixcham,
Boshqalarday ishda ildam.
O'n o'g'il-qiz shunday qilib,
Hisob bobo farmonida,
Ishlaydilar bilib-bilib,
Keng ilmu fan maydonida,
Qo'shuv, oluv, karrajadval,
Taqsimlash ham shulardan hal.
Hisobchilar ishin boshi,
Rejachilar nonu oshi.

Zarurdirlar hamma joyda,
Keltirishar elga foyda.
Raqamlardan olib o‘rnak,
Do‘stga, elga bering ko‘mak.

UNUTGAN O‘G‘IL

Qadim suribdi umr —
Bir chol ila bir kampir.
Ularning bisotida,
Kechirgan hayotida
Bor ekan yolg‘iz o‘g‘li,
Cholu kampirning ko‘ngli
O‘g‘lida ekan doim.
So‘zlasharkan muloyim,
Yetmasin deya ozor,
Otayu onaizor.
Ikkovining es-hushi,
Tunlari ko‘rgan tushi,
Boshqaga so‘zlar so‘zi
Chirog‘iyu yulduzi —
Shu o‘g‘li ekan, o‘g‘li.
Sezilmaskan bor-yo‘qlik,
Yemay yediribdilar,
Ichmay ichiribdilar.
O‘g‘li esa kundan-kun
Voyaga yetib durkun —
Bo‘libdi ancha tiyrak,
Ishiga pishiq, ziyrak.
Xizmat etguday yurtga
To‘libdi deng o‘n to‘rtga.
O‘shalarga yonma-yon
O‘zin tutgan qadrdon
Bir savdogar bor ekan.

Topib ular ko‘nglini,
Chol-kampirning o‘g‘lini
(Ishlatgan-da hunarin)
So‘ziga ko‘ndiribdi,
Puch yong‘oqqa ularning
Qo‘ynini to‘ldiribdi.
Savdogar ertasi kun
Bo‘lib judayam mamnun,
Ul-bulni olib qo‘lga,
Otlanibdi tez yo‘lga.
Ota debdi o‘g‘liga:
“Ota-onaning pulga
Topilmasligin esla,
Mayli bor, baxting izla”.
Ona ham debdi shundoq:
“O‘zing kelib tur tezroq”.
O‘g‘il kelishga tez-tez
So‘z beribdi o‘sha kez.
Dastmoya bog‘lab belga,
Ketmishlar olis elga.
Buni qarangki, ular
Ishlatib nayrang-hunar
Ikkovi borgan joyda
Foyda ustiga foyda —
Kelaveribdi oqib...
Yig‘ibdilar yutoqib.
Qolmayin olti oyga
Aylanibdilar boyga.
So‘ylagani foydamish,
O‘ylagani foydamish,
Shunaqangi ish bo‘lib,
O‘sha yolg‘iz o‘g‘il ham
Pul yo‘liga chinakam
Mukkasidan ketibdi,
Aziz ota-onasin,

Unutib bor va'dasin,
 Na biror xat bitibdi.
 Paydo bo'libdi g'urur,
 Yengibdi foyda qurg'ur.
 Chol va kampir o'g'lini,
 Poylayverib yo'lini
 Har kun, har tun kutibdi,
 O'g'li-chi, unutibdi...
 Sog'inishib shu qadar:
 "O'g'lim, biz intizormiz,
 Muhtojmiz, juda zormiz",
 Deb yozmishlar xat-xabar.
 Olib bunday xabarni,
 Eslab qariyalarni
 Muhtoj bo'lmishlar deya
 Chol-kampirga bir tuya
 Yubormish sovg'a-salom.
 Farzandlik burchim tamom —
 Deb, foydaga chopibdi,
 Go'yo taskin topibdi.
 Ular tuyani ko'rib,
 O'g'lim keldi deb darhol
 Chiqsalar-ki yugurib,
 Bo'shashibdi kampir-chol.
 Kampir yig'labdi yum-yum,
 Shuncha dunyo, mol-buyum
 Sira ham tatimabdi,
 Bular nima demabdi.
 Foydadan uzmay umid,
 Eh, esiz shunday yigit,
 Diydor ko'ray demabdi,
 Ulardan g'am yemabdi.
 Eshitinglar buyog'in,
 Xabar kelibdi tag'in.
 O'g'li o'qigach darhol,

Yubormish bir talay mol.
 Xat kelibdi oyma-oy,
 O'g'li esa: "Hoynahoy
 Yuklarim bormagan", deb
 Buyumlar uchun g'am yeb,
 Foydadan kechib zo'rg'a —
 Ravona bo'lmish yo'lga.
 Yetib kelib qarasa,
 U yuborgan bor narsa
 Hammasi turgan emish.
 Chol-kampir shunday dermish:
 "Narsalaring yetmadi,
 Hech o'rningga o'tmadi.
 Bizga keraksan o'zing,
 Bizga diydoring kerak,
 Shudir bizdagi tilak!"
 O'g'li aytolmay so'zin
 Bo'libdi rosayam lol.
 Turmushda bunga misol
 Uchrab turadi goho,
 El beradi chin baho.

DONO BOLA

(Koreys ertagi asosida)

Eshitgandim bir ertak,
 Qolgan yodimda.
 O'n bir yashar bir bola
 Bo'lmish qadimda.

Idrokiga qolganmish
 Donolar ham lol.
 Bola ekan chinakam
 Odil va halol.

Bor ekan bir dehqonning
Biyasi, toyi.
Onasiga o'xsharkan
Toyning chiroyi.

Farq etmabdi hech kimsa
Toydan biyani,
Qotirsalar ham ular
Rosa miyani:

O'xshar ekan quyganday
Biya ham toyga.
Bu ovoza tarqalib
Ketmish har joyga.

Sinchilar kelishibdi
Farq etish uchun.
Donolar sinab ko'rmish
Aqlining kuchin.

So'ng uning ovozasi
Shohgacha yetmish.
Vazirlarga bu haqda
Bir farmon bitmish:

“Keltirilsin zudlikda
Otlar saroyga.
Eng qulay joy yasalsin
Biyaga, toyga”.

Bajarmishlar farmonni
Bir kun ichida.
Shoh ham hayron qolibdi
Otlarga juda.

Amaldorlar dehqonni
Haydabdi shu on.

Ot-ulovsiz qolibdi
Bechora dehqon...

Shoh bir kuni zerikib
Chiqarmish farmon:
“Yurtdagi donolarni
Yig'inglar chaqqon.

Kim yetolsa agarda
Otlar farqiga,
Beriladi zo'r unvon
Uning haqiga”.

Keng maydonga to'planmish
Shunda xaloyiq,
O'ylasharmish “Unvonga
Kim bo'lar loyiq?”

Talay-talay donolar
Etolmabdi farq.
Jimjitlikning tubiga
Bo'libdilar g'arq.

Bir bola kelib shohga
So'zlabdi shart-shart:
— Topamanu qo'yaman,
Lekin bitta shart.

Topganimdan keyin-chi,
Toy va biyasin,
Qaytib olib ketadi
Otlar egasi.

Bunday shartga noiloj
Ko'nmish podishoh,
Xaloyiq va donolar
Bo'lmishlar guvoh.

Ne bo'lar deb kutmishlar
Ajob holatni,
Bir kun och qo'yimish bola —
Ikkala otni.

Hech kim tushunmas ekan
O'ylangan sirga,
Ikkovini bog'labdi
Ikki oxurga.

Ikkovi ham teng ekan
Ochlik bobida,
Ikkoviga solibdi
Bir bog'dan beda.

Toycha yerkan bedani
Ko'tarmay kalla,
Bir yeb, bir qarar ekan
Biya shu palla.

Bola debdi: — Endi sir
Aniq, hoynahoy.
Qaysi biri biyasi,
Qaysi biri toy.

Qarab-qarab yegani
Toyning onasi.
Qaramasdan yegani
Toyning bolasi.

Boladadir, deyilgan
Onaning ko'ngli...
Hamma bundan shod emish,
Faqat shoh mungli...

Shoh noiloj ko'nibdi
Va'daga — shartga.

Dehqonga jo'natmishlar
Otlarni shartta.

Dono bola ta'rifin
Men yozdim jindak.
Ona mehri haqida
To'qildi ertak.

YAXSHILIK NONI

Bor ekan bir kambag'al —
O'ylar ekan har mahal —
Yaxshilik qilsam, deya,
Bersam kimgadir hadya.
O'ylabdi shu alfozda,
Ayni saraton — yozda,
Bir donoga boribdi.
Dilidagin yoribdi.
Dono undan albatta,
Qolibdi-da hayratda:
— O'zing-ku bo'lsang nochor,
Bu ish senga ne darkor?—
Deb uni yupatibdi.
Umidsiz jo'natibdi.
Lekin o'sha kambag'al,
O'ylab qarasa sag'al,
Kamsitilgan sezibdi.
Bir oz dilin ezibdi.
“Axir men ham odamman.
Kuch-quvvatda bardamman.
Yaxshilik qilsam biror!—
Deya o'ylabdi takror.
Yaxshiligim-chi faqat
Boshqaga bo'lsa ibrat.
Tanib qo'ysa meni el,

Taskin topar edi dil".
 Bir momoga bormish so'ng,
 Mo'ljali kelibdi o'ng.
 — Ortdirsang-chi, har zamon—
 Suvga tashla uch-to'rt non.
 Yaxshiliging suv bilar.
 Balki baliq topib yer.
 Sen bilmassan, rahmat der.
 Ko'ribsanki shu bilan —
 Taskin topasan bir oz.
 Bu gap unga kelib mos,
 O'zini saxiy bilib,
 Daryoga sal egilib,
 Topganda uch-to'rta non
 Tashlab yuribdi shodon.
 Shunday derkan daryoga:
 — Men ham keldim dunyoga, —
 Nonlarimni qabul et.
 Muhtojlarga uni elt. —
 Daryo ham tilga kirib,
 So'zlabdi to'lqin urib:
 — Baliqlarim yeb yursin,
 Laqqa bo'lsin, semirsin.
 Bu yaxshilik — bu odat
 Keltirsin baxt-saodat.
 Hali o'zing ko'rarsan,
 Uning zavqin surarsan —
 Qarang, o'sha kambag'al,
 Bir mo'ljalda — tong mahal —
 Tashlab yuribdi nonin,
 Topganida imkonin.
 Suv betida to'rta non
 Oqaveribdi hamon.
 Uning haqida mish-mish
 "Dovdir" deb tarqalganmish.

Zo'r ish qilganga o'xshab,
 Yuribdi ko'ngli bo'shab.
 O'tibdi fursat — onlar,
 Oqaveribdi nonlar.
 Baliqlar yutibdimi?
 Miroblar tutibdimi?
 Bu bilan hech ishi yo'q,
 Lekin ekan ko'ngli to'q.
 Elni so'rar ekan shoh
 Yolg'iz o'g'li banogoh —
 Daryoda yo'qolibdi,
 Deb xabar tarqalibdi.
 Kunlar o'tibdi ancha,
 Yasovullar har qancha —
 Urinsa-da paydar-pay
 Topilmabdi har qalay...
 Qarib qolgan podishoh,
 Rosa chekibdi oh-voh.
 Chiqarmish — farmon-nizom:
 "Topganga katta in'om!"
 Hatto topganga xabar
 Va'da qipti oltin-zar.
 O'sha daryo quyida
 Sohilida — bo'yida
 Yashar ekan bir dehqon.
 Bir kun ko'rsa nogahon
 Zo'rg'a-zo'rg'a bilinib,
 Yotar edi ilinib,
 To'ngakka bitta o'g'lon,
 Holdan ketgan, chalajon.
 O'zicha urinarkan,
 To'lqinga urilarkan.
 Dehqon tezda boribdi,
 O'g'lon-chi yolvoribdi.
 "Yordam", debdi zo'rg'atdan,

Berib donu suv
 Silabdi patin,
 Bolakay boqsa,
 Tog' tomon tag'in
 Yana boshqa qush
 Bo'libdi paydo,
 Meni ham ushla
 Deganday go'yo.
 U qush o'xsharmish
 Axir oltinga,
 Bola intilmish
 Yana oldinga.
 O'sha qushchaga
 Kel, deb yalinmish,
 Quloqqa qushning —
 So'zi chalinmish:
 — Bilib qo'y,
 bola,
 Men oltingushman,
 Op-ostonlikcha
 Qo'lingga tushmam.
 Bolakay dermish:
 — Axir ushlayman,
 Ushlayman seni —
 Pastga tushmayman.
 Oldingidan ham
 Uchqur ekan qush,
 Bolakay hamon
 Kelmas sira bo'sh.
 Oltingushni ham
 Ushlab bolakay,
 O'z orzusiga —
 Yetmish har qalay.
 Biling, orzular —
 Misoli qushlar,

Bo'shang ushloimas,
 Intilgan ushlar.
 El orasida
 Shunday hikmat bor:
 Kimki intilsa,
 To'le bo'lur yor.

BU — MULTFILM BULUT FILM

Bu — multfilm,
 Bulut film:
 Osmon degan
 Katta ekran.
 Bulut o'ynab
 Osmon bo'ylab,
 Rosa kezar,
 Shamol esar.
 Shamol esar —
 Rejissyordir,
 Boshlar bir-bir
 Multfilmni:
 O'z ilmini
 Ko'rsatar tez
 Qarang shu kez:
 Bo'lar paydo
 Quyvon bobo,
 Echki misol
 Bordir soqol...
 Bulut ko'char,
 Undan chiqar
 Katta bo'ri,
 Qo'lda to'ri.
 Quyvon quvar,
 Goho uvlar.

G'oyib bo'lar
 Shu on ular.
 Birdan ho'kiz
 Yugurar tez.
 Ho'kiz xo'roz
 Tusin olar.
 Ko'rgan bir oz
 Hayron qolar.
 Yana qarang,
 Atrof yalang
 To'rga to'lar,
 Paydo bo'lar
 Bahaybat g'oz,
 Bo'yi daroz.
 G'oz cho'zilib
 Bo'lar xo'roz.
 Ishlar qiziq:
 Baliqdan shox
 Chiqar nogoh.
 Bu — multfilm
 Bulut film.
 Boqsang darhol
 Esib shamol
 Parcha bulut
 Bo'lar burgut,
 Qarang yana,
 Kiyik chana
 Tortib kelar
 Ortib nelar?
 O'chdi u ham.
 "Ikki" baho —
 Bo'lar paydo.
 Bulut ko'chdi,

"Ikki" o'chdi.
 Bulut film
 Qiziq bilim.
 Ko'rganday tush
 Og'ar es-hush.
 Ko'rinar sher,
 Nimadir yer.
 Sherni shu on
 Tishlab laycha,
 Uni sarson
 Etar ancha.
 Bitta ayiq
 Minib qayiq
 Ketar edi,
 Qarang endi,
 Birdan o'chdi,
 Qayga ko'chdi?
 Qarab turib
 Xayol surib,
 "Nega bunday?"
 Deysiz shoshmay.
 Shamol essa,
 Bulut kezsa
 Bulut film —
 Buyuk film,
 Xullas kalom,
 Etar davom.
 Shamol kelib,
 Bulut yelib
 Chiqsa quyosh
 Bo'lar odosh,
 Bu — multfilm
 Bulut film.

QOVOQVOYNING SARGUZASHTI

(2 pardali, 7 ko‘rinishli ertak)

1-PARDA

MUQADDIMA

(Parda ochilganda sahna oldida chetan devor tutilgan bo‘ladi. O‘rtada yo‘l bor. Qatnashuvchilar chetan orqasidan sahna oldiga navbat bilan chiqishadi-da, bir-birini tanishtiradi. Eng oldin Dehqon bobo chiqib bolalarga salom beradi.)

Dehqon bobo:

(zalga)

— Eng avvalo, assalom!

Chanoqvoy:

(yugurib chiqib)

— Bu kishi — Dehqon bobom.

Dehqon bobo:

— O‘zimizga yarasha —

Biz boshlaymiz tomosha.

Chanoqvoy:

— Kimlarga deysiz — Voy-voy!

Dehqon bobo:

— Kimlarga deysiz: — Yasha!

G‘ujumoy:

— Buning ismi — Chanoqvoy.

Chanoqvoy:

— O‘zlari-chi, G‘ujumoy.

Dehqon bobo:

— Qaydasan, Lavlagijon?

Lavlagijon:

— Buyoqdaman, bobojon,
Umbalaqidon-umbalaqidon.
(O‘yinga tushadi.)

Handalak:

— Kaminangiz, Handalak,
Ketdi demang bedarak.

G‘ujumoy:

— Qayda eding, Handalak?

Handalak:

— Tutolmadim kapalak,
Etdi meni ko‘p halak.

Chanoqvoy:

— Qovunjon qarindoshi.

G‘ujumoy:

— Ammo yumaloq boshi.

Handalak:

— Handalakman, Handalak,
Yurishlarim pildirak.

Chanoqvoy:

— Ustidagi beqasam,
Taram-taram, qarasam.

(O‘yinga tushadi.)

Tarvuz:

(chiqib)

— Menga ham beringlar so‘z
Ismim — qo‘zivoq Tarvuz.
O‘zimni qilay ko‘z-ko‘z
Ammo menda yo‘q tormoz.
Yumalayman bir zumda,
Hayrondirman o‘zimga.

Ey, kelaver, Qovunjon.

Qovunjon:

— Qo‘ysang-chi, og‘aynijon.

Dehqon bobo:

— Buyoqqa chiq, Oysholg‘om.

Oysholg‘om:

(yugurib)

— Hammangizga assalom!

Meni yeganlar sog‘lom.

Chanoqvoy:

— Tomoshamizda uchrar,

Ba‘zi bir qora kuchlar:

(O‘rgimchakkana, Chigirtka, Ko‘sak qurti o‘z bolalari bilan asta-sekin chiqib kelishadi.)

Tarvuz:

— Qaranglar, bu pakana —

Ismi — O‘rgimchakkana.

Zaharli erur yana.

O‘rgimchakkana:

— Hadeb qochmagin chetga,

Dadil bo‘lgin, Chigirtka.

Chigirtka:

— Bolalarim ichida —

O‘g‘lim ochofat juda.

G‘ujumoy:

— Ko‘saklarni quritdi,

Anavi Ko‘sak qurti.

(Ikkala Ko‘sak qurti indamay turishadi. Bir oz pauzadan keyin Qovoqxola o‘g‘li Qovoqvoyni yetaklab keladi.)

Qovoqxola:

— Ko‘raman deb tomosha,

Keldik tomma-tom osha.

Chanoqvoy:

— O‘zlari Qovoqxolam,

Doim deydilar, bolam.

Qovunjon:

— Ahvoli og‘ir, voy-voy,

O‘sha mashhur Qovoqvoy!

Qovoqvoy:

— Eplolmayman o‘zimni,

Xira bosgan ko‘zimni.

Qovoqxola:

— O‘zimning erkatoyim,

Yonimda bo‘lsa doim.

(Qovoqvoy polvonlar sirkda o‘zini namoyish qilgan tarzda atrofga salom beradi. Hamma qatnashuvchilar ketishadi. Chetan devor ham olinadi.)

BIRINCHI KO‘RINISH

(Sahna orqasida bolalar ishlagan allaqanday rasmlar. Uvat yonida Qovoqvoy bir chetda yumalab yotgan bo‘ladi.)

Qovoqvoy:

— O‘qishu ish bo‘lmasa,

Oftobda yotish mazza.

Rosa xurakni otsam,

Mayli uyquda qotsam.

(Qovunjon, Handalak, Tarvuz paydo bo‘ladi. Qovoqvoyga parvo qilishmaydi.)

Qovunjon:

— Do‘stim, Tarvuz,

Senga bir so‘z:

Qanday qilib
Bo'lding semiz?

Tarvuz:

— Oshnam, Qovun,
Kechirasan,
Nima uchun
Bo'ying uzun?

Qovunjon:

— Menga qara,
Sira-sira
Yeganmisan
Selitra?

Tarvuz:

— Selitra yesang-chi,
Qorin bo'lar darangoz.

Qovunjon:

— Boshqa gapni desang-chi,
Yemaganing juda soz.

Tarvuz:

— Sen shirinmi,
Men shirin?

Qovunjon:

— Kim biladi
O'z sirin?

Tarvuz:

— Bo'lmasa-chi, qani, yur,
Bolalardan so'rab ko'r!

Handalak:

— Avval menga qaranglar,
Bolalardan so'ranglar.

Tarvuz:

— Ketgan eding bedarak,
Qaydan kelding, Handalak?

Handalak:

— Handalakman, eng mashhur,

Bolalardan so'rab ko'r,
Shirinlikda o'zim zo'r.

*(Tarvuz bilan Qovunjon
tomoshabinlarga salom berishadi.
Sahna oldiga kelishadi.)*

Qovunjon:

— Salom, yaxshi bolalar,
Sog'lom — yaxshi bolalar.
Rostini aytib bering —
Mayli, demaymiz g'iring,
Tarvuzning polvonligin,
Gapining yolg'onligin —
Ko'rishga kelgansiz-a?

Tarvuz:

— Bu savoling bemaza.
O'zing bo'lasan izza.
Qovunning naynovligin,
Burnining tarnovligin
Ko'rishga kelgansiz-a?

Qovunjon:

— Maqtanishni qarang, fu...
Qorni to'la shundoq suv.
Rosayam ko'r urug'i,
So'zining-chi qurug'i.

Handalak:

— Bering menga suyunchi,
Pishaman eng birinchi.
Gaplaringga qarshiman,
Eng shirinman, yaxshiman.

Tarvuz:

— Sen-chi,
shundayin Qovun,
Ko'pirmaydigan sovun.
Agarda bo'lmasa suv,
Hamma chanqab qolar-ku.

Ikkalasi:

— Xo‘p kelishdik bo‘lmasa,
Qovoqvoy eng bemaza.
(*Uni ko‘rsatishadi.*)

Qovoqvoy:

— Kim bemaza, ey, Tarvuz?
So‘zingga sal solgin tuz.
(*O‘rnidan turmoqchi bo‘ladi, erinadi. Qovunjon, Handalak, Tarvuz uni masxara qilib ketishadi. Qovoqvoy ular haqida qo‘shiq aytadi.*)

Qovoqvoy:

— Xo‘ppa semiz,
Tarvuz, Tarvuz.
Handalak, Handalak —
G‘ildirak, g‘ildirak.
Qovun, Qovun —
Sovun, sovun.
Hech kim menga tegmasa,
Oftobda yotish — maza.

G‘ujumoy:

(*kirib*)
— Holi doim bo‘lar voy,
Kimki bo‘lsa dangasa.
(*Qaytaradi.*)

Qovoqvoy:

— Ey, bijildoq G‘ujumoy,
Bezovta qilmagin, hoy.
Dam olayin ozgina,
Mendan qilmagin gina.

G‘ujumoy:

— Bundoq sen ham tursang-chi,
Chiniqsang-chi, yursang-chi.

Qovoqvoy:

— Men oftobda pishaman.

G‘ujumoy:

— Bu ahvolda xishasan.

Qovoqvoy:

— Ariq bo‘yi juda soz,
Mizg‘ib olayin bir oz.
(*Xurрак ota boshlaydi, G‘ujumoy qo‘lini siltab chiqib ketadi. Sahnaning boshqa burchida sharpa paydo bo‘ladi. Avval Chigirtka yugurib-sakrab o‘tadi-da, sheriklarini imlaydi. Ko‘sak qurti asta o‘rmalab kelib, atrofga alanglaydi.*)

Ko‘sak qurti:

— Atrof jimjitmi, qalay?

Chigirtka:

— Yomonmas, ancha qulay.
(*Ikkovi sahnaning uyoq-buyog‘ini aylanib chiqishadi-da, uvatda yotgan Qovoqvoyni ko‘rib qolishadi.*)

Ko‘sak qurti:

— U to‘nkami, qarab ko‘r?

Chigirtka:

— Xurрак otmoqda “xur-xur”
Qovoqvoy bo‘lsa kerak.

Ko‘sak qurti:

— Rosa otmoqda xurрак.

Qovoqvoy:

(*uyqu aralash*)
— Qayoqdasiz, oyijon?
Ovqat pishadi qachon?
Ishtaham chalar karnay,
Burnim-chi chalar surnay.
(*Burnini ushlab surnay chaladi.*)

G‘ata-g‘ut, g‘at-g‘at-g‘at,
Oyi, keltiring ovqat.

G'ata-g'ut, g'at-g'at-g'at.

(Yana o'rniga borib yotadi. Yana pishillab xurрак otadi. Ko'sak qurti va Chigirtka chetroqqa borishib, yana qaytib kelishadi.)

Chigirtka:

— Xomkallasin pishitar.

Ko'sak qurti:

— Sekin so'zla, eshitar.

Chigirtka:

— Shunday yoshlik pallası —
Ishlatmaydi kallasin.

Ko'sak qurti:

— Bilmas tashvish,
qayg'uni,

Oyisi boqar uni.

Oyisiga daxmaza,

O'ziga rosa maza.

Chigirtka:

(Tepasiga kelib uni turtadi.)

— Tur, Qovoqvoy yigitcha,
Men do'stingman Chigirtka.

Qovoqvoy:

(Ko'zini ochib qo'rqadi.)

— Voydod, oyi, oyijon,
Meni qutqaring chaqqon!

Ko'sak qurti:

— Mana hozir ko'rasan,

— Seni qilamiz xursand.

Chigirtka:

— Yur, hammamiz o'ynaymiz,
Seni yolg'iz qo'ymaymiz!

(Halloslab Qovunjon, Handalak, Tarvuzlar kirib kelishadi. Chigirtka va Ko'sak qurti qochib qoladi.)

Tarvuz:

— Ushla, ana Chigirtka!

O'zini urdi chetga.

(Yana quvib ketishadi, ular o'rniga Chigirtka bilan Ko'sak qurtining bolalari chopib o'tishadida, halloslab to'xtashadi.)

Ko'sak qurti bolasi:

— Qovun yetvolay dedi.

Chigirtka bolasi:

— Qayga qochamiz endi?

Ko'sak qurti bolasi:

— Rosa quvladi Tarvuz,
Quvishdan tinmas hanuz.

Qochib qolinglar, chaqqon,

Kelishmoqda shu tomon.

(Ikki yoqqa qochishadi-da, yana bir-birlari bilan qaytib uchrashishadi. Keyin zaldagi tomoshabin bolalarga murojaat qilishadi.)

Chigirtka bolasi:

— Ey, bolalar, o'ylangiz,
Bizni aytib qo'ymangiz.

Ko'sak qurti bolasi:

— Aytmaysiz-a, albatta,

Chigirtka bolasi:

— Aytishmaydi, gap bitta.

(Zalga quloq solishadi.)

Ko'sak qurti bolasi:

— Aytamiz deyishmoqda,
Qaragin hammayoqda.

Chigirtka bolasi:

— Endi qayga boramiz,

Ushlashsa, yolboramiz.

(O'ylanib qolishadi. Qovunjon,

Handalak, Tarvuz ularni tutishmoqchi bo'lishganda "voydod"lab chap berib qochishadi. Biri yotgan Qovoqvoyning ustidan sakrab o'tadi.)

Qovunjon:

— Semizlik qilib,
Nuqul yiqilib
Yetolmading-a!

Tarvuz:

— Naynovlik qilib,
Rosa yiqilib,
Tutolmading-a!

Handalak:

— Ikkoving ham bemaza,
Daxmazayu, daxmaza
(*Qovoqvoy uyg'onadi.*)

Qovoqvoy:

— Uyqu bermaysanlar hech —
Yugurishib erta-kech,
Tinchimni buzasanlar,
Haryoqda kezasanlar.

Qovunjon:

— Dunyodan xabari yo'q,
Ko'zlari lo'q,
O'zi suq.

(*Birdan Qovoqvoyning qorni esiga tushib ketadi.*)

Qovoqvoy:

— Ochib qolgandi qornim,
Muzlay boshlaydi burnim.

(*Oftobda terlagan burnini ushlab ko'radi.*)

Qarang, burnim terlasa,
Qornim ocharkan rosa.
Izlaysanlar hasharot.

Qovunjon:

— Sen-chi, izlaysan ovqat.

Tarvuz:

(*bolalarga murojaat qilib*)

— Bolalar, sizga savol,
Javob beringlar darhol.
Hasharot kimga qarshi?
(*Bolalarga bir oz qarab turib*)
Qoyil, topdingiz yaxshi.

Qovunjon:

— U hasharot — josus, yomon
Doim keltirar ziyon.
Uya qo'ygan o'tloqqa,
Izg'ishadi haryoqqa.
Uchrasa meva, ekin
Yeyaveradi tekin.

Qayoqdasan, Handalak?

Handalak:

— Buyoqdaman, ey, tarrak.

Tarvuz:

— Qani ketdik uchovlon,
Bo'laylik hushyor, chaqqon.

(*Chopib chiqib ketishayotganda Dehqon bobo kelib qoladi.*)

Tarvuz:

— Keldilar, Dehqon bobom.

Ikkalasi:

— Dehqon bobo, assalom!

Dehqon bobo:

(*alik olib bo'lgach*)

— Shuni bilinglar, biroq
Dalada ishlar chatoq.

Oralagan hasharot,
Bo'lish kerak ehtiyot.

Kirishinglar tez ishga —

Barchasini qirishga.
Kim mard bo'lsa chinakam,
Bizga beradi yordam.

Uchchalasi:

(maqтанib, ko'krak kerib)
— Xo'p bo'ladi, bobojon,
So'zingizga kiramiz,
Qayda bo'lsa qiramiz.

Sira qo'ymaymiz tirik.
Ishimiz bo'lar yirik.

Dehqon bobo:

— Yashanglar, barakalla,
O'tmasin fursat-palla.

Qovunjon:

— Anavi yotgan Qovoq,
Yordam bermaydi biroq.

Tarvuz:

— O'zi yordamga muhtoj.

Dehqon bobo:

— Topinglar biror iloj.

Qovunjon:

— Yo'limizga yurmaydi,
Ag'anaydi — turmaydi.

(Uni Qovoqvoy eshitib qoladi.)

Qovoqvoy:

— Nega turmas ekanman,
Nega yurmas ekanman.

Tur desangiz, turaman,

Yur desangiz, yuraman.

*(O'rnidan turaman deb yana
yiqilib tushadi. Boshqalar kulishadi,
qo'l siltab chiqib ketishadi, o'zi bir
amallab turadi.)*

Qovoqvoy:

— Qarang, turdim amallab,

Uxlab qopman hayallab.

(o'zi yakka)

Kallam nega umrbod

Darsni qilolmaydi yod?

Yoki ichi bo'shmikan?

Miyamikan — go'shtmikan?

Nima o'qisam esdan —

Chiqib qoladi tezda.

*(O'z boshiga do'qillatib urib
ko'radi, og'rigach "voy-voy"laydi.
Buni kuzatgan holda G'ujumoy
kirib keladi.)*

G'ujumoy:

(Ashula aytadi.)

— Mening otim G'ujumoy,

Oyimlar-chi Uzumoy.

Bilasanmi, Qovoqvoy,

Rosa shirinman o'zim.

Rosa pishganman o'zim.

Voy, voy Qovoqvoy,

Basharasi tovoqvoy.

Doimo xomxayolsan,

Bo'shaglarga misolsan.

Tanangda yo'qdir yog'ing,

Tortolmaydi oyog'ing.

Voy, voy Qovoqvoy,

Basharasi tovoqvoy.

Qovoqvoy:

*(Uni quvlayman deb yiqilib
tushayozadi.)*

— Yuragimga sig'mas qil.

G'ujumoy:

— Alam qilsa, darsni bil.

Yordam desang, biz bormiz,

Yordamga biz tayyormiz!

Qovoqvoy:

— Yordamingga zormasman,
Hech yalinib bormasman.
Ismim qo'yishsa Olim,
Darsni bilardim doim.

G'ujumoy:

— Bunga aybdormas nom,
Pishmagan-da, kallang xom.
Ehtiyot bo'l, ey, Qovoq,
Hasharot yomon balo,
Topolmasa-chi tomoq —
Seni yeydi avvalo.

Qovoqvoy:

— Menga sira tegmaydi,
Bemazaman, yemaydi.
(Qo'lini yalab ko'radi.)
Ishonmasang, yalab ko'r,
Terlasam-chi, chiqar sho'r.
Hali ko'rdim birini,
Tashladi ko'z qirini.
Xo'sh, mani yemadi-ku,
Biror so'z demadi-ku.

G'ujumoy:

— Mo'ljallagan tomoqqa,
Kerak payti yemoqqa.

Qovoqvoy:

— Hadeb demasdan "chi-chi",
Vahma gapni qo'ysang-chi.
*(Quvalashib chiqib ketishadi.
Handalak, Qovunjon va Tarvuz
kirib keladi.)*

Qovunjon:

— Quvlar chog'ing,
Tarvuzjon,
Bo'lib ketding-a chaqqon.

Tarvuz:

— Ikki bor yumaladim,
Shunda ham quvaladim,
Tutganimda agarda
Qilardim burda-burda.

Uchchalasi:

— Uchchalamiz bo'ldik birga
Hasharot qochdi qirga.

Tarvuz:

— Endi kelmasmi qaytib?

Qovunjon:

— Kelib qolsa-chi daydib?

Uchchalasi:

— Unda tappa ushlaymiz,
Miyasiga mushtlaymiz.
Chiqarib abjag'ini,
Ezamiz-da jig'ini.

*(Shu so'zlarni qaytarib, ashula
qilib aytishadi.)*

G'ujumoy:

(kelib)

— Yasha, naynov Qovunjon,
Rosa bo'libsang chaqqon.
Maqtanishni qotirding,
O'zi bo'lding botirning.

Dehqon bobo:

(kelib)

— Chakki emas Tarvuz ham,
Polvon bo'lar chinakam.
Tag'in ozganda bir oz,
Bo'yiga tushardi mos.

Qovunjon:

— Ozishga o'yin kerak.

Tarvuz:

(Qovunjonni ko'rsatib)

— Ozsam bo‘laman tarrak.

Dehqon bobo:

— O‘yna, turfa mashqlar qil,
Mashqing bekor ketmas bil.
Harakatu harakat,
Harakatdan barakat.

Hamma:

— Qani, Tarvuz, o‘ynab qol,
Chiniqarsan ehtimol.

Tarvuz:

— O‘ynay qolay o‘ynasam,
Qani, chalinglar qarsak.
Bo‘shashma-ey, Handalak,
Mendan har bir raqqosa —
Bo‘ladi o‘rnak olsa.

*(Musiqacha chalinadi, qarsak yan-
graydi. Tarvuz o‘yinga tushadi.
Ularning o‘yinini ko‘rib Qovoqvoy
ham lapanglab kela boshlaydi.
G‘ujumoyni ham o‘yinga tortishadi.)*

Tarvuz:

— Menga qarang,
O‘zim tarang,
Yurar, demang
Arang-arang.
Aylanaman,
Shaylanaman.
Ham semizman,
Ham ixchamman,
Ayting, axir
Kimdan kamman?
Aylanaman,
Shaylanaman.

Handalak:

(zavqlanib)

— Sheryurakman,
Handalakman.
Hasharotni
Yengajakman,
Handalakman.

Boshqalar:

(Lapar aytishadi.)

— Xo‘ppa semiz Tarvuzvoy,
Beqasam to‘n kiygan toy,
Kiygan toy.
Gir aylanib o‘ynaysan,
Yasha, Tarvuz, qo‘ymaysan.
Xo‘ppa semiz, tuki yo‘q,
Suvdan bo‘lak yuki yo‘q!
O‘zi rosa pishigan,
Barcha xursand ishidan.

Tarvuz:

— O‘yinini ko‘rib qo‘y
Tarvuz tog‘angni,
Tarvuz tog‘angni.
O‘yin degan bunaqa —
Bo‘lar og‘ayni,
Bo‘lar og‘ayni.

*(Qovoqvoyni o‘yinga tortishadi. U
qochadi. Hammalari o‘ynab
sahnaning chap tomoniga o‘tib
ketishadi. Bir ozdan keyin yuziga
to‘r tutib olgan O‘rgimchakkana
boshliq hasharotlar paydo
bo‘lishadi. Atrofga alanglashadi.)*

O‘rgimchakkana:

— Bo‘lib yurlaring ziyrak,
Xo‘p, bunday qilish kerak.
Buyrug‘im — qat‘iy buyruq!
Hech biring demagin “yo‘q”.

Ko'sak qurti:*(ta'zim qilib)*

— Qani, aytsinlar asta,
Bajaramiz birpasda.

O'rgimchakkana:

— Qay biri landavurroq,
Shunga qo'yinglar tuzoq.
O'z ichidan yov toping,
O'z ichidan ov toping.

Chigirtka:

— Landavuri Qovoqvoy,
Bir ish chiqar, hoynahoy.

O'rgimchakkana:

— Ishda aniqlik lozim,
Bajaruvchi bormi, kim?!

Chigirtka:

— Bunaqa ish xususda
Ko'sak qurti ko'p usta.
Yashiricha yuradi,
Yaxshi reja quradi.

O'rgimchakkana:

— Olishdan avval qo'lga,
Solib ko'ringlar yo'lga.

Ko'sak qurti:

— Birlikda bajaraylik,
G'orga olib boraylik.

O'rgimchakkana:

— Kim ko'rinsa, bekorga —
Olib bormanglar g'orga,
Sirimiz bo'lar oshkor,
Gapim tagida gap bor.
Bo'lsangiz qancha puxta,
Yovga solasiz no'xta.

*(O'rgimchakkana chiqib ketadi.
Boshqa hasharotlar alanglashadi.)*

*Qarashsa, yana hamma Dehqon
bobo boshchiligida Qovoqvoyga gap
uqdirib kelishmoqda, ular qochib
qolishadi.)*

G'ujumoy:*(yalinib)*

— Qovoq, o'ynay qol bir oz.

Qovoqvoy:*(zarda qilib)*

— O'yinimga yo'q asos.

Dehqon bobo:

— Osilibdi Qovoq labi,
O'tgan yildagi kabi --
Yo qoldimi sinfda?

Qovoqvoy:

— Sira undoq emas-da.

Dehqon bobo:

— Kasalmikan bo'lmasa?

Tarvuz:

— Ham dangasa,
Bemaza.

Qovoqvoy:*(jahli chiqib)*

— Dangasaman, bemazaman,
Qovoqman. Kallam sira
ishlamaydi — ahmoqman.

Dehqon bobo:

— So'zlasang so'zla tayin,
Tushunib eshitayin.
Yuzingdan qochirib rang,
Unaqa bo'lma tajang.

G'ujumoy:

— U sinfda qolgani yo'q.

Dehqon bobo:

— Yaxshi bola, ko'nglim to'q.

G'ujumoy:

— Muallim debdi shunday:
Ta'tilda sanqib yurmay,
O'rgansang karrajadval,
Hamma ishing bo'lar hal.

Qovoqvoy:

— Bo'lmasa-chi, buni qarang,
Men sinfda qolarmishman.
O'zim tugul boshqani ham —
Xijolatga solarmishman.

Dehqon bobo:

— Do'stlarga yaxshi gapir,
Yordamga tayyor axir!
(Erkalaydi.)

Qovoqvoy:

— Agar ochiqroq aytsam,
Yalingim kelmas hech ham.

Dehqon bobo:

— Yalinma, qil iltimos,
Bu do'stlikka tushar mos.
Tayinlay Chanoqvoyga,
Qoldirmayin bir oyga.
Karrajadvalni esa,
O'rgatib qo'yar rosa.

Qovoqvoy:

— U mendan kichkina-ku,
O'rgata olarmi u?

Qovunjon:

— Aql yoshdamas, boshda.

G'ujumoy:

— Sening xayoling boshqa.
Yordam beray desa kim,
O'zing qochasan doim.

Dehqon bobo:

— Baxting bor-da, Qovoqvoy,

Kelib qoldi Chanoqvoy.

Tuzalay desa kasal,
Tabib kelarkan jadal.

*(Chanoqvoy kirib kelib hammaga
salom beradi.)*

Qovoqvoy:

— Men-chi, kasal emasman,
Unga maxtal emasman.

Chanoqvoy:

— Ishlaring qalay, o'rtoq?

Dehqon bobo:

— Ishi bir oz chatoqroq.
O'rgatsang karrajadval,
Ishi bo'lar ekan hal.

Chanoqvoy:

— O'rgatgin desa qachon,
O'rgataman op-oson.

Qovunjon:

— Eshitding-mi, ey,
Qovoq,

Do'stlik bo'ladi bundoq.

Qovoqvoy:

— O'rganding deya kimdan
Hamma kular ustimdan.

Rosa izza bo'laymi,
Kuyib jizza bo'laymi?

*(Dehqon bobo qo'l siltab chiqib
ketadi.)*

Tarvuz:

— Esingni yeganmisan,
Kichkinamas, juda zo'r.
Nega qilmaysan pisand,
Bo'lmasa kurashib ko'r.

Qovoqvoy:

(Boshini ushlab, o'ylab turib)

— Bo‘pti kurashib ko‘ray,
Ko‘tarib yerga uray.
Kuchimni bir chog‘lasam,
Mendanmas majaqlasam.
Mayib qilsam-chi agar,
Men emasman javobgar.
*(Ikkalasiga belbog‘ boylatishadi.
Kurashga tushadilar. Qovoqvoy
yiqiladi.)*

Handalak:

(sakrab)

— Chanoqvoy mitti,
Qovoqni yiqitdi.

(Qaytaradi, Qovoqvoy turmaydi.)

Qovunjon:

— Nima bo‘ldi tur, o‘rtoq,
Maza ekanmi tuproq?

*(Qovoqvoy o‘zidan ketib qolganga
o‘xshab yotaveradi.)*

Chanoqvoy:

— Qovoqvoy, o‘rmingdan tur,
Yiqitganimga uzr.

G‘ujumoy:

(Tekshirib ko‘radi.)

— Qovoqning holi og‘ir

“Tez yordam”ga chop hozir!

*(Hamma uni o‘rab oladi, suv
sepishadi, o‘ziga kelmaydi.
Handalak daraxtdagi telefon
go‘shagini olib raqam teradi.)*

Handalak:

— “Tez yordam”-u,

“Tez yordam”

Biz tomonga kel ildam.

Manzilimiz: Paxtazor,

Bir yonida tokzor bor.

Shu yerda yotar kasal,

Ahvoli ancha o‘sal.

Yo‘q, hasharot chaqqanmas,

Yaxshi, urmoqda yurak.

Ha, ha, ukolmi? Kerak!

Ketmang uzoq, bedarak,

Mening ismim, Handalak.

(Qovoqvoy o‘rnidan turolmaydi.

*Hamma atrofida mashina
kelayotganini bildirish uchun tez
aylanadi. Qovoqxola paydo bo‘ladi.)*

Qovoqxola:

— Dod, tushimmi, o‘ngimmi?

Kimlar urdi o‘g‘limni?

Voy qayoqqa chopaman,

Zo‘rni qanday topaman?

*(O‘g‘li onasini tanib yotaveradi.
Boshqalar bu paytda qochib ketgan
bo‘ladi. Ba‘zilar atrofda ko‘rinib
turishadi.)*

Ko‘zingni och, oppog‘im,

Yolg‘izginam, Qovog‘im.

Qanday chiday alamga,

Kun berishmas bolamga.

*(Xola bir chetda turgan G‘ujumoyga
tashlanadi. U ham qochadi.)*

G‘ujumoy:

— Men emasman, ey, xola,

Kurashgan boshqa bola.

Chanoq bilan kurashdi,

Bir oz belni burashdi.

Qovoqxola:

— Qani menga shu fursat,

O‘sha zo‘ringni ko‘rsat.

Kuchlarini sinashgan,
Yolg'izimni qiynashgan,
Ahvolini qaragin,
Majaqlashibdi jag'in.

(Mashina ovozi keladi. Tarvuz, Qovunjon, G'ujumoylar yugurib kelishadi, sahnani aylanib chiqishadi. Sahnaga sumka va bir quloqli shpris ko'targan Lavlagijon bilan Oysholg'omlar kirib kelishadi.)

Oysholg'om:

— Yalpisiga, assalom!
Doim bo'linglar sog'lom.
Xizmatingizga keldik,
Yo'l bo'ylab rosa yeldik.

Lavlagijon:

— “Tez yordam” doim tayyor,
Ming bir xilda dori bor.
Aytsam gapning ochig'i,
Bor chuchugi, achchig'i.
Kasallarni sog' qilar,
Ko'ngillarni chog' qilar.

(Biri sumkasini ochadi, biri shprisni sozlaydi. Buni ko'rgan Qovoqvoyning yuragi taka-puka bo'la boshlaydi. Unga yaqinlashib kelishadi. Qovoqvoyning oyisi ham cho'chiy boshlaydi, bolasini bag'riga bosib oladi. Ko'zlari olayib ketadi.)

Oysholg'om:

— Cho'chimasin hech kasal,
Ukol misoli asal.

Lavlagijon:

— Og'rigan kim, bilaylik,
Darhol yordam qilaylik.

Qovoqxola:

(cho'chib)

— Tuzalib qoldi u sal,
Men emas, o'g'lim kasal.

(O'g'lini tashlab qocha boshlaydi. O'g'li onasining etagidan ushlab qoladi. U tortadi, o'g'li qo'yib yubormaydi. O'g'lini tortib, birga qochishadi. Ularning ketidan shifokorlar shprisni o'qtalgancha quvlashadi, yana sahnaga kirishadi, dodlab qochishadi. Tarvuz, Qovunjon, Chanoqvoylar ham birga qochishadi. Aralashib ketishadi. Birdan O'rgimchakkana to'dasi Qovoqvoyni ikki tomondan kelib tutib oladi. Bu paytda onasi uni tashlab qochib qoladi.)

PARDA

IKKINCHI KO'RINISH

(Allaqanday tashlandiq g'or. Teparoq joyda podshohlarga o'xshab O'rgimchakkana o'tiribdi. Atrof o'rgimchak uyalari— to'rlari. Sakrab-sakrab Chigirtka kiradi.)

Chigirtka:

— Janob O'rgimchakkana,
Huzuringizda mana —
Muntazirmiz erta-kech.

O'rgimchakkana:

— Bunaqa demangiz hech
Degandim necha marta.
Tag'in aytsang agarda

Osaman oyog'ingdan.

Chigirtka:

— Kechiring, qulog'imdan

Chiqib ketibdi bir oz.

Eslatdingiz juda soz.

Buyurganingiz, janob,

Eshikda turar shu tob.

O'rgimchakkana:

— Oshkor bo'lmasin-a sir,

Mayli keltir,

Birma-bir.

Chigirtka:

— O'zi bitta-ku, taqsir.

O'rgimchakkana:

— Ha, mayli qani ko'ray,

Shoshma to'rimni o'ray.

(O'z to'riga bekinib oladi.

O'rtalariga Qovoqvoyini olib Ko'sak

qurti bilan Chigirtka kiradi.

Qovoqvoyning ko'zi bog'lab

qo'yilgan bo'ladi. Ko'sak qurti asta

uning ko'zini ochadi.)

Qovoqvoy:

(hayron)

— O'ynaymizmi shu yerda,

Pastqam joy

Ekan-ku, voy.

O'ynagan yaxshi qirda.

(ko'zini ishqalab)

Nega Chigirtka,

Olib kelibsan chetga.

Qanaqa joy o'zi bu,

Hammayoq qop-qorong'i.

Ko'sak qurti:

— Avval sal nari yurgin,

Endi-chi, salom bergin.

Qovoqvoy:

— Kimga beraman salom?

Kallang ekan rosa xom.

Ko'sak qurti:

— Tag'in xiyol nari bor,

Salom bergin-chi bir bor —

To'g'riga qarab.

Qovoqvoy:

— Salom!

O'rgimchakkana:

— Vaalaykum assalom.

*(Chiroq yonib to'r orasida
allaqanday bashara ko'rinadi.*

*Qovoqvoy alanglaydi, qo'rqa
boshlaydi.)*

Chigirtka:

— Bunchalar qo'rqma, Qovoq,

Ul-bul desalar biroq,

Gap qaytarmay degin xo'p.

Qovoqvoy:

— Yoz chog'ida ishim ko'p.

O'rgimchakkana:

— Nima deyapti o'zi,

Eshitilmaydi so'zi.

Chigirtka:

— Ishlari bormish bir oz.

O'rgimchakkana:

— U holda bo'libdi soz.

Qani yoqilsin chiroq,

Gaplashinglar yaxshiroq.

Avval o'ynab-kuldiring,

Keyin gapga ko'ndiring.

*(Chiroqlar yonib atrof ravshan-
lashadi. Hammayoq ko'rinadi.*

*Allaqanday musiqa chalinadi.
Chigirtka sakraydi. Ko'sak qurti
buralib-buralib o'yinga tushadi.
Ular Qovoqvoyini ham o'yinga
tortishadi.)*

O'rgimchakkana:

— O'ynanglar, ho, o'ynanglar,
Aytganimni o'ylanglar.

Ko'pchilik:

— Kel, Qovoqvoy, o'ynaymiz,
Seni qo'ldan qo'ymaymiz.

*(Bu payt Qovoqvoy o'yinga
aralasholmay, atrofga alanglab
qochishni mo'ljallab turadi. Uni
yana o'yinga tortishadi.)*

Qovoqvoy:

— O'ynamayman, ketaman,
Bu yerlarda netaman?
Qidirib qolar oyim.

O'rgimchakkana:

(Ko'sak qurtini yoniga chaqirib)

— Gapirgin-chi muloyim,
Qaranglar sal ko'ngliga,
Ul-bul bering qo'liga.
Yomon bo'lmoqda afti.

Qovoqvoy:

— Yig'lagim kelayapti.

*(“Voy, oyi, voy, oyi” deb
beo'xshov yig'lay boshlaydi.
O'yinni to'xtatishib uni ovutishga
kirishadilar. O'rgimchakkana to'r
yopinib o'yinga tushadi.)*

O'rgimchakkana:

— O'yna, o'yna, Qovoqvoy,
Bu yer juda yaxshi joy.

(Qovoqvoy o'ynamaydi.)

Ko'sak qurti:

— Egmayapti bo'yinini,

O'rgimchakkana:

— To'xtatinglar o'yinni.

*(Qovoqvoyini chuqur yoniga
keltirishadi.)*

Ko'rdingmi, ana chuqur,

Ichini yaxshilab ko'r!

Tagida yotar ajdar,

So'zga kirmasang agar

Ishimizni boshlaymiz,

Seni g'orga tashlaymiz.

Tushib qolsang-chi g'orga,

O'lajaksan bekorga.

Qovoqvoy:

— Nima istaysiz mendan?

O'rgimchakkana:

— So'rab turmaymiz sendan,
Berajakmiz topshiriq.

Chigirtka:

(asta)

— Topshiriq — juda qiziq.

Biz yursak-chi, dalada

Hatto pana-panada —

Darrov ko'rib qolishar,

Rosa quvib solishar.

Ko'sak qurti:

— Bir ishda bersang yordam,

Soz bo'lardi judayam.

Sen ham xursand bo'lasan,

Doim o'ynab, kulasan.

O'rgimchakkana:

— Gapni ko'p aylantirmay,
Hadeb aljirayvermay,

Keltir uni hoziroq,
Tanishib qo'ysin Qovoq.
(Ko'sak qurti tezlikda bir xaltachani olib keladi.)

Ko'sak qurti:

— Mana shudir bor-yo'g'i,
Hasharotlar urug'i.

Chigirtka:

— Ola qol, kel, ola qol,
Ishing bitadi darhol.
O'zingni bo'shatamiz,
Uyingga kuzatamiz.

O'rgimchakkana:

— Qilma aslo iltimos,
Buyruq deb, uqdir, vos-vos!

(Qo'rqanidan Qovoqvoy xaltachani qo'liga oladi.)

Qovoqvoy:

— Voy-bu, uning ichida
Nima bor, badbo'y juda...

Ko'sak qurti:

— Dalada ham sekin och,
Atrofga soch.

Tezda qoch!

Qovoqvoy:

— Izimdan chopishmas-mi?
O'zingga yopishmasmi?

Chigirtka:

— Hali ular kichkina,
Senga qilmas hech nima.

O'rgimchakkana:

— Yaxshilikcha xo'p degin,
Xursand bo'lasan keyin.

Ko'sak qurti:

— Kimni sen yomon ko'rsang,

Ahvolin qilasan tang.

Qovoqvoy:

— Sochsam qutulamanmi?
Yoki tutilamanmi?

Ko'sak qurti:

— Qutulasan, ketasan,
O'z uyingga yetasan.

O'rgimchakkana:

— Esingdan chiqib qolsa,
Biyor joyda yo'qolsa,
Javob berasan o'zing!
O'yib olinar ko'zing.

Qovoqvoy:

— Esimda qolmas sira,
Ko'zim ham bir oz xira.

Ko'sak qurti:

— Shiralik yegin ko'proq,
Esingda qolar uzoq.

O'rgimchakkana:

— Qani, ishga tezroq bor,
Esingdan chiqmasin g'or!

Qovoqvoy:

(tomoshabinlarga qarab)

— Bolalar, nima qilay,
Qay biri menga qulay?

Qochsam tutishar darrov,
Qovoqligim bo'lar g'ov.

Saqlash uchun jonimni,
Hech kim olmas yonimni.

Olaymi yo olmaymi?

(O'ylaydi.)

Nima desangiz mayli...

O'ylab ko'ray bir o'zim,
Zora ishlasa esim.

Aqlim ishlaganda sal,

Bo'lmadim buncha o'sal.
 Har holda ola qolay,
 Qutulsam bas, har qalay.
(shartta hasharotlar yoniga kelib)
 Mayli beringlar dangal.
Ko'sak qurti:
 — Mana, ishing bo'ldi hal.
O'rgimchakkana:
 — Qani, tez kuzatinglar,
 Yanglisha tuzatinglar!
(Hasharotlar unga qulluq qilishadi.
Xaltachani Qovoqvoyning beliga
bog'lab qo'yishadi. Shundan keyin
uning ko'zini ham bog'lashadi-da,
olib chiqib ketishadi).

PARDA

UCHINCHI KO'RINISH

(Qovoqvoylarning uyi. Qovoq
shaklidagi uyning tomi. Eshigi
qovoq yaprog'idan. Har bir buyum
Qovoqqa tegishli. Qovoqvoy o'ziga
o'xshagan to'pni o'ynab yuribdi,
to'pi ham qovoq shaklida. Unga
ip boylab olgan bo'ladi. To'p
o'ynab, qo'shiq aytadi.)

Qovoqvoy:

— To'pim to'p-to'p,
 Qochma ko'p-ko'p.
 Nima desam,
 Degin xo'p-xo'p.
 Yuzlaringdan
 O'pay cho'p-cho'p.

(Takrorlaydi.)

Ey, bolalar, qalay qo'shig'im
 sizlarga yoqdimi?

Uni o'zim to'qidim.

(gerdayib)

Bo'lmoqchiman men shoir,
 Kitob yozaman

Qovoqqa doir.

Bir pasda she'r to'qiyman,
 Uni yozmay o'qiyman.

Buni menga Po'lat Mo'min

bobom o'rgatgan,

Qalbimga ilhom o'rnatgan.

“Odob va oftob” degan

she'rlarini o'zgartirib,

“Oftob va koptok” degan she'r
 yozganman:

Oftob tepada,

Koptokni tepaman.

Qoyilmi?

Men bilan futbol o'ynaysizmi?

(Bolalarga to'pni tepadi. To'p
qaytib kelib boshiga tegadi.)

Voy-voy boshim, voy boshim

Yorildimi yo qoshim!

(Qoshini paypaslab ko'radi.)

Uncha tegmabdi yomon,

Hozircha boshim omon.

Bu o'yin ham foydasiz.

Ey, oyijon, qaydasiz?

Kelayapti yig'lagim,

Voy, oyi, hoy, oyi.

Qovoqxola:

(yugurib chiqib)

— Toychog'im,

Ovunchog'im,

Nima deysan, do'mbog'im,

Nima yeysan, qovog'im?

Qovoqvoy:

— Koptok tegdi boshimga,

Shu sabab ko'z yoshimga.

Qovoqxola:

— Qo'y, yig'lama, yolg'izim,

Ham o'g'limsan, ham qizim.

Qovoqvoy:

— Kerakmas, qiz emasman!

Qovoqxola:

— Mayli boshqa demasman.

(Og'ziga qovurilgan qovoq urug'i soladi. Uni tuflab tashlaydi.)

Qovoqvoy:

— Yemayman qovoq urug',

Sira uning yog'i yo'q.

(Onasi og'ziga konfet soladi.)

Shirin ekanu juda,

Nimasi bor ichida?

Buni yesa bo'ladi,

Rahmat desa bo'ladi.

Qovoqxola:

— Ichida bor asali,

Shuning uchun mazali.

Sendan o'zim o'rgilay,

Jonim qoqindiq bo'lay.

O'qiy qolgin kitobing.

Qovoqvoy:

— Mazam yo'q meni ancha.

Qovoqxola:

— Qochgan bo'lsa-chi tobing,

Bo'lsin o'zing aytganча.

Xafa bo'lma, jon bolam.

Qovoqvoy:

— Sira ham yo'q hafsalam.

Tunov kuni Chanoqvoy,

Masxara qilib, voy-voy,

“Qovoq sinfda qoldi.

Ikki karra uch — olti”

Degani qildi alam.

Qovoqxola:

— Parvo qilma, jon bolam,

Tuzalib ham ketarsan,

Kelasi yil o'tarsan.

(Ketadi.)

Qovoqvoy:

(O'zicha mashq qilgan bo'ladi.)

— Men shoir bo'lmoqchiman,

Eng mashhur bo'lmoqchiman.

Qofiyam joyidami?

Buzmayman qoidani.

Ikki karra uch — olti,

Kitob, qalam yo'qoldi.

Bilib qolibman sal-pal.

(Sevinib bolalardan so'raydi.)

Oson-ku karrajadval.

Bilish ekan juda jo'n,

Uch karra uch bo'lar o'n.

Endi ishlarim qandday

To'g'ri topdimmi, qalay?

(Zaldan noto'g'ri deb aytishadi.)

Kim u noto'g'ri degan?

Qofiya bilmas ekan.

(Ikki qo'lidagi barmoqlarini uchta-uchtadan qilib sanab chiqadi-da, yana yanglishib ketadi, qayta sanaydi, to'qqiz chiqadi.)

Uchta uch bo'lar to'qqiz,

Qochib qol suzmay ho'kiz.
 Menga savol bering-chi,
 Topib beray birinchi.
(Bolalar savolga tutadi, javob berolmaydi, yanglishib ketadi.)
 Boring-e, o'ynamayman,
 Charchadim, o'ylamayman.
(Keta boshlaydi, eshik tomondan hassa tayangan SehrGAR qiyofasi-dagi chol ko'rinadi. Chol avval salom beradi.)

Qovoqvoy:

— Ey, oyijon, keldi gadoy.

SehrGAR:

(ovozini o'zgartirib)

— Shoshma, shoshma,
 hoy,

Qovoqvoy,
 Gadoymasman, sehrGARman,
 Har bir siring shart aytarman.
 Ko'p shoshilma, ey, bolakay,
 Gapir, qani ishing qalay?
 Qayga borsam,
 Har bir odam
 Doim mendan so'rar yordam.
 Vaqtim tig'iz,
 Ketayin tez.
(Keta boshlaydi.)

Qovoqvoy:

(o'zicha)

— Aytammikan, bir arzim bor,
 Kuzga qolgan bir qarzim bor.

SehrGAR:

— Qandayin dars,
 Qanaqa qarz?

Qovoqvoy:

— O'rganmasam karrajadval,
 Ko'p ishlarim bo'lar ishkal.

SehrGAR:

— Bo'ldi-bo'ldi, menga ayon,
 Senga yordam qilay, inon.
 Ammo shunday shartim ham bor,
 Berib turgin sen e'tibor.
 Eng birinchi shartim senga...
 Avvalo so'z bergin menga.

Ko'pchilikka foydali,
 Ish tutgin qoidali.

Ikkinchisi, kuch yiqqin
 Tarvuz, Qovunni yiqqin.

Qovoqvoy:

(o'zicha chetga qarab)

— Bilar ekan-a qoyil,
 Ishonayin astoydil.
 Fursati kelgandayin,
 Foydalanib olayin.

(cholga)

Qayga desangiz boray,
 Shartingizni bajaray.

SehrGAR:

— Uchinchi shartim shundoq:
 Har kuni tongotar chog',
 Tomning ustida turgin,
 Ne desam qilib yurgin.
 Buning mazmuni shundoq:
 Turasan tongotar choq,
 Badantarbiya-chi, shart.
 Bo'lasan sog'lom va mard.

Qovoqvoy:

— Yettida turish qiyin,
 Tursam-chi o'ndan keyin?

Men bir oz uyquchiman,
Yetishmas menda chidam.

Sehrgar:

— Agar ko'nmasang shartga,
Jo'nab qolaman shartta.

(Keta boshlaydi.)

Qovoqvoy:

— Ey, bobo, axir shoshmang.

Qilmang unaqa tarang.

Ozgina o'ylab olay,

Balki bo'lar noqulay.

(Sehrgar bekinadi. Qovoqvoy topolmay yig'laydi. Yig'i ovozini eshitib Qovoqvoyning oyisi yugurib chiqadi. Qovoqvoy oyisiga qaramay tomga chiqadi-da, atrofga qaraydi.)

Qovoqxola:

— Nima qildi, Qovog'im,
Yana seni urdi kim?

Qovoqvoy:

— Narroq turing, oyijon,
Ishim bo'lmasin yomon!

Qovoqxola:

— Ketsam ketay, Qovog'im,
Yuvay qozon-tovog'im.

(Ketadi.)

Qovoqvoy:

(o'zicha)

— Bo'lmaganida g'oyib,
Ish bo'lardi ajoyib.

Eh, o'zim qovoqkalla,

O'tib ketdi soz palla.

(Qovoqvoy tomndan tushadi. Sehrgarni izlaydi. Ko'sak qurti

bilan Chigirtka paydo bo'ladi.)

Ko'sak qurti:

— Uni bizlar yubordik,
O'rgatgin deb yolbordik.

Qovoqvoy:

— Ketib qoldi-ku o'zi,
Qiyin ekan shart-so'zi.

Chigirtka:

— Nima desa ko'naver,
Qaytib kelar, qo'yaver.

Juda ham egma bo'yin,

O'zingga bo'lar qiyin.

Ko'sak qurti:

— Qaltiraysan namuncha,
Nima bo'ldi tuguncha?

Qovoqvoy:

— Qayergadir ko'muvdim,
Belgilar ham qo'yuvdim,

Topolmayapman sira,

Degandim ko'zim xira...

(Chigirtka va Ko'sak qurti Qovoqvoyga do'q qilib, urmoqchi bo'lishganda Sehrgar bilintirmay kela boshlaydi. Ular qochishadi. Qovoqvoy xomush.)

Qovoqvoy:

(o'zicha)

— Nega ko'na qolmadim,
Yurishardi omadim.

O'zimga o'zim qildim,
Kamchiligimni bildim.

Eh, ko'nsam bo'lar edi.

Sehrgar:

(Keladi.)

— Yordam beraman endi.

Qovoqvoy:*(sevinib)*

— Ne desangiz yuraman,
Xo‘p, yettida turaman.

Sehrgar:

— To‘rtinchi shartim, bola,
Ishni qilma hech chala.

Nima o‘rgatsam, uni —
Yod olasan shu kuni.

Yana bir shartim, o‘g‘lon,
Sira gapirma yolg‘on.

Barcha shartimga ko‘nsang,
Bajarishga mard bo‘lsang,
Karrajadvalni, chin gap,
O‘rgataman yaxshilab.

Qovoqvoy:

*(Cho‘chib boshini ushlaydi, nima
deyarini bilmaydi. O‘ylab qoladi.)*

— Ey, bobojon, siz agar
Bo‘lsangiz chin Sehrgar,
O‘rtoqlarim har birin
Aytib bering-chi sirin.

Sehrgar:

— Eshitib ol so‘zimni,
Yumib turib ko‘zimni,
Dilingdagin aytaman,
Shunday kuchga egaman.
Chanoqvoy yordam bersa,
Qo‘pollik qilding picha.
Qalay topdimmi, Qovoq,
Buyog‘i bo‘ldi qandoq?
Shunaqa nuqsoning bor,
Bilib oldim ko‘zingdan, —
Kichkinadan o‘zingdan —
O‘rganishga qilding or.

Gapim to‘g‘rimi, Qovoq?

Qovoqvoy:

— So‘zingiz to‘g‘ri, biroq —
Topdingiz axir qandoq?

Sehrgar:

— Berma bunaqa savol,
Buzilar fikr-xayol...
Shartim bajarilmasa,
Ishing bo‘lar bemaza.
Kuchin yo‘qotar sehrim,
Yomon ishlaydi zehnim.

Qovoqvoy:

— Qanaqa mashq bajaray,
O‘rgating-da, har qalay.
(U to‘nka ustiga chiqadi.)

Sehrgar:

— Xo‘p, bo‘lmasa, tayyor bo‘l,
Mana bunday ko‘tar qo‘l.
Topshiriqqa quloq sol,
Avval chuqur nafas ol.

*(Sehrgar shu tarzda har xil
harakatlarni o‘rgatadi. Qovoqvoy
charchaydi, holdan ketib to‘nka
ustidan zo‘rg‘a yerga tushadi.)*

Qovoqvoy:

— Karrajadvalni bir-bir
O‘rgata qoling hozir.

Sehrgar:

— O‘tir mayli, Qovoqvoy,
Shu yer bo‘lsin bizning joy.
Ikki karra uch — olti,
Qovoq sinfda qoldi.

Qovoqvoy:

— Ey, bobojon, hoy-hoy-hoy,
Shunday derdi Chanoqvoy.

Sehrgar:

— Chanoqvoy shunday derdi,
U menga ma'lum edi.
Gapga yaxshi quloq sol,
Tezda uni yodlab ol.
Terak shoxi bo'lar mo'rt,
Ikki karra ikki — to'rt.

Qovoqvoy:

(Qaytaradi.)

— Terak shoxi bo'lar mo'rt,
Ikki karra ikki — to'rt.

Sehrgar:

— Bekor ishga yugurma,
To'rt karra besh — yigirma.
Do'stlar aytgan gapga ko'n,
gapga ko'n,
Beshta ikki bo'lar o'n, bo'lar o'n.

*(Qovoqvoy bilan Sehrgar yuqoridagi
to'rtlikni qo'shiq qilib takrorlashadi,
bolalarga maqtanishadi, bolalar ham
zaldan ularga jo'r bo'lishadi.)*

Bugundan kech qoldirmay,
Yodlab olgin har qalay.
Tayyor bo'lsin ertaga,
Men so'rayman jo'rttaga.

Qovoqvoy:

— Juda ko'p-ku, bobojon,
Yod olish emas oson.

Sehrgar:

— Qovoq, ko'ngling bo'lsin to'q,
Qiynalmasang rohat yo'q.

*(sekin Qovoqvoyning yoniga
kelib)*

Chigirtka, Ko'sak qurti,
Senga nega do'q urdi?

Qovoqvoy:

— Aytsam ketadi boshim.
Qandayin yeyman oshim?

Sehrgar:

— Saqlasang ham uni sir,
Bilvolaman bari bir.

*(Qovoqvoy sekin Sehrgarning
qulog'iga bir nima deb shivirlaydi.)*

Sehrgar:

— Faqat sen yo'l boshlaysan,
Ishni o'zim boplayman.
Senga bo'lmas hech nima,
Ey, Qovoqvoy, cho'chima.
Ko'nglingni qilaver to'q.
Qiynalmasang rohat yo'q!
(G'oyib bo'ladi.)

Qovoqvoy:

(sahnaning oldirog'iga kelib)

— Qiynalmasang rohat yo'q!
Shoirligim yaxshimi?
Yoki sizlar qarshimi?
Semiraman, ozaman,
Bir zumda she'r yozaman.
Shoirlikka berilib,
Yurajakman kerilib.
*(Boshini ushlab nimadir o'ylagan-
day uyoqdan-buyoqqa yuradi.)*

Qofiya-qofiya o'ynaysizmi?
O'zimday tez o'ylaysizmi?
Mening otim-chi, Qovoq.
Unga qofiya ahmoq.
Kulavermang bekorga,
O'xshab ba'zi beorga.

PARDA

2-PARDA

TO‘RTINCHI KO‘RINISH

(Yoz. G‘o‘za gullagan payt. Sahnaga Chanoqvoy boshchiligida yelkalariga dori purkagich orqalagan Tarvuz, Qovunjon, Handalak va G‘ujumoylar kirishadi. Qo‘llarida bonkacha, kapalak tutadigan suzg‘ich. Ular g‘o‘zaga tushgan Ko‘sak qurti, O‘rgimchakkana, Kapalaklarni ushlashga kelishgan. Chanoqvoy qo‘shiq boshlaydi.)

Chanoqvoy:

— Ey, o‘rgimchakkanalar,
Ko‘rinmas pakanalar.
Ham xolangiz, ammingiz,
Asirman deb hammangiz
Ko‘taringlar tezda qo‘l,
Hech bermaymiz sizga yo‘l!

G‘ujumoy:

(Davom ettiradi.)

— Yalmog‘iz ko‘sak qurtlar,
Yaramaslar — beburdlar,
Ey, ochofat chigirtka,
Asirman deb chiq chetga.
Men hammangni ushlayman,
Jag‘-jag‘ingga mushtlayman.

Tarvuz:

— Seni topmay qo‘ymayman.
Ko‘zlaringni o‘ygayman.
Yuzingga qora surkayman,
Gazli dori purkayman.
Rosa boplab urgayman,

Purkayman! Purkayman - o-o-o!

G‘ujumoy:

— Ovozing ekan baland.

Chanoqvoy:

— Buni deydilar talant.

Qovunjon:

— To‘g‘ri aytadi Chanoq,
Talantga oq yo‘l har choq.

Tarvuz:

— Hofiz bo‘lardim mashhur,
Yo‘l bermas qorin qurg‘ur.
(Qovoqvoy ko‘rinadi.)

Qovunjon:

— Nima bo‘lgan Qovoqqa?
Boqib qopti osmonga.
Ishi o‘xshar yomonga.

Chanoqvoy:

— Kel, og‘ayni, buyoqqa.

Tarvuz:

— U nimani izlaydi?

Qovunjon:

— Yengil ishni ko‘zlaydi.

Tarvuz:

— Osh bo‘lsa, ish bo‘lmasa,
Yoz bo‘lsa, qish bo‘lmasa.

G‘ujumoy:

— Xafa bo‘lmasin Qovoq,
Uni ranjitma bundoq.

Tarvuz:

— Doim yuradi bekor,
Ham ishyoqmas, ham beor.
Ishda pishsin biz kabi,
Shunday do‘stlar talabi.

Qovunjon:

— Kelishlariga qarang,

Qadamin bosar arang.
(*Qovoqvoy asta-sekin keladi.*)

Tarvuz:

— Qovoq, Qovoq, xom Qovoq,
O‘qishda, ishda qoloq.

Qovoqvoy:

— O‘zing-chi, rosa quvsan,
Iching to‘la liq suvsan.

Tarvuz:

— Men-chi dalada ishlab,
Yuribman toyday kishnab.

Qovoqvoy:

(*kerilib*)

— Men uchratdim Sehrgar,
Nima istasam agar —
Qila olamiz shuni,
Uchrashamiz har kuni.

Chanoqvoy, quloq solgin,
Mendan-chi, o‘rnak olgin.

Rostini aytsam senga,

Karrajadvalni menga

O‘rgatib qo‘ydi talay.

Ko‘nglim ochildi gulday.

Men shoir bo‘lmoqchiman,

Bor emish menda chidam.

She‘r to‘qiyman bir zumda,

Hatto tushda, uyqumda.

Yuribsanlar bo‘shashib,

Ishlaringdan adashib.

G‘ujumoy:

— Gaping rostmi, Qovoqvoy,
Maqtanyapsan hoynahoy?!

Qovoqvoy:

— Ishonmasang, so‘rab ko‘r,
Bilarsan kim ekan zo‘r!

Qovunjon:

— Yettita ikki qancha?

(*Qovoqvoy ancha vaqt o‘ylab
qoladi, bolalardan borib so‘raydi.*)

Tarvuz:

— Yettita ikki — ancha.

(*Boshqalar kulishadi.*)

Qovoqvoy:

(*Ko‘zini yumib olib eslaydi.*)

— Terak shoxi bo‘lar mo‘rt,
Yettita ikki — o‘n to‘rt.

Topish bo‘ladi bundoq,

Bilib qo‘y, Tarvuz o‘rtoq.

Chanoqvoy:

— Ey, qoyil-ku, ey qoyil,
O‘rganibsan astoydil.

Qovoqvoy:

— Eshitib tur, ey, Tarvuz,
Uch karra uch, bu — to‘qqiz.

(*Yana bolalardan so‘raydi. Ular
“To‘g‘ri-to‘g‘ri” deyishadi.*)

To‘g‘ri, to‘g‘ri, ha, to‘g‘ri,
Uni topmagan o‘g‘ri.

Hammang haqingda bir-bir,

She‘rlar to‘qiyman hozir.

Seni deydilar Qovun,

Sendan yasalar sovun.

Ey, Tarvuzim, ey, Tarvuz,

Yumalaysan betormoz.

Ey, G‘ujumoy, ey, G‘ujum,

Qilgin menga tabassum.

Ho‘v, yumaloq Handalak,

Beqasam kiygan chelak.

Chanoqvoy:

(*chetga qarab*)

— Buni o‘zi to‘qibdi,
Darsni durust uqibdi.
Qilsa agar hafsala,
Unda ham ishlar kalla.

Qovoqvoy:

— Toshloq joyda yugurma,
To‘rt karra besh — yigirma.
Do‘stlar aytgan gapga ko‘n,
Ikkita besh bo‘lar o‘n.

Hamma:

— Qoyil, qoyil, Qovoqvoy,
Kallang bo‘pti ancha boy.

Qovoqvoy:

— Menga qo‘ygan — talay shart
Bajaryapman, bo‘lib mard.

(Keriladi.)

Sehrgar kuchli juda.

Chanoqvoy:

— Bu gaplaring behuda.

Qovoqvoy:

— Uchrashtirsam, Chanoqvoy,
Sen bo‘lasan o‘sal-loy.

Chanoqvoy:

— Ahvolingga kulaman,
Senga hayron bo‘laman.
Ishonmaysan hali ham,
Sehrgar mendan kuchsiz.
So‘zing bemaza — tuzsiz,
Berolmas senga yordam!

Qovoqvoy:

— Qo‘lini-chi, Sehrgar
Shunday silkitsa agar,
Paxta bo‘ladi xirmon.

Chanoqvoy:

— Barcha gaping g‘irt yolg‘on.

Qovoqvoy:

— Qo‘lini shundoq qilar,
Hasharotlar qirilar.

Chanoqvoy:

— G‘alatirog‘-a so‘zing,
Laqma ekansan o‘zing.
Vahma gaping qilgin bas,
Bundayin ish qilolmas!
Ko‘rsatib bo‘psan, Qovoq,
So‘zlaring yolg‘on, chatoq.
Kelmoqchi edi qachon?

Qovoqvoy:

— Bugun otganida tong.

Chanoqvoy:

— Demak, gaplari yolg‘on!

Qovoqvoy:

— Men uchratdim, gapim rost,
Har gapimga bor asos,
Yoki kelar ertalab.

Chanoqvoy:

— Sehrgar — bu yolg‘on gap.
Qovoqvoyning boshi xom,
U kelmaydi, gap tamom.

Qovoqvoy:

— Keladi u.

Chanoqvoy:

— Kelmaydi.
Unchalik ketma katta.

Qovoqvoy:

— U keladi, albatta!

(Yig‘laydi.)

Chanoqvoy:

— Kelsa kelar, ha mayli.

Qovoqvoy:

— Tongda kelar poylayman.

Chanoqvoy:

— Kelmaydi, bahs boylayman,
Bari bir men yutaman.

Qovoqvoy:

— Va'da bergan, kutaman.

Qovunjon:

— Shartimiz shu, kelmasa —
Bo'lavermay dangasa,
Hasharot terish uchun
Chiqajaksan sen bugun.

Chanoqvoy:

— Ikki karra besh-chi, o'n!
Do'stlar aytgan gapga ko'n.

Qovoqvoy:

— SehrGAR aytgan buni,
Soz ekanmi mazmuni?

Chanoqvoy:

— Aytgan bo'lsa aytgandir,
Bahs boylashdik biz, axir.

Qovoqvoy:

— Ishga chiqqanim bo'lsin,
Menga sehrGAR kelsin.
Hasharotdan qo'rqmayman,
Uni tirik qo'ymayman.
Paxtazorga kiraman,
Ko'ringanin qiraman.

Tarvuz:

— Qovoq, Qovoq, xom Qovoq,
Turgan bitganing tovoq.

Qovoqvoy:

— Kim Qovoq?

Tarvuz:

— Sensan Qovoq.

Qovoqvoy:

— Sen-chi Tarvuz.

Tarvuz:

— Ha, men Tarvuz.

Qovoqvoy:

— Bolalar, men Qovoqman-a?
Sizlarga chin o'rtoqman-a?

Sen qo'zivoy Tarvuzsan,
To'xtamas, betormozsan.

Tarvuz:

— Sen tomosha Qovoqsan.

Qovoqvoy:

— Dori yegan Tarvuzsan.

Tarvuz:

— Sen-chi, sapcha Qovoqsan.

Qovoqvoy:

— Sen tuzlangan Tarvuzsan.

Tarvuz:

— Sen-chi, oyim Qovoqsan
Ya'ni doim Qovoqsan.
Kuchimiz sinashamiz,
Kel, boksga tushamiz!

*(Boksga shaylanadi, boks
qo'lqopini topib kelishadi.)*

Qovoqvoy:

— Suvingni chiqaraman!

Tarvuz:

— Urug'ing chiqaraman!

*(O'yin boshidayoq Tarvuz uning
chakagiga solib qoladi.)*

Qovoqvoy:

— Voy, chakagim, voy-voy,
Urish yo'q-da to'satdan,
Bu hisobmas, boshqatdan.

G'ujumoy:

— To'g'ri aytar Qovoqvoy.

(Yana tushadilar, Qovoqvoy)

yengilay deganda sahnadan
Chigirtkalar, Ko'sak qurtlari chopib
o'tishadi. Hamma shoshib qoladi.
Shu paytda G'ujumoy Dehqon
boboni suyab sahnaga olib kiradi.
U gapirolmaydi.)

Chanoqvoy:

— Nima qildi, bobojon?

G'ujumoy:

— Hollari ancha yomon.

Dehqon bobo:

(zo'rg'a)

— Uch-to'rttasi kelib zo'r,

Ustimga tashladi to'r.

Olishdim anchagina.

Qovoqvoy:

— U-chi, O'rgimchakkana!

G'ujumoy:

— Sen bilasan qayoqdan?

Chanoqvoy:

— Gap olasan Qovoqdan.

*(Dehqon bobo holdan keta bosh-
laydi. Shpris o'qtalغان Lavlagijon
va Oysholg'omlar Ko'sak qurti va
Chigirtkani quvib o'tishadi.)*

Oysholg'om:

— Qochma, qochma, go'rso'xta.

Lavlagijon:

— Qo'ymaymiz, qochma, to'xta!

*(Ular bu yerdagilarni ko'rib
to'xtashadi, hasharotlar qochib
ketadilar. Oysholg'om va Lavlagijon
Dehqon boboga yordam berishadi.)*

Oysholg'om:

— Bu holda bo'lmas axir,

Kasalxonaga hozir —
Avaylab eltish kerak.

G'ujumoy:

— Hollari og'ir demak,
Endi nima qilamiz?

Oysholg'om:

— Tezda davo qilamiz.

*(Dehqon boboni olib ketishadi.
Faqat Tarvuz bilan Qovoqvoy qoladi.)*

Tarvuz:

(g'ayrat bilan)

— Qovoq do'stim, qani, ha,
Barin ushlaymiz, olg'a!

Qovoqvoy:

(Qo'liga qarasa— qo'lgop)

— Qovoqvoy, sen ham ol, ha,
Orqada qolma, olg'a!

Yovuzni axtaraman,

Bir urib ag'daraman!

Yorayin-da jag'ini,

Chiqaray abjag'ini.

*(Qo'lini ko'taradi, chopib chiqib
ketadi.)*

PARDA

BESHINCHI KO'RINISH

*(Birinchi ko'rinishdagi manzara.
Erta tong. Tarvuz, G'ujumoy,
Handalak, Chanoqvoy, Qovunjonlar
o'tirishibdi.)*

Tarvuz:

— Ishga ancha kech qoldik,
Qani tezroq yo'l oldik.

Hasharotni uyquda —
Ushlash qulaydir juda.

G'ujumoy:

— Qovoqni kutish kerak,
Yaxshimas tashlab ketsak.
Sehrgar cholni axir
Men ham ko'rib qo'yay bir, —
Deya o'ylab yurardim.
Undan madad so'rardim.

Chanoqvoy:

— Sehrgardan G'ujum ham,
So'ramoqchi-ya yordam?

Tarvuz:

— Men so'rardim bir ishni:
Ya'ni ozroq ozishni.

G'ujumoy:

— Ishonmaymizu ammo...

Chanoqvoy:

— Gaplaringiz bema'no,
Nimalar bo'ldi sizga,
Ishoning aqlingizga.
Qovoqqa o'xshab tag'in —
Ayta qolay ochig'in —
Yurmangiz bo'lib izza,
Kuyinib, bo'lib jizza.

*(Chanoqvoy gapirayotganda
Qovoqvoy shoshib-pishib ko'zini
ishqalab kirib keladi.)*

Qovoqvoy:

— Sehrgarim keldimi?
U bir nima dedimi?
Xuddi uning tovushi
Eshitildi quloqqa.

Chanoqvoy:

— Sehrgarda es-hushi.

Qovoqvoy:

— Ketib qoldi qayoqqa?

Chanoqvoy:

— Hech kim kelmadi, o'rtoq,
Avvalo, salom, Qovoq!

Qovoqvoy:

— Uning gapini hozir
Eshitib qoldim axir.

Senlardan cho'chidimi?

Sehr qilib uchdimi?

*(Uyoq-buyoqqa yugurib qaraydi,
qidiradi.)*

Chanoqvoy:

— Bo'lma buncha jonsarak,
Sehrgardan yo'q darak.

Qovoqvoy:

— Sehrgar ovoziga
Ovozing o'xsharkan sal.

Chanoqvoy:

— Qarang-a da'vosiga,
Bo'lmaydi sira o'sal, —
Qovoqvoy yutqazsa ham.

Tarvuz:

— Rosa qilmoqda alam.
*(Shu orada G'ujumoy, Tarvuz
chiqib ketishadi.)*

Chanoqvoy:

— Qilsang badantarbiya,
Yaxshi ishlaydi miya.

Qovoqvoy:

— Shuning uchun albatta,
Kirib qoldim g'ayratga.

*(Har xil harakatlar qilib ham-
mayoqqa yuguradi. Shu payt Tarvuz,
G'ujumoy kelib qolishadi.)*

Tarvuz:

— Kuchli bo‘lsang agarda
Boksga tush bir marta.

Qovoqvoy:

— Buzilmasmi qoida?

G‘ujumoy:

— O‘ynaymizmi shu joyda?
O‘zim bo‘laman hakam
Yutganga bor zo‘r hadyam.

(Tarvuz bilan G‘ujumoy yugurib chiqib ketishib boksyorlar qo‘lqopini topib kelishadi. O‘yin boshlanadi. Oldin Qovoqvoy bor kuchi bilan harakat qiladi. Tarvuzning mazasi qochadi. Keyin Tarvuz kuch yig‘ib Qovoqvoyni yenga boshlaydi. Oxirida Tarvuz yutadi. Qovoqvoy o‘tirib oladi. G‘ujumoy Tarvuzga bir bonkada suv keltiradi. Tarvuz esa uni Qovoqvoyga beradi, u ichib oladi, o‘rmidan turadi. Tarvuz bilan ko‘rishadi.)

Qovoqvoy:

— Hammadan oldin ketay,
Juda zo‘rini tutay.

Chanoqvoy:

— Qovoq o‘rtoq, qani yur.

G‘ujumoy:

— Sal dam olay, shoshmay tur.
(G‘ujumoy chiqadi.)

Qovoqvoy:

— Bir oz poylasam agar,
Kelib qolar Sehrgar.

Chanoqvoy:

— “Ikkita besh bo‘lar o‘n,

Do‘stlar aytgan gapga ko‘n!”

Deya aytuvding o‘zing,
Bitta bo‘lsin-da, so‘zing!

(Shu payt G‘ujumoy yana hovliqib kiradi.)

G‘ujumoy:

— Yuguringlar, yuguring
Qovunga yordam bering.
U cho‘zilib yotibdi,
Kimlardir tosh otibdi.

(Chanoqvoy yugurib ketadi.)

Tarvuz:

— Oramizda bor josus,
Ish ko‘rmoqda g‘alamis.
Hasharotlarga birdak
Berib kelmoqda ko‘mak.
(Birdan yig‘lab)

Ey, og‘aynim Qovunjon,
Ishqilib bo‘lgin omon!

(G‘ujumoy, Tarvuz, Handalak yugurib chiqib ketishadi.)

Qovoqvoy:

(o‘zidan xavotir olib)

— Kimni deyapti josus?!
Yaxshi emas bunday so‘z.

Menga ishora qilar,
Balki sirimni bilar.

(Shu payt Qovoqxola o‘g‘lini qidirib kelib qoladi.)

Qovoqxola:

— Bolajonim, Qovoqvoy,
Qorning ochdir hoynahoy?
Poyladim qilmay toqat,
Yedingmi biror ovqat?
Oppog‘im, nima deysan,

Ayta qol, nima yeysan?

(*Cho 'ntagini kavlaydi.*)

Qovoqvoy:

— Mendan olmang xavotir,
Bo'lmoqdaman betoqat,
Hozir kerakmas ovqat.
Bo'lmoqchiman mard, botir.
Gapning ochig'in aytсам,
Sehrgar berdi yordam.

(*Bir chetda ularga bilintirmay
Sehrgar ko'rinadi. Uning gapini
eshitadi.*)

Qovoqxola:

— Sehrgaring bo'ldi kim?

Qovoqvoy:

(*o'zicha*)

— Ko'p gapirmang, bo'ling jim.
Terak shoxi bo'lar mo'rt,
Ikki karra ikki — to'rt.
Do'sting aytgan gapga ko'n,
Beshta ikki bo'lar o'n.

(*O'yinga tushadi, oyisi chapak
chaladi.*)

Ha, ha, beshta ikki bo'lar o'n,
O'rganvolish ekan jo'n.
Qilsam badantarbiya
Yaxshi ishladi miya.

Qovoqxola:

— Beshta ikki bo'lar o'n,
Do'stlar aytgan gapga ko'n.
Dilim alag'da edi,
Keta qolayin endi.

Qovoqvoy:

— Ketsangiz, ketting mayli,
Eh, Sehrgar tufayli,

Ko'p narsa bilib olay,

Ish soz bo'lar har qalay.

(*Onasi ketgach Sehrgar
berkinib turgan joyidan chiqadi.
Qovoqvoy indamay teskari qarab
turgan Sehrgarni ko'rib sevinadi.*)

Qovoqvoy:

— Sehrgar bobo, salom,
Kelmaysiz deb batamom,
Umidimni uzgandim,
O'zga reja tuzgandim.
Yashasin! Endi maza!
Sira bo'lmayman izza.

Sehrgar:

— Yasha, Qovoqvoy,
yasha!

Shartimizga yarasha —
O'rganibsan astoydil,
Qoyilman, juda qoyil.

Qovoqvoy:

— Mashqni bajardim bir oz.

Sehrgar:

— Bu ishing bo'lmabdi soz.
Harakatdan albatta,
Kirarding-da g'ayratga
Yengar eding Tarvuzni.

Qovoqvoy:

— Kim aytdi-a bu so'zni?
Qanday bildingiz, bobo?

Sehrgar:

— Buncha so'raysan, obbo.
Gapga chalg'itma meni,
Mashqni boshlaymiz qani.

Qovoqvoy:

— To'qqiz joyda uch --

Yigirma yetti.

Sehrgar:

— Qovunjonga ham

Jarohat yetdi.

Qovoqvoy:

— Qoyilman sehringizga.

Sehrgar:

— Aytganimni qil takror

Degan edim necha bor.

Qovoqvoy:

— Besh joyda to‘qqiz —

Qirq beshdir, shaksiz.

Sehrgar:

— O‘nta o‘n?

Qovoqvoy:

— Bo‘lar yuzta.

Sehrgar:

— Bo‘libsan ancha usta.

Bekor ishga yugurma.

Qovoqvoy:

— Besh karra to‘rt — yigirma.

Sehrgar:

— Dars o‘tamiz kun ora.

Yoz ichida sen zora

O‘rgansang karrajadval,

Bo‘lmasding sira o‘sal.

Ko‘p ishing hal bo‘lardi,

Do‘stlar ko‘ngli to‘lardi.

Unutmagin sen shuni:

Do‘stlaringga har kuni,

Yordam berishdan qochma,

To‘g‘ri yo‘ldan adashma.

(Sehrgar g‘oyib bo‘ladi.)

Qovoqvoy:

— Yordam berishdan qochma,

To‘g‘ri yo‘ldan adashma!

Qovoqvoy o‘ylang, qani...

(Sehrgarning ketidan yuguradi.)

Bir oz to‘xtang, arzim bor,

Etay sizni xabardor.

Sehrgar:

(qaytib qolib)

— Qani gapir, bolakay.

Qovoqvoy:

— Quloq soling, men aytay,

Gapim bor juda qiziq.

Olgan edim topshiriq.

Sehrgar:

— Ya‘ni bir to‘rva urug‘?

Qovoqvoy:

— Undan sira qolgan yo‘q.

Allaqachon yo‘qotdim,

Chuqur tomonga otdim,

Shuning uchunmi Tarvuz —

Meni-chi, deydi josus.

Sehrgar:

— Bu ishingdan ehtimol,

Xabari bordir xiyol.

Qovoqvoy:

— Shubha qilar bekorga.

Sehrgar:

— Xo‘p, qani,

ketdik g‘orga.

Qovoqvoy:

— Mayli, birga boraman,

Beriroqda turaman.

Ular urug‘ni so‘rar.

Sehrgar:

— Yo bo‘lmasa yeb qo‘yar.

Kimki bo‘lsa agar mard

Qo‘ymaydi bunaqa shart.
Sen go‘yo bahodirsan,
Hamma ishga qodirsan.

Qovoqvoy:

(dadillanib)

— Mayli, borganim bo‘lsin,
Yomon qoni to‘kilsin.

*(Shaxdam qadam tashlab keti-
shadi.)*

PARDA

OLTINCHI KO‘RINISH

*(Ikkinchi ko‘rinishdagi O‘rgim-
chak-kana qarorgohi. O‘rgimchak-
kana yuziga to‘r tutib olgan.
Huzurida askarlari. Ular o‘yin tushib
qo‘shiq aytishmoqda.)*

Chigirtka:

— Men Chigirtka,
Chigirtka,

Yemish bo‘lsa chiqitga —
Chiqarmasdan yegayman,
Kuchim teng bir yigitga.

Ko‘sak qurti:

(jo‘r bo‘lib)

— Yemish bo‘lsa, chiqitga
Chiqarmaydi Chigirtka, o...

Boshqalar:

— Chiqitga-yo, chiqitga-yo,
chiqitga...

Ko‘sak qurti:

— Yumalayman gohida,
O‘rmaalayman gohida,

Maza qilib yuraman
G‘o‘zalarning shoxida.
Bizlar yashil tusdamiz,
Yemirishga ustamiz.

Boshqalar:

— Ustasiz-o, ustasiz-o,
ustasiz...

*(Shu payt SehrGAR bilan Qo-
voqvoy sezdirmay kirib kelib ularni
kuzatishadi. Birdan qo‘shiq-o‘yin
to‘xtaydi.)*

O‘rgimchakkana:

— To‘xtatinglar o‘yinni,
Egmaysanlar bo‘yinni.

Paxtazorda yurdim men,
G‘o‘zalarni ko‘rdim men.

Paykal-paykal g‘o‘zalar,
Ko‘rmagan sira zarar.

Chigirtka:

— E, e, muhtaram janob,
Bo‘lmangiz buncha xunob.

Ko‘sak qurti:

— Topshiriqni ul Qovoq,
Bajarmayapti biroq.

O‘rgimchakkana:

— Senlar tekin yeysanlar,
So‘zni yolg‘on deysanlar.

Lapashanglar, bo‘shanglar,
Baring ishdan bo‘shanglar.

Hammasini bilurman,
Aytganimni qilurman,

Har tomonga choplaring,
Gunohkorni toplaring.

*(Hasharotlar sekin-asta chiqib
ketishadi. Bu gapni eshitgan*

Qovoqvoy Sehgarning orqasiga berkinadi.)

Sehrgar:

— Salom, O'rgimchakkana,
Nega xunobsan yana?

O'rgimchakkana:

— So'zla,

kim bo'lding o'zing?

G'alatiroq-ku so'zing!

Kirib kelding qayoqdan?

Sehrgar:

— Kelganmiz eshik yoqdan.

Aslimni desang agar,

Ertakdagi sehrgar!

Barchaga yordam bermak

Men uchun sharaf demak.

Kelganimdan, albatta,

Qolmoqdasan hayratda.

Gunohkordan so'ylading,

Qovoqvoyini o'ylading.

O'ylaganing tezda man

Paydo eta olaman.

O'rgimchakkana:

— Qovoqvoy, yo'q-ku, qani,

Aldayapsanmi mani?

Sehrgar:

— Bilsang, uni sehr etib —

Qo'yanman-da, berkitib,

Istasam-chi, bir zumda

Keltiraman izimdan.

(Sehrgar Qovoqvoyini qidirib topolmaydi. U qochib ketgan bo'ladi.)

O'rgimchakkana:

(yolg'iz qolib)

— Sehrgar bo'lsa rostdan

Topmas edi bexosdan,

Yordam so'rasammikan?

To'rga o'rasammikan?

Qovoqni keltirsa-chi,

Sehrgardir balki chin.

(Shu payt Sehrgar Qovoqvoyini yetaklab keladi. U indamay yerga qarab turadi.)

Sehrgar:

— Izlaganingiz Qovoq,

Huzuringizda shu choq!

O'rgimchakkana:

— Sehrgar ota, qoyil,

Men ishondim astoydil.

Sehrgar, ruxsat sizga,

Uni qoldiring bizga.

Sehrgar:

— Ko'z oldimda topshiriq —

Bering, bajarar to'liq.

O'rgimchakkana:

— O'rtamizda ko'pdir gap,

U ketdi bizni aldab.

Sehrgar:

— U hali juda so'tak,

Unga kerak

O'rgatmak.

O'rgimchakkana:

— Bajarilmadi buyruq,

Nima bo'ldi huv, urug'?

Qovoqvoy:

— Yerga ko'mib qo'yuvdim,

So'ng yo'qotib qo'yuvdim,

Topolmayapman sira.

(Indamay yerga qarab turadi.)

Sehrgar:

— Esi anchayin xira,
Xatosin tuzatamiz,
Urug'larni topamiz.

O'rgimchakkana:

— Qancha so'rasangiz pul
Ikki bor to'lay nuqul,
Menda-chi, boylik katta,
Sevinasiz albatta.

Sehrgar:

— Menga kerak emas haq,
Bunaqa demang mutloq.

O'rgimchakkana:

— Bizning ko'pimiz o'ldik,
Judayam jondan to'ydik.

Sehrgar:

— Attang, bo'lmabdi yaxshi,
Hammayoq sizga qarshi.

O'rgimchakkana:

— Qayga borsak cho'chiymiz,
Yetmayapti kuchimiz.

Sehrgar:

*(Qovoqvoyga yolg'ondakam do'q
urib)*

— Va'da berdingmi — bajar!
Bajarmasang-chi agar,
Seni derlar betayin.

O'rgimchakkana:

— Menga ma'qul gapingiz,
Tegsa zora nafingiz.

Sehrgar:

— Xo'p, mayli, men ketayin
Urug'larni topaman.
Qovoq aybin yopaman.
Men kimga bo'lsam kerak,

Uch bora chalsa chapak,
O'sha yerda bordirman,
Xizmatga tayyordirman.

O'rgimchakkana:

*(Go'yo hurmat qilganday
o'rnidan turadi.)*

— Askarlarimga aytay
Sizni topishar atay.
Ularga bering yordam,
Xursand bo'laman har dam.

Sehrgar:

— Shart bo'yicha, albatta,
Men bo'laman uvatda.
*(Qovoqvoyni yetaklab chiqib
ketadi.)*

PARDA

**YETTINCHI
KO'RINISH**

*(Birinchi ko'rinishdagi paxtazorning
cheti— uvat. Chigirtka, Ko'sak
qurtlari chopib o'tishadi. Sahnaning
o'ng tomonidan Oysholg'om,
Lavlagijon hamshiralar sumkasi bilan
bir quloch shprisni ko'tarib kelishadi.)*

Oysholg'om:

— Tutqizmasdan Chigirtka
Qochib ketdi, huv chetga.

Lavlagijon:

— Biri esa Ko'sak qurt —
G'o'zani qilar nobud.
Qo'limga tushsa bormi,
Yorar edim naq qornin.

Oysholg'om:

— Qovoqvoy bizdan doim
Qochib yurar.

Lavlagijon:

— U balkim,
Ukol qilar deb o'ylar.
Hech kimga aralashmay
Yordam bermay, qarashmay
Yolg'iz — bir o'zi o'ynar.

Oysholg'om:

— Adashmay yursa mayli
Qovoqligi tufayli.

*(Ular chiqib ketishadi. Xomush
holda Qovoqvoy kirib keladi,
izidan SehrGAR paydo bo'ladi.)*

Qovoqvoy:

— Salom, SehrGAR bobo,
Qaydan bo'ldingiz paydo?

SehrGAR:

— Ey, Qovoqvoy,
ishlar ko'p,

Nima desam, degil xo'p.

Ko'sak qurt, Chigirtkani

Ushlaymiz endi, qani.

Mana bu uzun arqon,

Sirtmoq solamiz chaqqon.

Qovoqvoy:

— SehrGarsiz-ku axir,

Qila qoling-da sehr.

SehrGAR:

— Hasharotlarga balkim,

O'tmaydi mening sehrim.

Qo'rqma, ikkov ushlaymiz,

Ko'ngillarni xushlaymiz.

Ko'sak qurt, Chigirtkani

Imlab qo'ygin men tomon.

Kelib qolsa Chigirtka

Kesak otgin bir chetga.

Qovoqvoy:

(qo'rqib)

— Qarang, bobo, Ko'sak qurt
Bitta o'zi kelmoqda.

SehrGAR:

— Sen o'zingni dadil tut,
Ushlaymiz yaqinroqda.

(Bekinadi. Ko'sak qurti kiradi.)

Ko'sak qurti:

— Nega qo'rqmay bir o'zing —
O'tiribsan, Qovoqvoy?

Chigitrkavoyga ko'zing —

Tushgandir-a hoynahoy?

Qovoqvoy:

— Yaqinda ko'rdim uni,
Olib ketdi urug'ni.

Seni, kelsa, agarda,

Tursin dedi shu yerda.

Ko'sak qurti:

(Bir chetga o'tiradi.)

— Meni quvdi Oysholg'om,

Qo'lga tushsam,

ishim xom —
bo'lar edi. O'lardim.

Qovoqvoy:

— Qutular eding balkim.

Ko'sak qurti:

— Qutulish qayda deysan,

Nayzasin ko'rganmisan?

Nega kerak bu arqon?

Qovoqvoy:

— Ha, nimalar degansan,

Xo'p aldagan ekansan.
Seni bog'layman hozir!
Mendan yegaysan tazir.

(Qovoqvoy arqonni olib Ko'sak qurtiga otadi. Olishadilar. Qurt chaqqonlik qilib Qovoqvoyning o'zini bog'lay boshlaydi, Qovoqvoy Sehgarni chaqirolmay qoladi. Birdan Sehgarning o'zi paydo bo'ladi. Uning yordamida Qovoqvoy ozod bo'lib, ikkovlashib Ko'sak qurtini bog'lashadi.)

Sehrgar:

— Yasha,

Qovoqvoy, qoyil,

Doim bo'laver dadil.

(Chigirtkaning qadam tovushlari eshitiladi.)

Qovoqvoy:

— Chigirtka kelayotir.

Sehrgar:

— Olma sira xavotir!

(Ikkalasi bekinishadi. Chigirtka o'ynab kirib keladi-da, Ko'sak qurtiga ko'zi tushadi.)

Chigirtka:

— Bechora Ko'sak qurti

Rosa sho'ring quribdi.

(Arqonni yechmoqchi bo'lib urinayotganida Qovoqvoy bilan Sehrgar bostirib kirishadi. Uni ham arqonning qolgan qismiga bog'lashadi.)

Sehrgar:

(Qovoqvoyga)

— Mahkam qilib bog'layver,

Bir yaxshilab dodin ber.

Chigirtka:

— Sotqin ekansan, Qovoq,

Jonni og'ritma, ahmoq.

Qovoqvoy:

— Endi bo'lar holing tang,
Sehrgar bobo, yashang!

(Orqasiga qarasa Sehrgar yo'q. Hayron.)

Chigirtka:

— Xiyonat qilding bizga,

Aytamiz shohimizga!

Ko'sak qurti:

— Bizni bo'shatib yubor!

Qovoqvoy:

— Bekor aytibsan, beor.

(Atrofida aylanib yuradi. Ularning burniga chertadi, qitiqlaydi, rosa kalaka qiladi. Gohida tomoshabinlarga kerilib, maqtanib ham qo'yadi. Oysholg'om bilan Lavlagijon nayza o'qtalغان holda kirishadi. Qovoqvoyning ishini ko'rib hayratda qolishadi.)

Oysholg'om:

— Ha, Qovoqvoy, albatta,

Bizlar qoldik hayratda.

Bu chindan qahramonlik,

Yengilibdi yomonlik.

Ikkovini bog'labsan,

Mardligingni oqlabsan,

Endi noming har tomon

Bo'lib ketadi doston.

Lavlagijon:

— Bu ishingni hoynahoy,

Ko'rib qolsa Chanoqvoy,
Rosa qoyil qolardi,
Seni ham tan olardi.

Qovoqvoy:

— Bog'ladim qo'lu-tanin,
Topish kerak qolganin.

Lavlagijon:

— Qani, do'stlar, buni siz,
Chetga olib chiqing tez.

(Hasharotlarni olib chiqib ketishadi.)

*Ularning ketidan Qovoqvoy ham
maqtanib asta katta-katta qadamlar
tashlab chiqadi. Qovunjon bilan
Tarvuz kirib keladi.)*

Tarvuz:

— Bugun xursandman bugun,
Og'ayni — naynov Qovun.

(Qo'shiq aytadi.)

Kim ichadi maza suv, maza suv
Sharbatga boy shundoq u.

O'zi muzday ichsa kim, ichsa kim,
Deydi: "Oh, oh maza-ku,

maza-ku",

Ichgan yurar darmonda-

darmonda,

Ichmaganlar armonda-armonda.

Dehqon bobo:

(Keladi.)

— Yashavor, o'g'lim Tarvuz,
Senga tegibdi-da so'z.

Tarvuz:

— Dehqon bobo, assalom!

Sog'aydingizmi tamom?

Ichib ko'ring — qonasiz,

Tag'in so'rab qolasiz.

Bu yil hosil juda mo'l,
Hasharotga hammamiz
Sirayam bermaymiz yo'l.

Qovoqvoy:

(Shoshib Qovoqvoy kiradi.)

— Kelmadimi Sehrgar?

*(Hamma unga hayron bo'lib
qaraydi.)*

Qovunjon:

— Sirayam kelgani yo'q,
Bo'laversin ko'ngling to'q.

Tarvuz:

— Maza suvdan bir ozroq
Ichib ol, do'stim Qovoq —
Yig'asan es-hushingni,
Gapirmaysan tushingni.

*(Qovoqvoy Tarvuz uzatgan suvni
ichadi, ancha o'ziga keladi, atrofga
olazarak qaraydi.)*

Qovoqvoy:

— Assalom,

Dehqon bobo,

Sog'aydingizmi?

Dehqon bobo:

— Obbo,

Rahmat,

Qovoqvoy, rahmat!

O'zi nima harakat?

Qovoqvoy:

— Ochig'in aytsam agar...

Men uchratdim Sehrgar,

Paxta terimida ham —

Beradi sizga yordam.

Qovunjon:

— O'zi tinchlikmi, Qovoq?

So‘zing hali ham chatoq.

Qovoqvoy:

— Karrajadvalni talay
Qoyil qilib o‘rgatdi.
O‘rganishda eng qulay
To‘g‘ri yo‘lni ko‘rsatdi.
Yolg‘on gapga yugurma,
Besh joyda to‘rt — yigirma.
Do‘stlar aytgan gapga ko‘n,
Beshta ikki bo‘lar o‘n!
Badantarbiya qilib,
Kuchga to‘ldim ishqilib.
Qalay, qoyil qildimmi?
Hammasini bildimmi?

*(Hamma unga hayron bo‘lib
turganida Sehrgar kiyimidagi chol
kirib keladi.)*

Sehrgar:

— Yetib keldi Sehrgar,
Yo‘qoldi xavfu xatar.

Qovoqvoy:

(sevinib, hovliqib)

— Salom,

Sehrgar bobo,

Ishlar juda ham a‘lo.
Endi kulib o‘ynayman.
Yaxshilikni o‘ylayman.
Sehrgar bobo, sizga —
Deyman chin dildan rahmat!
Men tushdim to‘g‘ri izga,
Bir iltimos bor faqat:
Egasiz ko‘p hunarga,
Mumkin bo‘lsa ularga —
Sehringizni ko‘rsating,
Hech kim deymaydi g‘ing.

Sehrgar:

— To‘g‘rimas bunaqa so‘z
Tuzalmabsan-da hanuz.
Tarvuz, qani suvdan ber,
Peshonadan chiqsin ter.

(G‘alati tarzda suvdan ichadi.)

Soqolini artib qo‘yadi.)

Sog‘misan, do‘stim Qovun,
Bu yil bo‘libsiz uzun.

Qovunjon:

— Qalaysan, do‘stim Qovoq?
Zaryadka qilib bir-bir,
Oldingilardan hozir
Bo‘lgandirsan kuchliroq?

Sehrgar:

— Gaping to‘g‘ri, Qovunjon,
Bo‘ldi qo‘rqmas va chaqqon.
Hasharotni bog‘ladi,
Do‘stlar ko‘nglin chog‘ladi...

(Qovoqvoy maqtanibroq turadi.)

*Oysholg‘om, Lavlagijonlar kirib
kelishadi.)*

Oysholg‘om:

— Sizlarga der assalom!

Lavlagijon,

Oysholg‘om.

Lavlagijon:

— Chaqirgan ekansizlar,
Mashinada g‘iz etib,
Huzuringizga yetib —
Kelib turibmiz bizlar,
Kimki so‘rasa yordam,
Bizlar tayyormiz har dam.

Dehqon bobo:

— Juda yaxshi kelibsiz,

O'z vaqtida kelibsiz.

Oysholg'om:

— Kim u kasal, bilaylik?

Avval ukol qilaylik.

Tarvuz:

— Yo'q,
 hammamiz soppa-sog'.

Dehqon bobo:

— Anov Qovoqvoy biroq...

Lavlagijon:

— Qovoqvoy chin bahodir,
Bizlar guvohmiz axir.
Botir ekan chinakam.

Qovoqvoy:

— Sehrgar berdi yordam.

Sehrgar:

— Qovoqvoy hozir durust,
Mardlik qildi ustma-ust
Ochig'in aytсам senga.

Qovunjon:

— U sinfdan-sinfga —
Endi o'tadi ildam.

Qovoqvoy:

— Sehrgar berdi yordam.

(Hansirab G'ujumoy kirib keladi.)

G'ujumoy:

— Yashshamagur Ko'sak qurt
Paykalda ekan beburd.

Chiqib qoldi yo'limdan,

O'ziyam xo'p savadim.

Olib qochdi savatim.

Chiqmaganda qo'limdan...

(Dehqon boboni ko'rib qolib, yoniga borib ko'rishadi.)

Dehqon bobo, sog'misiz,

Rosa tashvish tortdik biz.

Dehqon bobo:

— Ha, yaxshiman,
 G'ujumoy,
Tinchmi o'zi hamma joy?

Tarvuz:

(shoshib)

— Qolgan hasharotlarni,

U yaramas zotlarni,

Kim boradi ushlashga,

Bobomlarni xushlashga?

Hamma:

— Biz hammamiz tayyormiz.

Qovoqvoy:

(Sehrgar yoniga borib)

— Mana, bizlar ham bormiz.

Dehqon bobo:

— Boringlar, barakalla,

O'tmasin qulay palla.

(Barcha chiqib keta boshlaydi. Sahna bo'sh qoladi. Ko'sak qurti va Chigirtka bolasi qochib kirishadi.)

Chigirtka bolasi:

— Zo'rg'a qutuldim omon,
Kelishmoqda biz tomon.

(Tarvuz, Qovunjon, Handalak, G'ujumoylar bostirib kirib ularni ushlab olishadi.)

G'ujumoy:

— Dehqon bobo, qaydasiz,

Endi rahmat aytarsiz?

Dehqon bobo:

(kelib)

— Bu yerdaman, G'ujumoy,

Hasharotdan barcha joy —
Tozalandimi endi?

Tarvuz:

— Ko'ngillar bir oz tindi.

Qovunjon:

— Eng zo'ri qolgan yana.

*(Shu paytda Qovoqvoy O'rgimchak-
kanani o'z to'riga o'rab yetaklab
keladi.)*

Qovoqvoy:

(g'ururlanib)

— Mana, O'rgimchakkana!

Hamma:

— Yashavor,

Qovoq, yasha!

G'ujumoy:

— Maqtovlarga yarasha

Botir bo'libsana qoyil.

Kurashibsan astoydil.

*(Arqon bilan bog'langan
Chigirtka, Ko'sak qurtini olib
kirishadi. Bolalari ularning yoniga
boradi. Asir tushgan O'rgimchak-
kana ham shu yerda.)*

Dehqon bobo:

— Chanoqvoy ko'rinmaydi...

Qovoqvoy:

— Yurgandir o'ynab,
daydib.

Sehrgar:

(kelib)

— Siz so'ragan Chanoqvoy

Go'yo gijinglagan toy.

Qaydaligin bilaman,

Hozir aytib kelaman.

*(Chiqadi. Boshqalar Qovoqvoyni
o'rab, uni maqtay boshlashadi. U
keriladi. Uyoqdan-buyoqqa yuradi.)*

— Botirlik qilib rosa

Chanqagandir tomog'ing,

Mana, suvdan ich, maza,

Bosiladi chanqog'ing.

(Qovoqvoy suvdan ichadi.)

G'ujumoy:

— Kelmoqda Qovoqxolam.

Qovoqxola:

(Shoshib-pishib kirib keladi.)

— Muncha quvnoqsan, bolam,

Qovoqqinam, yolg'izim.

Ham o'g'linsan, ham qizim.

Qovoqvoy:

— Doim deysiz shunaqa.

Qovoqxola:

— Ketib qolding qayoqqa?

Sendan o'zim o'rgilay,

Ayta qol, nima qilay?

Qovoqvoy:

— Doim qildingiz erka,

Yuzim qarardi yerga.

Qovunjon:

— Undan olmang xavotir

O'g'lingiz — chin bahodir.

Qovoqxola:

— Botirimdan o'rgilay,

O'zim girgitton bo'lay.

(Erkalab o'padi.)

Tarvuz:

— Qoyil, Qovoqvoy, qoyil.

Qovoqvoy:

— Qidirdim—da oy va yil,

(Cho'ntagidan chanoq nusxa medalni olib, uning bo'yniga osib qo'yadi.)

Boshlang, qo'shiq, tantana!

(Hamma chapak chaladi. Chanoqvoy va Qovoqvoy sahnaning oldinrog'iga borishadi. Bir-biri bilan quchoqlashib ko'rishadi. Qo'shiq boshlanadi.)

Hamma:

— Beshta ikki bo'lar o'n, bo'lar o'n,
Ishim bo'lsin desang o'ng,

desang o'ng,

Laqillama bekorga, bekorga,

Do'stlar aytgan gapga ko'n,

gapga ko'n.

(Dehqon bobo, Chanoqvoy, Tarvuz bilan Qovunjon, Oysholg'om,

Lavlagijon, Handalak va boshqalar ham sahnadan o'tishadi. G'ujumoy o'ynaydi. Qo'shiqning davomi eshitiladi.)

Bog'larda bor, gulg'uncha,

gulg'uncha,

Qovoqvoy ham birmuncha,

birmuncha —

Yordam bilan tuzaldi, tuzaldi,

Xayr, do'stlar, ko'rishguncha,

ko'rishguncha.

Qovoqvoy va Chanoqvoy:

(Pardaning oldiga chiqishadi.)

Xayr, do'stlar, ko'rishguncha,

ko'rishguncha!

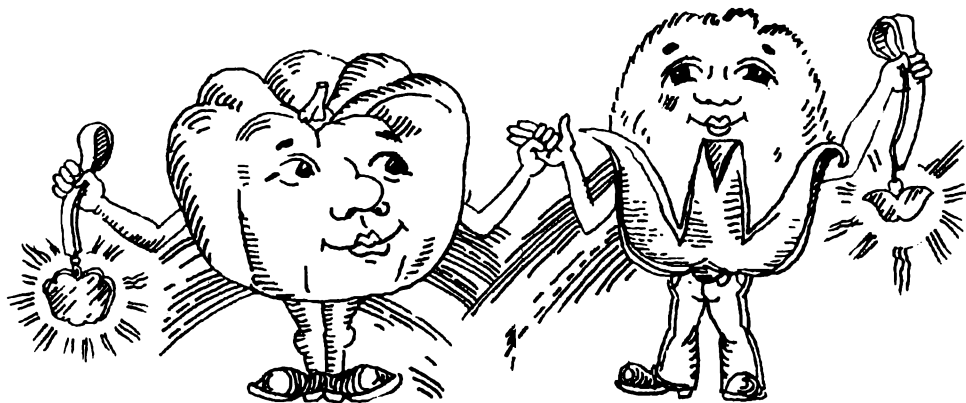
Xayr, do'stlar, ko'rishguncha,

ko'rishguncha.

PARDA

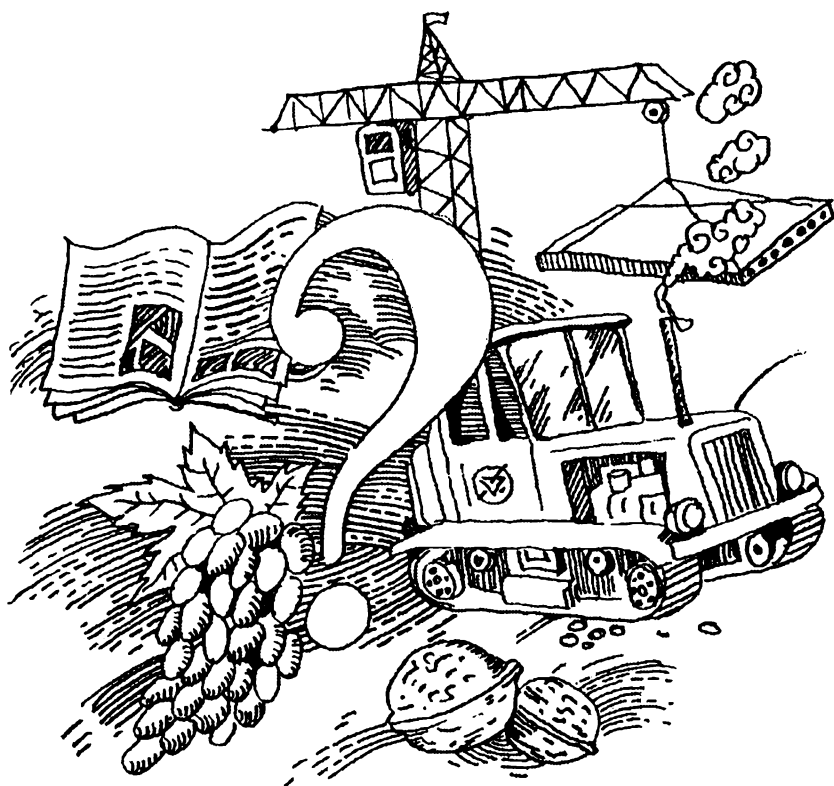
(Tamom)

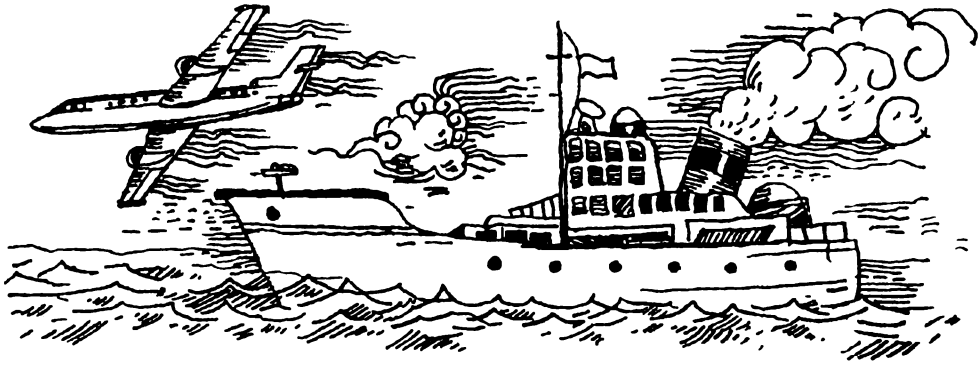
2002-yil

TEZDA TOP JAVOB

(TOPISHMOQLAR)

* * *

Juda sevamiz uni,
Xilma-xildir mazmuni.
Bo'lmasa ham muallim,
Bera oladi ta'lim.
U barchaning ulfati,
Bo'lar ba'zan surati,
Qani, o'rtoq, buni top!
Eslagan der: bu...

(*kitob*)

* * *

O'zi kattakon bino,
Ishlangan xo'p mustahkam.
Quruqda yurmas aslo,
Uchmaydi osmonda ham.
Faqat suvda suzadi,
Daryolarda kezadi.
Qani, do'stlar, bu nima?
O'zbekcha nomi...

(*kema*)

* * *

Tog'dan tushsa shaldirar,
Oyna kabi yaltirar.
O'zi bo'ladi suyuq,
Sovuqda qattiq-quyuq.
Issiqdan uchar, qochar,
Daryoda tez-tez chopar.
Buni topmoq oson-ku,
Demak, buning oti...

(*suv*)

* * *

Yurar ko'pincha sekin,
Payt kelsa, ekar ekin.
Suv ichar keragida,
O't yonar yuragida.
Ho'kiz emas, yer haydar,
Ko'rganlar rahmat aytar,
Uning ishi juda zo'r,
Nomi bo'lsa...

(*traktor*)

* * *

O'zing yursang, yuradi,
To'xtasang, jim turadi.
Minsang, uchib ketadi,
Uzoqlarga eltadi.
G'ildiragi ketma-ket
Bu — uchqur...

(velosiped)

* * *

Bir yashikcha bor qiziq,
Beli burmali chiziq.
Prujinaday cho'zilar,
Turli ohang tuzilar.
Bandi bor ikki yoqda,
Ustasi chalgan chog'da,
Eshitamiz bearmon,
Ruscha nomi ham...

(garmon)

* * *

Tengdir bo'yi va eni,
Toza tutadi seni.
Guli bor bir burchida,
Bo'lar har o'quvchida,
Uning joyidir cho'ntak.
Barcha bilar ehtimol,
Bilasiz, bu...

(dastro 'mol)

* * *

Bug'doyzorda yuradi,
O'roq emas, o'radi.
Bolg'asi yo'g'u, yanchar,
Don yig'ar ancha-ancha.

O'zi misoli kema,
Xo'sh, bolalar, u nima?
— Ruksat bering, aytayin,
Buning oti...

(kombayn)

* * *

Paxtazorga kema kelar,
Bilasizmi, nima qilar?
Ustida bor katta qorni,
Yaxshi ko'rar paxtazorni.
Paxtalarni ho'plab o'tar,
Qorni to'ygan paytda to'kar.
Haydovchiga bor xonasi
Nomi...

(terim mashinasi)

* * *

Oldin gul edi nuqul,
Gul yong'oq bo'ldi butkul.
Yorilib ketgach yong'oq,
Yana gul chiqdi oppoq.
Juda ham lo'ppi o'zi,
Tagida bor yulduzi.
Terib uysang tog' bo'lar,
Urug'idan yog' bo'lar.
Darrov o'ylang bu haqda,
Bu-chi, oq oltin —...

(paxta)

* * *

Bir narsa bor, xo'p qiziq,
Nur sochsa, bo'lar issiq.
Na pilik, na moyi bor,
Uy shiftida joyi bor.

Yonsa yo'qdir tutuni,
Hamma yoqtirar uni.
U egadir zo'r kuchga,
Uning nomi...

(lampochka)

* * *

Bordir ikkita pichoq,
Birga yashashar har choq,
Qilgan ishlari yaxshi,
Agar yurishsa qarshi,
Shundagina ish bitar
Bichiqchi kiyim bichar.
Hozir, o'ylab boqay-chi,
Oson ekan, bu...

(qaychi)

* * *

Bordir qator tishlari,
Borib-kelib ishlaydi.
Pichoq emas, qirqadi,
O'tin undan qo'rqadi.
Ish vaqtida sayraydi,
Ko'p ishlarga yaraydi.
Bilib qo'ying bir karra,
Ustaga kerak...

(arra)

* * *

Ruchka emas, yozadi,
Yozaversang, ozadi.
Har xildir rangi-ro'yi,
Bir qarich kelar bo'yi.
Fabrikadan chiqqan "cho'p",
Kerak bo'lar juda ko'p.

Bilmaysizmi shuni ham?
Eng tanish so'z, u...

(qalam)

* * *

Og'aynijon, senga savol,
Bordir zarur o'quv qurol.
Ko'chamas, yo'li tayyor,
Kitob emas, varag'i bor.
Yoziladi so'zu gaplar,
Kichiklar ham bilar...

(daftar)

* * *

Berib turgin e'tibor,
O'zi buyum, bandi bor.
Tumshug'i boru qushmas,
Qalpog'i boshdan tushmas.
Har kuni bizga kerak,
O'zing topgin, u...

(choynak)

* * *

Suhbat, ishga shaylanib,
O'tiramiz aylanib.
Bordir to'rtta oyog'i,
Yo'qdir ko'zi, qulog'i.
Yo'qdir unda hatto qo'l,
Biz o'tirgan bu...

(stul)

* * *

Toping tezroq,
Beshta o'rtoq,
Bo'yi besh xil,

Ishlar ahil,
Bir tilakda,
Bir bilakda.
— Umi, o‘rtoq,
Beshta...

(*barmoq*)

* * *

Olislarda yotar tuya,
Yonboshida adir-qiya
Turolmaydi o‘z o‘rnidan,
Tortib bo‘lmas hech burnidan.
Yasalganday toshdan boshi,
Qishda oppoq ko‘zi-qoshi.
— Qani-qani yurgin, o‘rtoq,
Sayohatga chorlaydi...

(*tog‘*)

* * *

Bo‘lka nonday to‘rtburchak,
Qurilishga eng kerak.
U olovda pishiydi,
Mashinalar tashiydi.
Ba‘zi bir xil imorat,
Nuqul shundan iborat.
— Loyni ishlab uyishar,
Qoli pda... quyishar.

(*g‘isht*)

* * *

Bordir katta dasturxon,
Unda olam namoyon.
Daryolaru o‘rmonlar,
Tog‘lar, dashtlar, ummonlar.
Devorga o‘rnatganmiz,

Darsini o‘rganganmiz.
— Bordir kichik-kattasi,
Dunyoning...

(*xaritasi*)

* * *

Sinfimizning to‘rida
Turadi o‘z o‘rnida.
Qora bo‘lsa ham yuzi,
Toza turadi o‘zi.
Yozamiz, o‘chiramiz.
— Ishlatishar yozgani,
— Sinfidagi...

(*doskani*)

* * *

Eng yaxshi do‘sting,
Taniysan o‘zing.
Har kun tong-sahar
Keltirar xabar.
Ochsang yuzini,
Aytar so‘zini.
Har kun bir marta
Kelar...

(*gazeta*)

* * *

Ummon ichra jonli uy,
Hayratda deysiz, voyvuy...
Baliqlarni tiriklay —
Yutar, ishi yirikday.
Undan fontan otilar,
Toping, u ne atalar?
— Kattakon baliq taxlit,
Nomi qisqa — ulkan...

(*kit*)

* * *

Issiq tandir topishar,
Devoriga yopishar.
Ichida qiyma go'shti,
Pishsa qog'ozday po'sti.
Laganlarga terishar,
Mehmonlarga berishar.
Yeyish maza-da rosa,
Pishganda issiq...

(somsa)

* * *

To'rvachada shaldirar,
Bolg'a,
toshdan qaltirar.
O'xshar miya, kallaga,
Bo'linadi pallaga.
Mazasi eng ichida,
Goho o'yinbop juda.
— Kuz chog'ida kel,

o'rtoq,

Birga qoqamiz...

(yong'oq)

* * *

To'qaylarda o'sadi,
Qirg'oqlarni to'sadi.
Naynovgina gavdasi,
Kovak bo'lar novdasi.
Yetmasdan bir yoshiga,
Kokil chiqar boshiga.
Charchamaymiz chalishdan,
Nay yasasak...

(qamishdan)

* * *

Bor ajoyib fabrika,
Loyiq tahsin-tabrikka.
Talay ishchi sig'adi,
Shirinliklar yig'adi.
Xizmatchilar-vazirlar,
Doim gulga g'izillar.
— Chindan mehnat

askari

Aqlli...

(asalari)

* * *

O'xshaydi qizil tutga,
O'xshar yana yoqutga.
Egatlarni orala,
Pishganlarin sarala.
Murabbo pishirishar,
Non bilan tushirishar.
Mazali ekan hay-hay,
— Terib yedik...

(qulupnay)

* * *

Yozda pishar mevadir,
Ko'p xislatga egadir.
Barg tagida
har qachon
Tizilgan ipsiz marjon.
Avaylab, asta qoqsang,
Zab mazadir yeboqsang.
Liqqa-liqqa,
liqqa yut
Pishganida shirin...

(tut)

* * *

Ko'chatini ekishar,
 Xo'p parvarish etishar.
 Gulga kirar,
 ko'karar
 Yashil yong'oq ko'payar.
 Pishsa rangi qizarar,
 Yaltirashi ko'z olar.
 Ham ovqatdir,
 ham dori.
 — Yashasin...

(pamildori)

* * *

Ko'klam gullaydi
 chaman,
 Rangi-chi turli-tuman.
 Pishsa mazadir o'zi,
 Yuzingga o'xshar yuzi.
 Yulduz chiqadi kessang,
 Qarsillar agar yesang.
 Topishdan chetda qolma,
 Ajoyib meva...

(olma)

* * *

Ozodalik ashyosi,
 Bordir popuk-hoshiyasi.
 O'zi oppoq
 Va yumshoq.
 Yuvinsang-chi yaxshilab,
 Yuz-qo'ling qo'yar silab.
 — Gapimni aytay ochiq,
 Rohatdir yumshoq...

(sochiq)

* * *

Olmaga o'xshar
 Go'yo sariq shar.
 Hid sochar haryon,
 Mazasi nordon.
 Kesib yeyilar.
 Ezib yeyilar.
 — Uni topish jo'n,
 Oltinday...

(limon)

* * *

Chiqib olsang gar unga
 Uchasan chapga-o'ngga.
 Shamoldayin yeladi,
 Rosa zavqing keladi.
 Yayrab deysan:
 “Hay-yu, hayt!”
 Endi nomin o'zing ayt!
 — Kecha bog'da uch
 o'rtoq,

Tinmay uchdik...

(arg'imchoq)

* * *

Oyijoni
 Quloch otgan
 Poyalarga suyalib.
 Munchoq ko'zli
 O'g'il-qizlar
 Mo'ralashar uyalib.
 Uzib berayin o'zim
 Pishgan chog'ida...

(uzum)

* * *

O'simlikning asili,
Bo'ladi turfa xili.
Qarasang, quvvar ko'zing,
Misoli kulgan yuzing.
Sezib xushbo'y hidini,
Bildik bog'bon didini.
— Rosa maqtagan bulbul,
Buncha xushbo'y...

(atirgul)

* * *

Boshida toj, u shoh emas,
Yalangoyoq, gado emas.
Sudrab yurar uzun etak,
Etak rangi atlas demak.
Bog'da kezar asta-asta,
Barcha qarar ming havasda.
— Javob topib qo'ying maxsus,
Antiqqa qushdir...

(tovus)

* * *

U sovuqdan yaralgan,
Qahratonda taralgan.
Oynadayin yaltirar,
Issiqdan-chi qaltirar.
Qarang, ana, tarnovda
Yosh to'kmoqda darrovda.
— Uni tag'in demang tuz,
Aslida u sovuq...

(muz)

* * *

Har uy, xonada bo'lar,
U tufayli nur to'lar.

Yuzida goh pardasi,
Bor erur tuynukchasi.
Chang-chungga to'latmaydi,
Sovuqni yo'latmaydi.
U — xonaning ko'zidir:
Kimki o'ylab qarasa,
O'zimizning...

(deraza)

* * *

Ikki og'ayni sherik,
Birgalikda ish yirik.
Uchratasiz har xilin,
Bilar bir-birin tilin.
Bittasi qolar uyda,
Boshqasi
ko'cha-ko'yda.
Burni o'xshar teshikka,
Yopishvolgan eshikka.
Bittasi temir yigit,
Deyilar qulfu...

(kalit)

* * *

Bordir turli tomoni:
Ko'pdir foyda, ziyoni.
Og'zi yo'g'u yamlaydi,
Oyoqsiz qadamlaydi.
O'ziga qo'ysang — ofat,
Jilovlasang-chi, rohat.
Rangi misli qizilgul,
Ko'p narsani etar kul.
Pishirar nonu palov,
Uning nomidir...

(olov)

* * *

Bandi nozik — oriqdir,
Avval guli sariqdir.
Bir qarasang, shardayin,
Bir boqsang, oq salladay.
Guli uchsa, shardayin,
Qolar quruq kalladay.
Ariq bo'yida nuqul —
Ochiladi...

(qoqigul)

* * *

Dastasi bor ushlashga,
U — qulaydir ishlashga.
Beli mahkam bog'langan,
Xizmat uchun chog'langan.

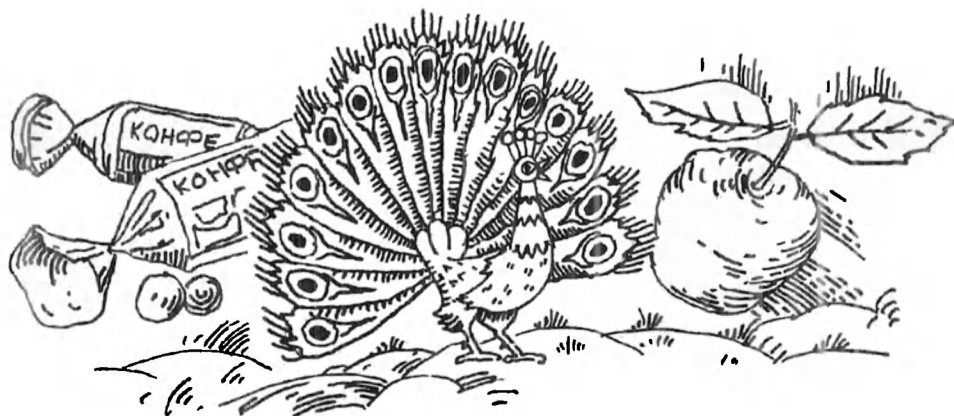
Yerga tegar soqoli,
Ozodalik timsoli.
Xoh bu yilgi, bulturgi,
Zarur buyum...

(supurgi)

* * *

Yer tagida tanasi,
Quyuq yaproq panasi.
Parvarishdan semirar,
Goh hasharot kemirar.
Tayyorlanar shakar, qand,
Yeganlar bo'lar xursand.
Yerni asta kavlagin,
Chiqar undan...

(lavlagi)

MUNDARIJA

5
CHIROY QO'SHAY O'LKAMGA
(She'rlar)

63
CHALAKAM-CHATTILAR
(Hajv va hazillar)

87
ERTAKLARIM, ERTAKLARIM —
KITOBIMGA YETAKLARIM

149
TEZDA TOP JAVOB
(Topishmoqlar)

Adabiy-badiiy nashr

PO‘LAT MO‘MIN

BOLAJON, BOLAJONIM

(She‘rlar, ertaklar, topishmoqlar)

Muharrir Abdurahmon Akbar

Rassom U. Solihov

Texnik muharrir Ye. V. Tolochko

Musahhiha G. Azizova

Kompyuterda teruvchi R. Azizova

IB № 0950

Bosishga ruxsat etildi 05.02.2004. Bichimi 70x90¹/₁₆. Tayms garniturası.
Shartli b.t. 11,7. Nashr b.t. 11,0. 10000 nusxada bosildi. (1-zavod 5000 nusxada).
Shartnoma № 55-2003. Buyurtma №207. Bahosi kelishilgan narxda.

«Cho‘lpon» nashriyoti, 700129, Toshkent, Navoiy ko‘chasi, 30.

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligining Toshkent kitob-jurnal fabrikasida chop etildi. Toshkent, Yunusobod dahasi, Murodov ko‘chasi, 1-uy.